

بحر العمیق

رسالہ

سید چیزل شاہ صوفی قادری

بحر العمیق

رسالہ

سید چيزل شاہ صوفي قادري

درگاہ فتح پور شریف، ضلعو گنداواہ بلوچستان

مرتب ۽ شایع کنندہ

فتح چند کنیا لعل کارڙا

ایڊوکیٽ سپاش چند فتح چند کارڙا

سنجڻہ کمار فتح چند کارڙا

ڊاڪٽر اجیت کمار فتح چند کارڙا

ڪرتار کارڙا فتح چند کارڙا

فتح کلات هائوس جیکب آباد

بحرالعميق	ڪتاب جو نالو:
سيد چيزل شاهه صوفي القادري	ليکڪ:
فيبروري 1987ع تعداد 3000	پهريون ڇاپو:
مارچ 2001ع	ڇاپو ٻيو:
جنوري 2004ع تعداد 1000	ڇاپو ٽيون:
مارچ 2008ع تعداد 1000	ڇاپو چوٿون:
آزاد ڪميونيڪيشنز، ڪراچي فون: 021-2737290	چپيندڙ:

قيمت 200 روپيا

ملڻ جو هنڌ
فتح چند ڪنيا لعل
فتح ڪلات هائوس
ڪلات مارڪيٽ، جيڪب آباد
فون 0722-652455
موبائل: 0333-7338188

فهرست

۶	۱- پهرئين ڇاپي جو مهاڳ
۷	۲- نئين ڇاپي جو مهاڳ
۹	۳- محشر خيال- ڊاڪٽر عبدالجبار جوڻيجو
۱۲	۴- اتم ادب جو ڪارج- ڊاڪٽر غلام نبي سڌايو
۱۵	۵- حالات زندگي
۳۷	۶- فرمودات لاثاني
۶۳	۷- ڪلام شريف
۲۵۷	۸- ڪلام جي تفصيلي فهرست

پہلی دفعہ لکھو

۱

دوسری دفعہ لکھو

۲

توریت، انجیل، زیور لثو، احمد تی فرقان سچو
تنهنجي بحر عمیق جو انت نہ ڪو، اهڙو احمد سان احسان ڪيئي
سمجھ رکيل سر ثابت سارو، انا الحق جو هڻ تون نعرو
يار ڏنو ٿي وحدت وارو او پنهنجي دفتر جو ديوان ڪيئي

ٽيڙي دفعہ لکھو

۳

چوٿي دفعہ لکھو

۴

جناب حضرت سيد ركيل شاه صوفي القادري
جنم: ۱۲۶۲ھ وصال: ۱۳۵۹ھ

جناب حضرت سید صادق علی شاہ صوفی قادری
سجادہ نشین درگاہ فتحپور شریف

سدا موجود

حق موجود

جناب حضرت سید چنگل شاہ (عزیز شاہ) صوفی قادری

جناب حضرت سید رکیت شاہ صوفی قادری

جناب حضرت سید صادق علی شاہ صوفی قادری

نئين ڇاپي جو مهاڳ

محبوب سائين صادق علي شاه صاحب صوفي القادري جن جا لک ٿورا ۽ احسان آهن جو شروع کان وٺي مرشد جو ڪلام چپرائڻ لاءِ اتساهيندا ۽ دعائون ڏيندا رهيا آهن.

هن کان اڳ 1987ع ۾ بحر العميق جو پهريون ڇاپو 3000 ڪاپيون ۽ 2001ع ۾ ٻيو ڇاپو هڪ هزار ڪاپيون مرشد کي عقيدت جا گل پيش ڪرڻ لاءِ چپرايا هئم. هاڻي هي ٽيون ڀيرو وري چپرائي رهيو آهيان اميد اٿم ته مرشد جي در تي هي ننڍڙي پيٽا قبول پوندي ۽ محبوب اڳيان آسوند آهيان مون کي سڄي حياتي پنهنجي خدمت جو موقعو عنايت ڪندا رهندا، جيئن هن ڌرتي تي صوفين جي تصوف شائني، پائيچاري، محبت ۽ رب جي بندگي جو پيغام در در پهچي. ۽ اڄ جي خودپرستي جي دور ۾ سورن ۾ ڦاٿل انسانيت صوفيت جي درس جي ستي بي سجاڳ ٿئي.

اميد اٿم ته هاڻ هن ڌرتي جو هر ماڻهو انهن الله وارن صوفي درويشن جي پيغام کي گهر گهر پهچائڻ لاءِ ڪوشش ڪندو.

فتح چند ڪارڙا

1 جنوري 2004ع

پهرين ڇاپي جو مهاڳ

وڏي خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو منهنجي سائين حضرت چيزل شاھ صوفي القادري جي سوانح حيات مع ڪلام شيرين سان آراسته پيراسته ٿي منظر عام تي اچي رهي آهي. ان عظيم هستي ۽ خاندان معظم سان بنده کي ۽ منهنجي خاندان خصوصاً اسان جي ڏاڏي محترم دائو مل مرحوم کي عقيدت والهاڻ رهي آهي. صوفي مت ۽ روحانيت وارن کي چڱي ريت پروڙ آهي ته عاشق بالله جو هر نڪتل ڪلمو يا ڪلام شاھ صاحب جي نظريه موجب

جي تو بيت پائڻيا سي آيتون آھين
نيو من لائين، پريان مندي پار ڏي

صوفيت عشق الاهي جو درس ڏئي ٿي، جنهن ۾ مذهبي متعصب کان مٿانهون سائين چيزل شاھ جو ڪلام به عشق الاهي ۽ رمز حقيقي جو درس ڏئي ٿو.

سائين جن جي ڪلام جي سهيڙ، ترتيب، حالات زندگي جي مواد ۾ هيٺين فقيرن جي تعاون ۽ اشتراڪ جو ٿورائتو آهيان.

(۱) فقير حسين بخش صاحب، (۲) مرحوم ماسٽر نواب علي زيب سومرو، (۳) فقير محمد پربل صاحب پٽي ۽ (۴) غلام حسين ڏاهائي. جيڪڏهن ڪا خامي پريس جي هجي ته درست ڪرڻ لاءِ اطلاع ڏئي ٿورائتو ڪندا ته جيئن آئنده ڇاپي ۾ درستي ڪئي وڃي.

نيازمند

فتح چند ڪنيا لعل، ڪارڙا

جيڪب آباد

۳ مارچ ۱۹۸۷ع

ٻين ڇاپي جو مهاڳ

جيئن ته هن کان اڳ بحر العميق جو پهريون ڇاپو سجاده نشين مرشد سائين صادق علي شاه علي شاه صاحب جن جي حڪم سان ۱۹۸۷ع ۾ ڇپرايو هو. هاڻي هي ٻيو ڇاپو اوهان جي هٿن ۾ آهي، ڪوشش ڪري نواڻ آندي اٿم.

هي سڀ ڪجهه فتح پور شريف جي مالڪن جي ڪرم نوازي آهي. جو مان ناچيز درگاه لاءِ هي عقيدت جا گل ڇاڙهي رهيو آهيان. مون کي هي عقيدت پنهنجي پيءُ ڪنيا لعل ۽ ڏاڏي سائين محترم داني مل کان ورثي ۾ ملي.

منهنجو ڏاڏو سائين جن جي صحبت ۾ رهي ويدانت ۽ تصوف جي پنڌن پيچرن کان چڱيءَ طرح ڄاڻو بڻجي چڪو هو. هن کي خبر هئي ته مرشد جي صحبت ۾ رهي ڪيئن معرفت جو مقام ماڻي سگهجي ٿو. اهو ئي سبب هو جو هن پنهنجي زندگي جو گهڻو حصو درگاه فتح پور جي خدمت ۾ وقف ڪيو هو.

مون کي ياد آهي ته هو منهنجي ننڍپڻ کان وٺي منهنجي والد کان وڌيڪ منهنجي ذهني جلا لاءِ پتوڙيندو رهندو هو ۽ هميشه روحاني رمزون فقيرن درويشن جي حالن، زندگي، انهن جو ڪلام ۽ ڪويتائون، ٻڌائي منهنجي عشق ۾ اسهافو ڪندو رهيو. اهو ئي سبب آهي جو اڄ مان سائينجن جي ڪلام ۽ فقر کي عام ڪرڻ لاءِ هي ڇپائي جو سلسلو شروع ڪيو آهي. منهنجي ڪوشش ۾ عقيدت ۽ محبت کان سواءِ ٻي ڪابه محنت يا ڪمال شامل ڪونه آهي. هن کان اڳ ۱۹۹۲ع ۾ روضي ڌڻي قبله سائين رڪيل شاه صوفي القادري جن جي ڪلام جو مجموعو، 'بحرالعشق' عقيدت طور ڇپائي پڌرو

ڪيو هئڻ. مقصد ڪو دنيوي لاڀ ڪونه آهي. فقط مرشد جي خوشنودي. مرشد جي محبت جي پرچار ۽ فڪر کي عام ڪرڻ آهي. انهي خدمت طور مرشد کي عقيدت جا گل چاڙهڻ آهي. هن مجموعي ۾ سائين جن جي حالات زندگي کان سواءِ تصوف جي رمزن ۽ فرمودات سان گڏ سندس ڪلام کي پيش ڪيو ويو آهي. جنهن ۾ ڪافيون، بيت، سه حرفيون شامل ڪيون ويون آهن.

ترتيب جي لحاظ کان سندس ڪافيون، سرن مطابق پهريون لکيون ويون آهن. بعد ۾ بيت ۽ سه حرفيون ڏنيون ويون آهن. سائين جن جو ڪلام، هندي، سنڌي، اردو، سرائيڪي ۽ بلوچي زبانن ۾ آهي. اسان ڪوشش ڪري هن ڇاپي ۾ سائين جن جي سموري ڪلام کي سموهڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. ڇو ته ڪجهه ڪلام پهرين ڇاپي ۾ رهجي ويا هئا. اهي هاڻ ٻي ڇاپي ۾ شامل ڪيا ويا آهن.

ڪتاب جي پروفنگ چيڪ ڪرڻ ۾ مون کي پنهنجي وڏي فرزند سپاش چندر گهڻي مدد ڪئي آهي. جيڪڏهن ڪنهن عقيدت مند وٽ ڪو رهيل ڪلام هجي ته اسان کي ڏياري موڪليو، جيئن آئينده ڇاپن ۾ شامل ڪري سگهجي.

جيڪب آباد

۱ مارچ ۲۰۰۱ع

فتح چند ڪنيا لعل ڪارڙا

محشر خيال

اردوءَ جي هڪ مصرع: ”هي آدمي بجاءِ خود اڪ محشر خيال“ - ۾ انسان جي خيالات جي دنيا جو اشارو آهي. ان موجب هن جي دل خيالات جي آباد دنيا آهي. جنهن ۾ مجازي ۽ روحاني زندگيءَ جا پويٽ رنگ سمايل آهن. دنيا جي زندگي اعليٰ انسان لاءِ هڪ قيد مثل آهي. هنن جي واڳ ڌڻيءَ وس آهي. هو بيوس آهن. جيئن سائين رکيل شاھ چيو:

”وس نهين چلدا، حجت نه هلي.“

رت رووان هٿ ڏووان چند پئي جلدي.“

سنڌي ۽ سرائڪي شاعريءَ جي روايت گذريل تن سون سالن ۾ چٽا رنگ پريا آهن. شاھ ڪريم، شاھ عبداللطيف، سچل، خواجہ فرید، بيدل بيڪس، خوش خير محمد، سائين رکيل شاھ ۽ پوءِ سندس فرزند سائين چيزل شاھ توڙي ٻين هن سلسلي ۾ پاڻ مڃرايو آهي. سائين رکيل شاھ ۽ چيزل شاھ ارادت جي سلسلي سان ڳنڍيل آهن، سو ميران پور جهوڪ جي حضرت شاھ عنايت شهيد سان ملي ٿو: مٿي ويندي حضور ﷺ سان تعلق آهي. صوفي درويشن انسان ذات کي خدا ڏانهن راغب ڪيو ۽ محبت جي هن تلقين ماڻهن ۾ انسان دوستي ۽ بي تعصبي پيدا ڪئي. شاھ عنايت جي مريدن ۽ سائين رکيل ۽ سائين چيزل جي مريدن ۾ هندن جو هجڻ ان ڳالهه جي ثابتي آهي. پنهنجي والد محترم وانگر سائين چيزل شاھ هڪ اعليٰ شاھ ۽ دوريش هو. سندس ڪلام نه رڳو تصوف جي تند تنوارا سان بلند آهنگ ۾ آهي، بلڪه شاعريءَ جي روايت سان فن ۽ فڪر موجب به ڳنڍيل آهي. سنڌ ۾ ڪافيءَ جا شاعر گهڻا آهن. سائين رکيل ۽ چيزل به فني لحاظ کان سهڻيون ڪافيون چيون آهن. سائين چيزل شاھ سنڌي ۽

سرائڪي اردو امتزاج سان ڪافيون چيون آهن. عشق بادشاه سندس
ڪافي ڪلام جو خاص ۽ بنيادي موضوع آهي.
فرمائي ٿو ته:

آئي عشق آتش اندر پاري ڙي اديون
جان جسم جند گاري، دردن ۾ ته آزاري. ڙي اديون
هڪ آءُ سهڻل ڪنهن پيري،
ٻيو ته چاڪ پون جگر جيري،
تيون ڪري ڪيئن وري تاري ڙي اديون.
انساني حقيقي محبوب جي رهڻ جو آستانو آهي. آدم جو
وبس پائي محبوب اچي واسو ڪيو آهي آدم ۾ اظهار ڪيو اٿس.
سائين چيزل فرمائن ٿا ته:

ٿله: بيرنگ برقعو پائي پائي.
آيو آدم هٿ اظهار ٿي.
علم العين يقين تون ڄاڻي،
احد ۽ احمد فرق نه آئين
وچون ميسر وڃائي.
آيو سپن نين جو سردار ٿي.

آدم جو اولاد نه آهيون بلڪ آدم اسان جو ڄايو آهي. جيئن
بلاشاه چيو ٿيئن پڻ به ڪيترن صوفين ۽ الله جي عاشقن به آلايو.
چيزل سائين فرمائن ٿا ته:

ڪون اسان نون لوڪ سمجهاوي؟
اسين آدم دي اولاد نه ڄاڻي.
ڪاڻ تماشي هستري آيم
مٿ نه ڪنهن دا نه ڪوئي ڄايم
سير سلطاني حقيقي پسايم
خيال ڳيا لنگھ سفر سجائي.

عشق واليان نون هادي هدايت
 راه رهبر سچ ڏسي هي وحدت
 بيا ڪونه ڪريسي سانون نصيحت
 چيزل نعرا نيسنهن وڃائي.

شعر ۾ عارفن هڪ ته اعليٰ اڏام ڪندي آهي خيال ظاهر ڪيا
 آهن، جن جي خبر به اهڙن عارفن ڪيڏي آهي. ٻيو ته زبان جو فرق به
 نه رکيو اٿن. ڇا سرائڪي ڇا سنڌي هندي ۽ اردو، هنن ته اڏام ئي
 ڪئي آهي. بلند پرواز ۾ آهن. سائين چيزل شاھ وٽ به اها بلند پرواز
 آهي:

تيري عجب اسرار ڪا، مجھ ڪو هئا ڪيسي خبر،
 همڙ هون هر دم درد سي ديوان او در بدر،
 گلي گلي ۾ گول ڪرڪي
 يار ايو سي نظر،
 ديدار ميري دل ڪو لتيا
 ڦر آوي ڪيون صبر،
 بره ڪي بازار ۾
 سودا ڪيا هي سر بسر،
 العشق نار الله سي
 جل ڳيا جانون جگر.

مطلب ته الله جي عاشقن جي زبان پنهنجي، انهن جو بيان
 پنهنجو. هن زبان ۽ بيان جو اثر به دل وارن تي ٿيو. ڏکي خلق ڏانهن
 رجوع ٿي ۽ سک جو ساهه کنيائون. رسالو بحر العشق (سائين رکيل)
 ۽ رسالو بحر العشق (سائين چيزل) درد درياءَ آهن. عشق جي عميق
 بحر جا واقف سڄي اسرار کي سمجهن ٿا. هڪ ڀيرو وري بحر العشق
 سک وارن لاءِ ميسر ٿيو آهي.

والسلام

۱۹۴۰ شهر يار منزل،

شاھ لطيف روڊ

بدين سنڌ.

ڊاڪٽر عيد الجبار جوڻيجو

اتم ادب جو ڪارج

ادب کي زندگي کان ڪڏهن به ڌار ڪري نٿو سگهجي. ڇو ته ادب زندگيءَ جو اهڙو سڄو سينگار آهي جنهن سان زندگيءَ جي اٽل ۽ اصولي مسئلن جي ڇنڊ ڇاڻ ۽ آگاهي حاصل ٿئي ٿي. جيڪو ان تيئو آهي. سندر ناهي ۽ سک ۽ سلامتي جي ڄاڻ نٿو ڏي اهو ڪنهن به طرح ساهت ناهي، ڪلا ناهي. ڪلا ۽ ساهت اها سڦلي چٽي جنهن ۾ قومي ۽ سماجي مسئلن کي اوليت ۽ اهميت ڏنل هجي.

انسان جي مهانتا ۽ وڌائي اتما (روح) سمائل آدمي مڙهي مهربانيون ۽ بخششون کيس قدرت کان مليل آهن. انسان جو فرض ڪوڄنا ۽ ڪوشش ڪرڻ آهي، جڏهن ڪو منش انهيءَ مقصد کي حاصل ڪري ٿو اهو ئي زندگيءَ جي سڦلتا ماڻي ٿو.

اسان جنهن منش جو وِستار ڪري رهيا آهيون، اهو فطرت جي جوت جو هڪ ننڍڙو ترورو آهي. جنهن جو من سوچيندڙ آهي، جنهن ۾ قدرت جي ڳجهن پروڙن جي چاهنا آهي ۽ جيڪو پنهنجو آئيندو سٽي ۽ رٿي سگهي ٿو. اصل ڳالهه اها ته حياتي جي ورقن تي ويچارڻ، پر ماتا جي سندرتا پکيڙڻ وارن گياني سنڌ جي چاهت جو ٻوٽو سندس وشواس ۾ سمائل آهي. اها سڀا جهڙي شخصيت جيڪب آباد جي رهواسي فتح چند ڪنيالعل ڪارڙا جي آهي جنهن جي ويساڻ جي واڳ سندس روحاني مرشد (گرو) سيد رکيل شاه ۽ سندس فرزند سيد چيزل شاه جي پوتر هٿن ۾ آهي. سندس نالي جو چيڊ ڪيو ته سڌو سنئون واسطو درگاهه فتح پور شريف سان نظر ايندو. اهوئي ڪارڻ آهي جو فتح چند سدائين فتح پور درگاهه سان واڳيل رهيو.

سندس ڏاڏو سرگواسي دانومل انهي سڄي دربار جو چيلو هو. سائين جن جي صحبت ۾ رهي هن تصوف جي تعليم ورتي. فتح چند جي پالڪپڻي ۾ روحاني پرورش سندس ڏاڏي داني مل ڪئي. هو سندس آتما ۽ ذهن جي پڻي تي هر هر اهي گفتا اٿس جي ڪوشش ڪندو هو ته بابا ڪرمڻ جي گتي نيارڻي آهي، هي جڳ جو چڪر پيو گهاٽي جيان ڦرندو، سنهالو ٿي پيا پيسجن پر سوايا بچيو وڃن ٿا، نيٺ هڪ ڏينهن سوايا ۽ تونگر به نيچو ڏسندا. سڪا ڪنگر پيا پر جن ۽ پريل سڪا ٿيو وڃن. ڪڏهن راجائون پيا پيو ٿين ته ڪڏهن بيڪاري پيا بادشاهه بڻجن. ڪٿي سورن جو منسار آهي ته ڪٿي سڪن جون سيجون وڃايل آهن ڪڏهن ڏينهن آهي ته ڪڏهن رات انهي کي ڪرمڻ جو چڪر چئجي ٿو. انهي ڳوڙهي گجھارت کي سائين چيزل هيشن سلجھايو آهي پٽ.

ڳولا ڪرڇ گجھ ۾، رڪڇ طلب تمام،
ماري نفي نفي ڪي، جڏ وڃائج پاڻ،
جاچي ڏس جيءَ اندر ۾، سارو ٿي سبحان،
چيزل پوئي تون ڄاڻ، بهر جاءِ حاضر هڪ ٿي.

ڏاڏي داني مل جي انهي طريقي واري تعليم فتح چند جي جيءَ ۾ رچي ويئي آهي. ڪاروبار هجي يا سماجي ڪم ڪار، ڌرمي ڪم هجن يا ساهت ۽ صحافت هجي، هر هنڌ سندس سوچ ۾ آگاهه پيار، پنهنجائپ، ڪهل ۽ ڪهڪاءُ رهي ٿو.

اتر ادب جا رچيندڙ حق پرست ٿين ٿا ۽ هر هنڌ سچ کي ڦهلائي پلائي جي پرچار ڪن ٿا. اسان جي صوفين ۽ سنتن سدائين سچ ۽ پيار جي پرچار پئي ڪئي آهي، سائين رکيل شاهه ۽ سائين چيزل شاهه به ساڳي ئي ڌارا جا به وهڪرا آهن. انهن جي فڪر کي عام ڪرڻ اتساهت وارو ڪم آهي. فتح چند ڪارڙا پنهنجي صوفي بزرگ جي ڪلام جي ڦهلاءَ لاءِ عقيدتي جو اظهار سندس ڪلام کي ڇپائي ڪيو آهي.

فتح چند هڪ سچو پريمي ۽ شيواداري منش آهي. اسڪول ۾ اسڪاٽونگ کان شروع ڪيل سماجي ڪم، ۱۹۸۳ع ۾ نوجوان سماج سنگت جي جوڙجڪ تائين پهتو. ان تنظيم جي سهڪار سان شيوا ڪلينڪ قائم ڪئي ويئي جيڪا اڄ سوڌو بنا پيد پاءِ جي هندو مسلم جي شيوا پئي ڪري. اخبار نويسي اختيار ڪري روزانه عوامي آواز ذريعي ضلعي جي عوام جا مسئلا سلجھائڻ لاءِ جتن ڪندو رهي ٿو.

جيڪب آباد جي يونين آف جرنلس جو سال ۱۹۹۶ع ۽ ۱۹۹۷ع لاءِ ٻه دفعا صدر چونڊجي، پريس جي آزادي ۽ پريس نمائندن جي مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ پاڻ پتوڙيندو رهيو آهي.

اخباري پتر لکڻ سان گڏ سائين رکيل شاھ بادشاھ جي ڪلام کي بحر العشق جي نالي سان نئين سر سموھي، ڪجهه واڌارن سان پنهنجي هٿان ڇپرايو اٿس ۽ گڏوگڏ سائين چيزل شاھ جي ڪلامي مجموعي بحر العميق کي هڪ دفعو سال ۱۹۸۷ ۾ ڇپرايو هٿائين ۽ هينئر ٻيهر انهيءَ مجموعي کي ڪجهه ترتيب تبديلين سان ڇاپي هيٺ آڻي رهيو آهي.

اها سندس فڪري عقيدت، اڻ ڳڻيا ڳڻ ۽ شيوا جي سڳند هر سنڌ واسي صوفي، توڙي صوفيان شاعري سان انس رکندڙ انسان سدائين ماڻيندا رهندا.

منهنجو ويساھ آهي ته چيزل سائين جي ڪلام جي بدولت فتح چند ڪنيا لعل وڌيڪ سوپيا ماڻيندو ۽ مان پائيندو.

ڊاڪٽر غلام نبي سڌايو

العابده، غريب آباد

جيڪب آباد

1-3-2001

حالات زندگي

الف خاندان:

مرشد ڪامل، سلطان العارفين مجدد امام سخي دوران حضرت سائين چيزل شاه صوفي القادري رحمت الله عليه جو دود مان عاليه حسيني علوي هاشمي آهي، حضرت امام علي رضا عليه الصلواة و سلام سان سلسله ۽ نسب هجڻ سبب رضوي پڻ آهي.

سلسله ۽ شجره بحره العشق جي حوالي مطابق هن ريت آهي:

حضرت سائين چيزل شاه (عزيز شاه) بن سيد رکيل شاه بن

سيد نور محمد شاه بن سيد رکيل شاه بن سيد عزيز الله شاه بن سيد

اول شاه، بن سيد ولي شاه، بن سيد محمد بقا شاه، بن سيد رستم

شاه، بن سيد اول شاه، بن سيد عبدالنبي شاه، بن سيد اول شاه، بن

سيد رستم شاه، بن سيد ولي شاه بن سيد رستم شاه، بن سيد

عبدالنبي شاه بن سيد سليمان شاه، بن سيد لاسار شاه، بن سيد

حامد شاه، بن سيد جان نثار شاه، بن سيد عبدالنبي شاه، بن سيد

ننگر شاه، بن سيد عارب شاه، بن سيد طاهر شاه، بن سيد ننگر

شاه، بن سيد حسين شاه، بن سيد حيات شاه، بن سيد حسين

شاه، بن سيد باث شاه، بن سيد حسين شاه، بن سيد عبدالولي

شاه، بن سيد عبدالحميد شاه، بن سيد فريد شاه، بن سيد عبدالله

شاه، بن سيد جنيد شاه، بن نظام الدين شاه، بن سيد محمد شاه،

بن سيد قاسم شاه، بن سيد عبدالحميد شاه، بن سيد علي شاه، بن

سيد يونس شاه، بن سيد اسحاق شاه، بن سيد عالم شاه، بن سيد

جعفر شاه، بن سيد عقيل شاه، بن سيد موسيٰ شاه، بن سيد محمد

تقي شاه، بن سيد علي نقي شاه، بن سيد امام علي رضا شاه، بن

امام موسيٰ كاظم بن سيد امام جعفر صادق، بن امام محمد باقر،
بن امام زين العابدين، بن حسين عليه السلام، بن يعسوب الدين امير
المؤمنين عليٰ كرم الله وجهه ولي و وصي رسول الله ﷺ.

(ب) سڪونت آباء و اجداد:

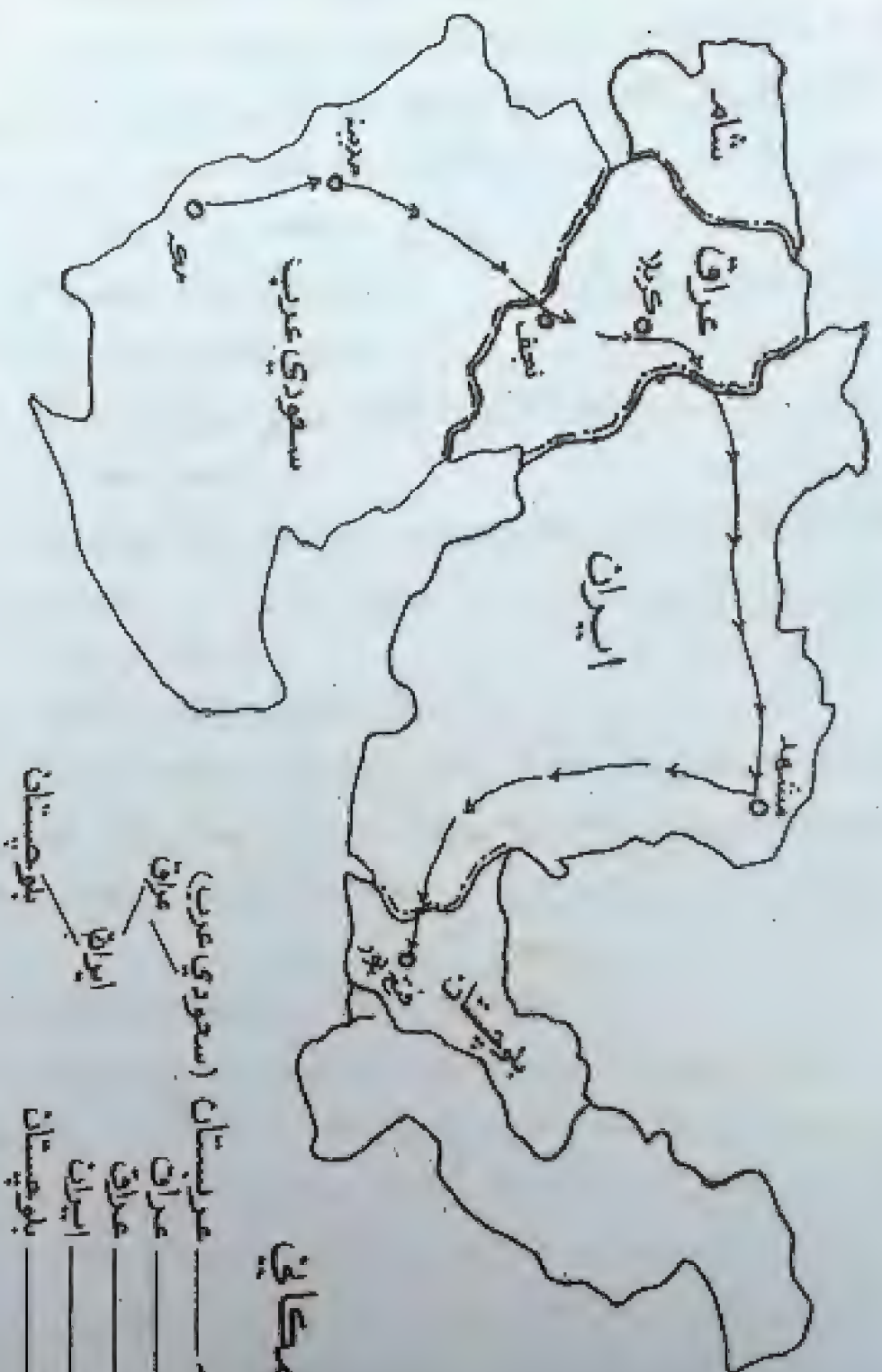
سائين چيزل شاھ جو وڏا عربستان، عراق، ايران مان هجرت ڪري
بلوچستان جهڙي گرم ۽ وارياسي علائقي ۾ آباد ٿيا. سندس رهائش
جو هنڌ فتح پور آهي. سائين جن جي ڏاڏنگ مان سيد عبدالنبي
”سوا ڪيسري“ وارو ولي صاحب ولايت هو ۽ بزرگ سلطان العارفين
روضي ڌڻي رکيل شاھ نوراني عشق، حقيقت سان رڳيل ۽ فيضِ رمان
مشهور ۽ معروف آهن، وڌڪ تفصيلي احوال بحرالعشق ۾ مرقوم آهي.

(ت) ولادت باسعادت:

حضرت چيزل شاھ صاحب جمعي جي رات ماه جمادي الثاني
۱۳۳۲ هجري سن ۾ مرشد ڪامل سائين رکيل شاھ جي گهر فتح پور
شريف ۾ تولد ٿيا، يعني رب القدوس هن علائقي تي پنهنجو لطف و
رحمت جي برسات جاري رکي.

هڪڙي ڏينهن والده ماجده کيس وهنجاري سينگاري پينگهي ۾
سمهاري کيس لوڏڻ لڳي، اوچتو سائين چيزل شاھ جي سر مبارڪ
سان لڳ ڪارو نانگ ڏٺو، بي بي سائين خوف کان روضي ڌڻي
سائين رکيل شاھ وٽ ويئي سائين رکيل شاھ عبادت الاهي ۾
مصروف هئا، بي بي صاحبه سڄي حقيقت واضح ڪئي. ان تي
سلطان العاشقين فرمايو ته، اهو نانگ نه آهي بلڪه اهو عشق جو تاج
آهي، ڪوبه خوف نه ڪر، وڃي پيهر ڏس. بي بي سائين حضرت
چيزل شاھ جا وار مبارڪ ڪاري نانگ وانگر دراڙ ڏٺا.

هڪڙي ڏينهن سائين چيزل شاھ ٻارن سان راند ڪري رهيو هو
ته، کيس هڪ مجذوب ساوڻ فقير ڏسي فرمايو ته: بلند اختر شهزادو
دنيا جي درويشن جو امام ٿيندا ۽ ٻارن کي چيائين ته، هن سان نه

رسته نقل مکانی

۱- مکه یا مدینه	عربستان (سعودی عرب)
۲- نجف	عراق
۳- کازمین	عراق
۴- مشهد	ایران
۵- فتح پور	بلوچستان

ایران
عراق
بلوچستان

وڙهجو. ان تي اتي بينل عام ماڻهن چيو ته، چريا هي ٻار آهي.
 ڪڏهن وڙهندا، ته ڪڏهن ڪيڏندا. ان تي ساوڻ مجذوب چيو ته، هي
 شهزادو دنيا جي عاشقن جو امام مجدد آهي، ان سان ٻار چو وڙهن؟
 سائين جن جو حليم مبارڪ هن ريت آهي:

(۱) رنگ گندمي، ڪشاده پيشاني

(۲) ڪارا ڊگها چمڪدار وار

(۳) سياه ابرو هلال وانگر

(۴) باجھاريون وڏيون چمڪدار ۽ تابدا چشم

(۵) نڪ نوڪدار

(۶) شهپر گھاتا مگر سنت، نبوي موجب، موزون سونهاري ڏاڙهي
 مٺ برابر

(۷) پير، لڪ دار

(۸) قد ۾ قدآور ۽ موزون قامت

(نوٽ) محفل سماع دوران سائين مالڪن جي حليم مبارڪ لاءِ
 هي چوڻ لازمي ٿئي ٿو ته، هر گھڙي هر ساعت چھري مبارڪ جي
 ڪيفيت نياري نياري رهندي هئي.

(ث) تعليم و تربيت ۽ شادي مبارڪ

فرمان آهي ته، و علمنا من الدين علمامون کان انهن کي علم عطا
 ٿيل آهي، روز ازل کان عاشقن کي معرفت علم لدني حاصل آهي،
 مگر دنيا جي ظاهري دستور مطابق حضرت چيزل شاھ کي سائين
 رکيل شاھ قرآن پاڪ جي تعليم وٺڻ لاءِ پير سيد رسول بخش شاھ
 جن وٽ ويھاريو. جڏهن درس قرآن پاڪ جي ابتدا ٿي ته مرشد
 ڪامل راند روند ٽرڪ ڪري ڇڏي. درس قرآن پاڪ کان فارغ ٿي،
 سائين سلطان العارفين جي حضور ۾ پهچي، اتي رهندا هئا، جتي
 کيس روحاني تعليم به ملندي رهي، پاڻ عربي، فارسي ۽ اردو جي
 ظاهري تعليم سان سينگارجي ويا. ديني دنياوي ۽ روحاني علم سان
 رنگي ريتا ٿي ويا.

جڏهن سائين جن جي عمر چوڏنهن سال ٿي، ان وقت سنت نبوي موجب، بمطابق، شريعت محمدي شادي مبارڪ ڪيائون. سندن شادي ڏاڏنگ مان ٿي. ٻي شادي جيڪب آباد جي بخاري ساداتن مان ٿي. جنهن مان کين پٽ جو اولاد ڪونه ٿيو.

(د) بيعت ۽ طريقت

مرشد ڪامل سائين چيزل شاھ ايڪويه سالن جي عمر ۾ پنهنجي والد محترم جي هٿ تي بيعت ڪري صوفي القادري مسلڪ ۾ شامل ٿيا.

ظاهري دنيا وارن لاءِ مرشد جو هجڻ ضروري آهي. هڪ حديث آهي ته: من لا شيخ له فاشيخ هو الشيطان جنهن کي مرشد نه آهي انهي جو مرشد شيطان آهي.

اگرچہ عاشقن کي راه ۽ رسما جي خبر ازل کان آهي. تاهم ظاهري راه عشق لاءِ رهبر جي ضرورت آهي. جيئن اتباع، انڪسار، خضوع ۽ خشوع جي ذريعي منزل، حق ڏانهن راغب ٿئي، طالبن کي انهيءَ رمز مان گذرڻ ضروري آهي. مرشد ڪامل ٿي پنهنجي مريد کي ورد و ظائف ڏئي جي تڪميل لاءِ آماده ڪندو آهي. ان طرح طريقت جي ذريعي ئي معرفت کي پهچبو آهي.

اهل تصوف وٽ پنج ڏاڪا هوندا آهن، جن جي ذريعي عاشق و اصل بالله ٿين ٿا.

(۱) شريعت: يعني اسلامي ارڪان ۽ عقائد جي پختگي

(۲) طريقت: يعني مرشد حق جي اتباع

(۳) معرفت: يعني رسول مقبول تائين رسائي ۽ خدا جي ساڃاه ۽ ڪل ڄاڻ ملي.

سائين چيزل شاھ جي نظريه ۾ حقيقت تائين پهچڻ کان پوءِ معرفت حاصل ٿئي ٿي.

(۴) حقيقت: يعني الله تبارڪ و تعاليٰ جي ڄاڻ ۽ پاڻ ۾ پرتو پسڻ.

(۵) بقاءِ دوام: يعني خدا جي ذات ۾ گم ٿي وحدت ۾ وحدت ٿيڻ.

(نوٽ: چئن مقامن کان پوءِ حقيقتِ دوام آهي ڪثرت مان ڦري وحدت ۾ گم ٿي، واحد ٿيڻ آهي.)

پهرين ڏاڪي جي صرت ۾ عبادات، تذڪير ۽ تهليل جون سڀ راهون سر ڪرڻيون آهن. هن ۾ امرو نواحي کي اهميت آهي. مثلاً: (۱) وما اناکم الرسول فخذوه و مانهني ڪم عنه فانتھو.

(۲) جيڪو توهان کي رسول ڏئي، ان کي وٺو ۽ جنهن کان توهان کي روڪي ته پوءِ رڪجي وڃو.

(۳) ومن يطع الرسول فقد اطاع الله

(۴) جنهن رسول جي تابعداري ڪئي، تنهن الله جي تابعداري ڪئي.

(۵) واطيعو الله واطيعو الرسول

(۶) خدا جي تابعداري ڪريو ۽ رسول جي تابعداري ڪريو.

(۷) فلا وربك لا يؤمنون حتي يحڪوك.

(پوءِ قسم آهي تنهنجي رب جو اهو ٿيسين مومن نه آهي، جيستين توکي (حضور اڪرم) حاڪم نه مڃي.

ان وقت ئي طريقت ۽ رياضت ۽ مجاهدن جي ضرورت ٿئي ٿي، طريقت جي ذريعي ٽئين ڏاڪي تائين پهچي ٿو، ٽئين ڏاڪي کان پوءِ چوٿين ڏاڪي جي ڄاڻ حاصل ٿئي ٿي.

معرفت جي ذريعي معلوم ٿئي ٿو ته هستي رسول مقبول ڇا آهي، مثلاً:

(۱) لولاڪ لما خلقت الافلاك

(جيڪڏهن تو کي (محمد ﷺ) پيدا نه ڪريان ها ته دنيا کي پيدا نه ڪريان ها.

انا ارسلناڪ بالحق بشيرا و نذيرا

(اسان توکي حق سان بشارت ڏيندڙ ۽ ڊيچاريندڙ ڪري موڪليو.)

انا من نور الله و خلق کلهم من نوري

(مان الله جي نور مان آهيان ۽ ڪل مخلوق منهنجي نور مان آهي.)

اول مان خلق الله من نوري
(پهريان الله تعالى منهنجو نور پيدا ڪيو.)

مجاهدات

حضرت سائين چيزل شاھ پنهنجي مرشد نوراني جي حڪم سان
مجاهدات ۽ رياضت ۾ هم تن مصروف رهندا هئا. چو ته طريقت ۾
هي ڳالهيون گهڻي اهميت جون حامل آهن.

فان مع العسر يسرا ان مع العسر يسرا
(تحقيق سختي سان آساني، تحقيق آساني سان آهڻج آهي.)
موتوا قبل ان تموتوا.
(مرو مرڻ کان اڳ)

يمشي علي الراس بدون القدم
(پيرن جي بجاءِ مٿي ۾ هلڻو آهي.)
انهيءَ کان سواءِ هيٺين ريت ڄاڻ حاصل ٿئي ٿي:
الحياة الدنيا الامتاع الغرور

(دنيا جي زندگي ٽڪر ۽ وڌائي جو سامان آهي.)
توكل علي الله ان الله يحب المتوكلين
(الله تي ڀروسو رکو، تحقيق الله تعالى توڪل ڪندڙن سان
محبت ڪري ٿو.)

هڪ دفعي سائين پاڻ مجاهد ۾ مستغرق ٿي ويا. ڪيترا ڏينهن
لنگهي ويا، امان سائنس کي خيال ٿي پيو وڃي روضي ڌڻي کان
حقيقت ڄاڻڻ جي ڪوشش ڪئي. روضي ڌڻي فقير فيض محمد کي
ڇيو ته، شهزادي کي ڏس، صحبت ڪري چويس جو هو ڪاهي پيو
آهي. مڇ ۾ عشق مولا جو باه آهي، هڪ مڇ مان لنگهي پئي ۾
ٽپي پيو، مٿان مڇ کيس ساڙي ڇڏي. عربي ۾ مقولہ:

العشق نار يحرق كل شيء ما سوا الله

عشق باه آهي سڀ کي ساڙي ٿو، سواءِ الله جي.

فقير فيض محمد سائين جن وٽ پهچي حق موجود چئي ويهي

رهيو. پر پاڻ استغراق ۾ مست ۽ محو رهيا. آخر فقير واپس ٿي
 روضي ڏٺي وٽ عشاءَ جي وقت حاضر ٿيو. جڏهن سماع جو رهاڻ
 شروع ٿيو واري هئي ته پر پاڻ سائين جن روضي ڏٺي جي آڏو حاضر
 ٿيا. روضي ڏٺي فقير کان خبر معلوم ڪئي، جنهن جواباً عرض
 ڪيو ته: ”قبلا سائينجن جي فرمان موجب اتي ويس، پر هتي عشق
 جو غلبو ۽ مستي حال آهن، ڪنهن صحبت جي ضرورت ڪونه
 آهي. مان ويهي ويهي موتي آيس پاڻ واجهائي به نه ڏٺائون. روضي ڏٺي
 فرمايو ته، سڀاڻي مان پاڻ ويندس. پئي ڏينهن حضرت سائين نوراني
 جن پاڻ فقيري ڪاڌو ڪئي وٽس ويا، جڏهن سائين چيزل شاھ برشد
 نوراني رکيل شاھ صاحب کي ايندو ڏٺو، هٿ ادب جا ٻڌي جهڪي
 بيهي رهيا. پاڻ سائين رکيل شاھ ويٺو ته سائين چيزل شاھ ادب کان
 گوڏا پڇي ويٺو. روضي ڏٺي هدايت ڪندا ۽ سمجھائندا رهيا، سائين
 جن ڌيان سان ويٺي ٻڌو، ڪجهه وقت جي ڪچهري کان پوءِ سائين
 جن شهنشاه نوراني سان گڏجي خير سان گهر روانا ٿيا.
 ان وقت هم اوست ۾ داخل ٿي نئون ٻول دهرائائون:

دور هے يارو ديس همارا ڪهاں عجب سے آيا هے
 واه واه سيرا سي هے جگ کا کس نے آپ بنايا هے
 ظاهر اپنا نام دھراکر عابد لوگ سڏايا هے
 ’چيزل‘ ميري ذات نه کائي ناتو کسی کا جايا هے۔

بي بي سائين شهنشاه کان خبر پڇڻ آئي ته کيس شهنشاه
 فرمايو ته، تون چوڻ ٿي ته منهنجو پٽ آهي، مان دعويٰ ڪريان ٿو ته
 منهنجو پٽ. پر پاڻ چيزل شاھ چوي ٿو ته، مان ڪنهنجو ڄاڻو نه
 آهيان. پاڻ سائين چيزل شاھ ايتري ته رياضت ۽ مجاهدت ڪيو.
 شهنشاه راضي ٿي کيس هر راز اسرار غيبي خزانن جو مالڪ بڻائي
 ڇڏيو آهي.

رياضت ۽ مجاهدي دوران عجب عجب ڪرشنا نمودار ٿيا، جو
 حقيقت، معرفت کان لنگهي وڃي بقا باللّٰه کي رسيا.

(خ) همه از اوست ۽ همه اوست

فرهنگ: وحدت مان ڪثرت ۽ ڪثرت ئي وحدت.

مجاهدات جي دوران عجيب و غريب عجائبات ڏسڻ ۾ اچن ٿا، حال ۾ مستي ۽ خودي اجاگر ٿئي ٿي. اهڙي ريت سائين چيزل شاھ جن عجائب ۽ مظاهر، قدرت ۾ وحدت ڏئي، يعني ڪثرت مان وحدت مان ڪثرت جتي ڏوئي جا پرڏا ڇاڪ ٿي ويا. پاڻ فرمائين ٿا تہ:

اپنی مھر مولا سے معراج کیا....

مطلب تہ خدا خود اسم جو اولو بشري پھري اثبات ۾ آيو ۽ معراج ڪري، ارتقا جو مقصد سمجھايو. (عملي طريقي سان)

در درونی جسم کي هين بادشاهی میں کیا؟

بادشاهی کچھ نہیں، ہم خود خدائی میں کیا؟

مطلب تہ سائين چيزل شاھ چوي ٿو تہ، مان پنهنجي جسم اندر راز پاتم، ظاهري بادشاهي ڪجهہ بہ نہ آهي. بلڪ مان جو ڪجهہ ڪيو، اهو خدا بڻجي ڪيو، ڇو تہ مان خود خدا آهيان. انهي کان سواءِ وحدت ڪل جا گھڻا راز مختلف ڪلامن ۾ واضح فرمايا آهن:

(و) وصال:

حديث: الا ان اولياء الله لا يموتون بل ينقلبون من الدار الي الدار:

اولياء الله مرن نہ ٿا، بلڪ هڪ جڳھ کان ٻي جڳھ ڏانهن منتقل ٿي وڃن ٿا.

۱۶ مئي ۱۹۸۴ع اربع ڏينهن شام جو ۸ وڳي بمطابق

سنہ ۱۴۰۴ھجري بروز اربع، تاريخ ۱۵ ماھ شعبان تي هن جهان مان

برقعو مٽايو ۽ دارالبقا ڏانهن روانا ٿيا. (قالوا انالله وانا اليه راجعون.

رضينا بقضا الله). پاڻ سائين جن ڪل باهتر ورهيه اولي بشري ۾ رهي

درس حقيقت ڏنو ۽ طالبن جي تاس اجهائي، راه محبت ۾ شهيد ٿي

شهادت جو سبق پنهنجي طالبن کي سیکارڻ ۾ وقت گذاريائون.
”بمصدق، من مات في حب الله فقد مات شهيد“ يعني جو شخص
محبت الاهي ۾ مري ويو اهو فوتي شهيد آهي.

(ه) رهڻي ڪهڻي:

حضرت چيزل شاه سادي زندگي بسر ڪندا هئا، ننڍن ۽ وڏن
سان عزت سان هلندا هئا، ڪوبه ماڻهو وٽس ايندو ته ان کي بامراد
ڪندا هئا. انهن ماڻهن جي عيب ۽ ثواب ڏي ڪونه نهاريندا هئا. پاڻ
قرآن پاڪ جي فرمان ”فاماالسائل فلا تنهر“ پوءِ سوالي کي چڙهي نه
ڏيو. ”جي مجسم تصوير هئا.“

پاڻ فرمائيندا هئا ته، اهڙن طالب کي ڏسڻ سان نرندا آهيون
جيڪي سوالي کي نٿا جهڻڪن.

سائين جن روزانه ٽي دفعا ڪچهري ڪندا هئا.

(۱) صبح جو عام ماڻهن ۽ طالبن جا ڏک سور معلوم ڪرڻ ۽ انهن
سان عام ڪچهري.

(۲) شام جو عام ماڻهن سان ڪچهري، مختصر فيصلن جا تضييف
ڪرڻ ۽ ڪچهري.

(۳) رات جو ماني کائڻ کان پوءِ فقيرن سان ڪچهري ڪندا هئا.
محفل سماع ٿيندي هئي، ان ۾ ويهي حقيقت جي رازن کي کولي
سمجهايندا هئا.

سندن مقولات هيٺين ريت آهي:

(۱) ”الشيخ في القوم كالنبي في الامت“ جيئن نبي امت ۾ هوندو
آهي، ان طرح مرشد پنهنجي قوم (مريدن) ۾ هوندو آهي. (بني هدايت
لاءِ هوندا آهن.)

(۲) ڏاڍو شوق شريعت سان رک.

پٺتي توڪل طريقت تون سک

هل حقيقت سان معرفت مطلب قلزم ڪان

نامه جو نڪتو سڃاڻ

(۳) فقيرن ۽ مسڪينن سان محبت ڪرڻ نبي جو ڪم آهي، انهن سان گڏ ويهڻ پرهيزگارن جو ڪم آهي.

(۴) غريب الله جو عيال آهي، انهن سان خنده پيشاني سان ملو ۽ عيب ۽ ثواب ڏي نه نهاريو.

پوشاڪ هن ريت هوندي هئڻ:

ڊگهي پهرائڻ مٿان گيڙو رنگ جو دستار مبارڪ، ڪڏهن سائي ۽ نيري دستار پائيندا هئا. اونهاري جي موسم ۾ ڀرت ڀريل ٿوپي پهريندا هئا. هٿ مبارڪ ۾ عصا (لٽ) رومال به جهليندا هئا، چيچ ۾ منڊي پائيندا هئا، پيرن ۾ ڀرت ڀريل جتي پهريندا هئا، ڪڏهن بوٽ به پائيندا، اونهاري جا ٻه مهينا جون ۽ جولاءِ ڪڏهن آگسٽ ۾ پنهنجي عيال، عزيز ۽ فقراءِ سميت ڪوئيٽا ۾ گذاريندا هئا. گهڻو عرصو درگاه فتح پور ۾ رهندا هئا. طالبن جي عرض موجب انهن جي ڳولڻ ۽ گهرن ۾ پير گهمائي خوشيون ۽ روشنيون بخشيندا هئا. خاص موقعن تي پنهنجي مرشد ڪامل پاران عطا ٿيل تاج پهريندا هئا. هر سال حضرت شاه عنايت شهيد جهوڪ واري جي ميلي تي حاضري ضروري پريندا هئا.

(ب) اولاد

سائين چيزل شاه کي الله تعاليٰ ٽن فرزندن سان نوازيو:

(۱) سائين صادق علي شاه، جيڪي هن وقت سجاده نشين آهن، فقيرن کي هدايت ۽ رشد عطا ڪري رهيا آهن، ننگر بني سان مسڪينن فقيرن ۽ مسافرن کي ڍؤ ڪرائن ٿا. حضرت سائين جن وانگر معمول مطابق ڪچهريون ۽ ٻيا مقررہ اصول اختيار ڪندا رهن ٿا.

(۲) سائين نياز حسين شاه عرف علي حيدر شاه.

(۳) سائين رکيل شاه عرف علي اڪبر شاه.

تيئي فرزند پنهنجو مٿ پاڻ آهن، ڇا حسن جمال ۾، قرب ڪمال ۾، سخا و عطا ۾ مروت ۽ محبت ۾، قال خواه حال ۾ ڪنهن لفظي تعريف جا محتاج نه آهن.

(۱)

جناب سرور کائنات، فخر موجودات حضرت محمد ﷺ.

(۲)

حیدر کرار وصی رسول اللہ حضرت علی کرم اللہ وجہہ علیہ السلام.

(۳)

شہید کربلا، امام الشہداء حضرت امام حسین علیہ السلام.

(۴)

سید الصابرين و امام العاشقين حضرت زین العابدین علیہ السلام.

(۵)

امام پنجم، انوار پیہم امام حق حضرت محمد باقر علیہ السلام.

(۶)

روشن ضمیر حضرت امام جعفر صادق علیہ السلام (مدینہ)

(۷)

حضرت موسیٰ کاظم کاظمین شریف عراق.

(۸)

حضرت امام علی رضا مشہد مقدس ملک ایران.

(۹)

شیخ المشائخ حضرت معروف کرخی رحمہ کرخی، ترکستان؛

(۱۰)

سردار السالکین حضرت سري سقطي رحمہ اصفهان، ایران.

(۱۱)

حضرت خواجہ جنید بغدادري رحمہ بغداد، عراق

(۱۲)

خواجہ شبلي ابوبکر رحمہ مکہ معظمہ، عربستان.

(۱۳)

مخدوم ابوالفضل عبدالواحد بن عبدالعزيز رحمہ، شہر یمن، ملک یمن.

(۱۴)

حضرت ابوالفرح عبدالله طرطوسي طرطوس، مصر.

(۱۵)

ابوالحسن علي بن محمد يوسف قریشي هنکاري رح، هنکاري
ترکستان.

(۱۶)

مخدوم ابي سعيد بن علي مبارک مخرومي رح، مخزوم، مصر.

(۱۷)

حضرت پیران پیر محي الدين عبدالقادر رح جیلاني، گیلان، عراق.
(هتان قادري طریقو شروع تھی تو.)

(۱۸)

حضرت سید عبدالرزاق شاہ رح، بغداد عراق.

(۱۹)

اکمل اولولیا حضرت شهاب الدین۔ ملک روم.

(۲۰)

حضرت محمد شاہ بن احمد شاہ رح۔ مک معظمہ عربستان.

(۲۱)

حضرت حسن شاہ بغدادی۔ بغداد، عراق.

(۲۲)

حضرت محمد شاہ بغدادی۔ بغداد، عراق.

(۲۳)

حضرت سید علي شاہ۔ شهر مدائن، ایران.

(۲۴)

حضرت سید موسیٰ شاہ۔ طهران، ایران.

(۲۵)

حضرت سید میر حسن شاہ۔ سرحد، شام.

(۲۶)

سید ابوالعباس احمد شاہ بن میر حسن شاہ سرحد، شام، یمن.

(۲۷)

حضرت خواجہ بہاؤ الدین ابراہیم۔ شہر بخارا، ترکستان۔

(۲۸)

ابوالفتح شمس الدین عرف شیخ شاہی۔ ملتان، پاکستان۔

(۲۹)

حضرت سید عبدالملک شاہ۔ بیجاپور، دکن ہندستان۔

(۳۰)

حضرت عنایت اللہ شاہ، شاہ عنایت شہید جھوک سندھ، میران پور

(۳۱)

مخدوم سید اسماعیل شاہ ثور، سندھ، پاکستان۔

(۳۲)

مخدوم ابراہیم شاہ دب وارو جھوک، میرانپور۔

(۳۳)

مخدوم محمد زاہد شاہ جھوک میرانپور، سندھ۔

(۳۴)

حضرت فضل اللہ شاہ قلندر، جھوک میرانپور، سندھ۔

(۳۵)

حضرت خواجہ ابراہیم شاہ، جھوک میرانپور، سندھ۔

(۳۶)

حضرت خواجہ محمد شاہ، جھوک میرانپور، سندھ۔

(۳۷)

حضرت نورانی عبدالستار شاہ، جھوک میرانپور، سندھ۔

(۳۸)

حضرت پیر رکیل شاہ، فتح پور، بلوچستان، پاکستان۔

(۳۹)

حضرت پیر روشن ضمیر مجدد و امام سید چیزل شاہ صاحب،
فتح پور، بلوچستان۔

صوفي القادري سيد صادق علي شاه صاحب
سجاده نشين درگاه فتح پور بلوچستان.

تعارف ڪلام

هڪ بي بصير، هڪ صاحب بصيرت ۽ اهل نظر جي ڪلام تي تبصرو ڪري ته انهيءَ صاحب بصيرت جي اوصاف حميده ۽ ڪلام جميله جي مدحت جي ڪماحقه تعريف نه ٿي سگهي ٿي، ٿاهر ڪجهه نه ڪجهه نڪات جي وضاحت ڪرڻ سان وڌيڪ رازن کليل جو رستو هموار ٿي وڃي ٿو. ان استواريت لاءِ بنده سعي ڪري ٿو، اميد ته حسب نيت ڪم جي تڪميل لاءِ اجر دارين سان ملو ٿيندو. آمين ثم آمين.

سائين چيزل شاه جي ڪلام شيرين ۾ ڪافي خوبيون ۽ خصوصيتون آهن. جن مان هم اوست هم از اوست سر- فهرست آهن. عجز و نياز ۽ طلب حق لاءِ واضح اشارا ۽ حڪم ملن ٿا، جيڪي متلاشي حق لاءِ رهنما ثابت ٿين ٿا.

(الف) صنائع و بدائع

حضرت سائين چيزل شاه جو ڪلام اگرچہ چند وديا تي آهي، تنهن هوندي به صنائع ۽ بدائع جون خوبيون موجود آهن.

۱- سلاست: سائين جن جي ڪلام ۾ هر مقصد سان نموني سان سلجهيل آهي، مثلاً:

۱- چشمن سان تير هڻڻ، نيش ڪڍڻ

۲- دکن درد هزار، مليا ساٿ سورن جا

۳- بلاغت: سائين جن جي ڪلام ۾ عام مفهوم وارن لفظن ۾ بلند خيالات جا آثار ملن ٿا.

- ۱- آيا سر تي سور عاشق
- راتيان ڏينھان روج ۾ رڙ
- ۲- عاشق الف سان اکرڙيون اڙايون
- بي جو ڀولو لاهيو تن

۳- فصاحت: سائين جن جي ڪلام ۾ هر مقصد چٽي طرح سمجھايل آهي.

- ۱- دم ويسارو دل کان ناھي
- ياد هميشه يار ميان!
- ۲- اسم اعظم دا باب، اهو ئي
- پير مغان ته پڙھايا هئ

۴- صنعت تلميم: سائين جن جي ڪلام ۾ تاريخي ۽ داستاني واقعات جي ذريعي معرفت حقيقي جا درس ڏنل آهن.

- ۱- دارا سکندر در تنهنجي تي
- نانگا گھمن ٿا نرالا
- ۲- سک منصوري مام سڃاڻي
- سر سوريءَ تي نيزي چاڙهي

دارا ايران جو شهزادو هو. سکندر، دنيا جو فاتح هو، اهي ٻه گداگر آهن مالڪ وٽ. اهڙي طرح هر دينوي لحاظ وارو امير خواه غريب مرشد وٽ گداگر آهن.

منصور حلاج هڪ هم صفت بزرگ هو، جنهن هم اوست ۽ هم ازوست جو نعرو هڻي عوام کي باخبر ڪيو.

۵- صنعت، تجاھل، عارفانه: اهڙي ڳالھ جيڪا جاتل سڃاتل هجي پر ان جاڻ بڻجي پيچجي تڄا آهي.

- ۱- اربع عناصر نام سڏائين،

ڪاڏهن آئين ڪاڻي ڄاڻين.

جيتوڻيڪ صاحب ڪمال ماڻهوءَ کي سڃاڻي ٿو، اهو ڪٿان

آيو ۽ ڪٿي ڄاڻو، پر سمجھائي خاطر سوال پڇي مقصد کي واضح ڪرڻ گھري ٿو.

۲۔ ڪيئن مسافر ڪاڏهن آئين،

ڪاٿي آتنھنجي اصلي جاءِ.

هن ۾ آمد جي جاءِ بابت ڳالھ پڇيل آهي، مگر ڪلام ۾ اڳتي هلي اصلي مڪان جي وضاحت ڪيل آهي.

۶۔ صنعت حرفي تجنييس؛ اهڙا لفظ جيڪي ساڳئي هڪ آواز سان شروع ٿين.

جيرا جوش جلایا

’ج‘ هر لفظ جي شروعات ۾ آهي.

۲۔ نازين نال نويا

۷۔ استعاره: ’ن‘ هر لفظ جي شروعات ۾ آهي.

سائين جي ڪلام ۾ عام ڳالھين کي مخصوص راز ڏانهن ڀڄي مقصد سمجھائيل آهي.

۱۔ ڏسي باھ مچ تون،

پتنگ وانگي بچ تون.

باھ مچ جو مقصد عشق الاهي آهي، پتنگ مان مراد عاشق حقيقي آهي، مگر استعاري طور مچ ۾ پتنگ ڪم آيل آهي.

۲۔ لهر ۾ لڙھندا ڪنڌي نہ ڪائي،

توڪل ترهي تاريو آ.

لهر گردش دنيا جي، ڪنڌي آرام جي جاءِ ترهو ڪائي جو تختو ۽ سهارو، اهي سڀ شيون مستبد سان لاڳاپو رکن ٿيون، مگر عاشق انهن کي دنيا جي صفتن سان ڀڄي پنھنجي حبيب کي بدائي ٿو ٿو، توڪل ۽ تنھنجي محبت جي باعث عاشق حقيقت کي پھچي ويو آهي.

۸- ڪنابہ: اھڙي لفظي معنيٰ جيڪا ھوبھو نہ ھجي، مگر ڪنھن خوبي سبب استعمال ڪري پئي ٿي ۽ سان پيئجي.

۱- مشرگان مارن تير تفنگي،
ابرو نين اڙاون جنگي.

مشرگان ظاهري طور ڪمان ٺاھن، مگر ڪنابہ طور ڪمان جي مفھوم ۾ لکيل آھن.
ابرو ۽ نين جنگجو نہ آھن، مگر تشبيل طور جنگجو ڄاڻايل آھن.

۹- صنعت تضاد يا مطابقت: اھڙو ڪلام جنھن ۾ متضاد لفظ بہ ھجن تہ پاڻ ۾ مطابقت بہ رکن.

۱- ڪل پوندي ڪين مون،
ٿي نفي مان اثبات.

نفي جو ضد اثبات، پر پئي ھڪ ٻي سان نسبت رکن ٿا.
۲- ٿي شتاب شمع تي، پتنگ جان پڇاوين، شمع ۽ پتنگ ھڪ ٻئي جا ضد آھن، مگر پاڻ ۾ محبت جي ڪري نسبت رکن ٿا.

۱۰- اصطلاح: اھڙا لفظن جا مير جيڪي ڪن واقعن جي حقيقت سان تعلق رکي پئي معنيٰ بہ ٻڌائين.

۱- سچو سنڌرو ٻڌم ساھي،
راضي آھيان تنھنجي راز تي.

سنڌرو ٻڌڻ تيار ٿي ڪم شروع ڪرڻ (اصطلاح)

۲- سور سپيئي پاٽم جھولي،
ماءُ ڏکان دي ڌڻم لولي.

سور جھولي جھلڻ ڏکڻ جي لولي اصطلاح آھن.

۱۱- صلمع: ڪلام ۾ ثابت لاءِ قرآن پاڪ مان حوالا درج ڪيل آھن.

قمر باذني قول ڪها ڪر

”قمر باذني“ منهنجي اجازت سان اٺ عربي فرمان آهي. جيڪو حضرت عيسيٰ عليه السلام ڏانهن منسوب آهي. فاڌڪ روئي اذڪر ڪم، پري ناهين توکان وار ميان ”فاڌڪروني اذڪر ڪم“ تون مون کي ياد ڪر، مان توکي ياد ڪريان. هر هڪ مومن کي امر ڪيل آهي.

۱۲ - صنعت تضمين: ڪلام يقيني بنائڻ لاءِ قرآن پاڪ کان ضامن آيت پيش ڪري ٿو.

۱- وهي يتوكل صلي الله فهو حسب

۲- هذا ايجبونهم في الظلمات.

۳- من ذا الذي يشفع عنده الا باذن.

۴- ان الذين آمنوا

سائين جن جي ڪلام ۾ ٻيون به گهڻيون صنعتون موجود آهن، مگر طوالت سبب اختتام ڪجي ٿو.

(ب) صوفيانہ رنگ

سائين جن جي ڪلام ۾ عجز و نياز به آهي، ته سرمستي به موجود آهي. سائين چيزل شاھ جن جنهن ماحول ۾ پلي جوان ٿيا، اهو ماحول ئي روحاني هو، يعني چمندي ڄام هئا. سندن ڪلام ۾ روح ۽ رب جي وچ ۾ يڪرنگي جو نعرو ٻڌڻ ۾ اچي ٿو. ڪثرت ۽ وحدت ۽ وحدت مان ڪثرت جي مام ملي ٿي.

۱- بيرنگ برقعو پائي

آيو آدم هٿ اظهار ٿي.

۲- بيرنگ برقعو بشري پاتم،

سڀ چيزل سينگار.

۳۔ قلندر لعل اپنے سے، جلالی هون جلالی هون
نشا وحدت خمر پیئا، موالی هون موالی هون

سائين جن جي ڪلام ۾ سچل سرمست واري سرمستي آهي
تو وري شاه ڀٽائي واري عجز و انڪساري به ڪثرت سان ملي ٿي.

(الف) سرمستيءَ وارا ڪلام ۽ سائين چيزل شاه

سچل سرمست

- ۱۔ صورت سڀ سلطان، پاڻ ڏسڻ آيو پنهنجو تماشو.
- ۲۔ سچل آءُ تان ناهيان، پوءِ ساري سڌ پيام تو پاڻ ٻاروچو ٻول.

سائين چيزل شاه:

- ۱۔ چيزل عين الله جو آهي، ڪونهي ڪوڙ خلاف
- ۲۔ شغل شهانا، پائي ڳل ڳچي ڳانا
ڪري ڪير معنيٰ، چيزل ڳالهايو.
- ۳۔ فيئون فٽمه الله، وجه حق تجلا
هر جاءِ نور الله، نظر سان نياز

شاه ڀٽائي:

- ۱۔ پنهنون هيس پاڻ، سسئي تان سور هئا
- ۲۔ سو هي، سو هو سو اجل، سو الله
سو پرين جو پساھ، سو ويرن سو واهرو.

سامي صاحب جو سلوڪ:

ڪوچي لڏو ڪوچ، پرچي پريم نگر جو،
ٻڌئين پائيش چوي، تنهن ۾ سهج سروج،
هرڏئي منجه هر وج، درسن ڪري دوست جو.

سائين چيزل شاه جي ڪلام ۾ طلب ۽ ثات جاري رکڻ لاءِ

هيٺيان ڪلام ملن ٿا:

۱۔ آڏوئي الف کان وائڊا ڪين وهن

۲۔ ماري نفي نفس کي ڇڏ وڃائج پاڻ

۳۔ راتيان ڏينهان رڙي، وڃي هادي سان هو رسيا

ڪنير پڳت چوي ٿو:

۱۔ بن پيا جڻا ترسي

ڪالي بدريا مورا جڻا ڊلائي

۲۔ ميرا پيارا پيا پرديس

اب تو نه رهيو جاءِ نه ديس

مولانا رومي:

هر ڪجا تو با مني من خوشدل

ور بود درقهر گوري منزل

۱۔

من ۾ يار جي جلوي بابت رومي جو ڪلام سائين شاھ جي

ڪلام^۲ جي تشريح آهي.

۳۔ تو مڪاني اصل در لامڪان.

اين دڪان بربند و بڪشان آ دڪان.

سائين چيزل شاھ

جاچي ڏس جيءَ اندر ۾ سارو ٿي سبحان.

۱۔ چيزل مسجد ٻوٽي تون ڄاڻ هر جاءِ حاضر هڪ ٿي.

سائين^۲ 'چيزل' شاھ جي ڪلام ۾ رندي، سرهستي

سيرت نگاري، فطرت نگاري، طلب حق لاءِ قرباني، محبت لاءِ

سر جي بازي، درس انسانيت جا گهڻا آثار ملن ٿا.

سندس ڪلام عجز ۽ نياز بابت پاڻ کي ڪڏهن سڃاڻي سان،

ڪڏهن مير سان ۽ ڪڏهن ماري سان پيئي ٿو. ڪڏهن طمع

تياڳڻ، نفس کي مارڻ لاءِ آڏوڻي، سامي، جوڳي ۽ فقيرن سان پيئي
محنت جاري رکڻ جو درس ڏئي ٿو.

سندس ڪلام ۾ دوئي، غيريت کي مذمت ڪيل آهي، هميشه
وحدت وارو پيالو آهي، جنهن ۾ محبت، عشق پيار آهي، ان جو
آسانو آهي.

سائين چيزل شاھ ڪٿي وري منصور، سرمد، شاه عنايت، سچل
فقير، روجل فقير، سائين رکيل شاھ وانگر دم هڻي ٿو، ته ڪٿي شاھ
پٺاڻي، ڪبير بگت، گرونانڪ، سامي وانگر عجر ۽ نياز جو پتلو بنجي
وڃي ٿو. ڪٿي رومي، جامي ۽ سعدي وانگر طالب ٿي زندگي گذارڻ
جو درس ڏئي ٿو، ڪٿي حضرت جنيد، بايزيد بسطامي، امام
معروف ڪرخي وانگر رياضت الاهي ۾ مصروف رهڻ لاءِ درس ڏئي
ٿو ڪٿي سادن فقيرن ۽ تارڪ الدنيا فقيرن وانگر حرص ۽ هوا کي
ترڪ ڪرڻ لاءِ اصرار ڪن ٿا.

مطلب ته ڪلام ۾ هر رنگ موجود آهي، جيڪي اکين وارا
آهن، اهي ڏسي سگهن ٿا، حق تائين رسائي حاصل ڪري سگهن ٿا.
اڻ ڄاڻن لاءِ مام هجي جيڪا پوءِ انهن جي دلين تان دوئي جا پرڏا
ڇاڪ ڪري.

فرمودات

حضرت سائين چيزل شاهه ۽ هڪ مريد طالب جي درميان
مڪالمه

طالب: قبلا! نفس ڇا ڪي چئجي؟
هادي ڪامل: نفس^۱ حرص هوس ڪي چوندا آهن.
طالب: قبلا روح مولا جي ذات آهي؟
هادي ڪامل: جڏهن نفس مڪمل مري وڃي^۲ ته رڳو (روح) ذات
مولا مان انسان الله بڻجي وڃي ٿو.
طالب: قبلا! انسان ڪي الله ڇو نه ٿو چئجي؟

۱- نفس: خواهشات جي معنيٰ ۾ استعمال ٿئي ٿو. انسان مٿي جي پٽلي
جي هجڻ سبب خواهشات جو مرڪز رهي ٿو. ان ڪري نفس کي پن
حصن ۾ ورهايو وڃي ٿو.

(الف) نفس امارو هي نفس ماديائي شين ڏانهن لاڙو رکي ٿو. فقيرن، ولين
اهڙي نفس کي مارڻ لاءِ تلقين ڪئي آهي.

(ب) نفس مطمئنه: هي نفس روحاني تعلقات کي اڀارڻ جي خواهش رکي ٿو.
۲- نفس جو مرڻ: نفس اماره کي ختم ڪري لڏاڏ ماديات ۽ آرائش
جسماني غرور، ٽڪبر، ڪاوڙ ۽ هوڏ کي ختم ڪرڻ جي معنيٰ نفس کي
مارڻ آهي.

۳- روح: قرآن پاڪ ۾ آهي ته:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ هُوَ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي

روح امر ربي آهي. لازوال آهي.

سائين چيزل شاهه جي فڪر. رسا موجب روح لازوال آهي خود خدا آهي.
روح کي ذات مولا سمجهي ٿو. ان جو قائل آهي.

هادي ڪامل: جڏهن نفس مري وڃي ۽ بقا باللہ ٿئي ته پوءِ چئجي:
اڳ چوڻ ڪفر آهي.

طالب: ڦهلا! نفس ڪيئن ۽ ڪٿي مري ٿو؟

مرشد: من عرف نفسه فقد عرف ربه

پهريون حصو: فقد عرف نفسه في الفنا^۴

ٻيو حصو: فقد عرف ربه في البقا^۵

طالب: ڦهلا! نفس ڪيئن فنا ڪجي؟

مرشد: نفس ڪي ڏڪر، فڪر ۽ اوجاڳن سان فنا ڪجي؟

طالب: ڦهلا! ڏڪر ڪٿي ڪائجن.

مرشد: ڏڪر، بڪ ۽ گوشه تنهائيءَ ۾ ڪائجن، جيئن نفس مري وڃي.

طالب: اوجاڳا ڪٿي ۽ ڪهڙي نموني ڪجن؟

مرشد: ترتيب هن ريت آهي.

(الف) اسم ذات^۶ ڪمائڻ (ب) اڌ رات جو جاڳڻ^۷

(ت) صفا اڪيلو رهڻ (ث) ائين پهر ماني ڪائڻ

۴- فقد عرف نفسه في الفنا: هن مان مراد نفس اماره ڪي فنا ڪري:
نفس مطمئه ڪي اڀارڻ آهي.

۵- فقد عرف نفسه في البقا: هن مان مراد نفس المطمئه جي فروغ سان
روح جي ماهيت پر ڪي الله جي بقائيت ڪي ڄاڻڻ آهي ۽ ان ۾ استغراق
ڪلي آهي.

۶- بڪ ۽ گوشه تنهائي: جسماني لذائذ جي ذريعي نفس اماره طاقت ور
ٿئي ٿو. انهيءَ ڪري تپسيا جي ذريعي اهڙن خواهشن ڪي بڪ جي ذريعي
نختر ڪري سگهجي ٿو. روحاني منزلن ڪي پهتلن ڪي معلوم آهي ته روح
حر خوراڪ ڏڪر مولا جو آهي. جيڪڏهن ڏڪر ۽ فڪر ۾ اضافو ايندو
آهي. ڏڪر ۽ فڪر سان ذهن ۽ دل ۾ هم آهنڪي پيدا ٿيندي آهي.

۷- اسم ذاتي ڪمائڻ: هن مان مراد الله جي تذڪير ۽ تهليل آهي. ذات
۾ گم ڪرڻ جو ذريعو آهي.

۸- اڌ رات جاڳڻ: فارسي ۾ مقوله آهي ته آه نيم شب

حضرت علي ڪرم الله وجهه جو چوڻ آهي ته اڌ رات جو مني نيب ٿئي.

(ي) هر هڪ دم سان ^۹ دم دم ياد ڪرڻ

طالب: قبلًا! اهي ڪشالا ڪيئن ڪڍجن؟

مرشد: موتو قبل ان تموتو (مر اڳ مرڻ کان) موت کان پهريان مرڻ سان

طالب: اڳ مرڻ جي ترتيب ڪيئن آهي؟

مرشد: ترتيب هن ريت آهي.

(الف) جهان جي خواهشات ترڪ ڪرڻ. (ب) اڪيلي

ڪوئي ۾ ويهڻ (ت) اسم ذات ڪمائڻ (ث) جهان جون

لذتون ڇڏي، فاقو ۾ رهجي ان کي مرڻ کان اڳ مرڻ چئجي،

ان ريت چؤ ته اڳ مري ويو.

طالب: قبلًا: نفس ذڪر سان ٿو مري يا فاقو سان؟

مرشد: ذڪر به هجي، فڪر به هجي ۽ تنهائي بڪ فاقو به هجي، پر

ذڪر قلب صاف ڪري ٿو.

طالب: قلب ^۱ ڪٿي ٿو صاف ٿئي؟

ذڪر مولا جو ڪرڻ افضل ترين عبادت آهي. سڄي دنيا ننڊ ۾ هوندي

آهي، اڌ رات جو آسمان ۾ قدرتي چاندي جهڙي سفيد ۽ وڻندڙ روشني ذڪر

۽ فڪر وارن کي نصيب ٿيندي آهي.

۹- دم سان دم: هن مان مراد هر ساه ڪڍڻ وقت خدا جو نالو وٺي ڇو

ته خود خدا فرمايو آهي: وفي انفسكم افلا تبصرون

انفس مان مراد ساه آهي هر ساه ۾ خدا هجي پوءِ اهڙي ساه کي خدا

جي نالي سان ظاهري طور اجارجي ته جيئن ذات ڪبريا جا رنگ ۽ مظهر

سڀيان ٿيندا.

۱۰- قلب ۽ تنقيح: عام طرح قلب مان مراد دل آهي. پر دماغ ۽ دل جي

ارتباط کي قلب چئجي. غدود سري جيڪو دل غدود روحي جيڪو دماغ

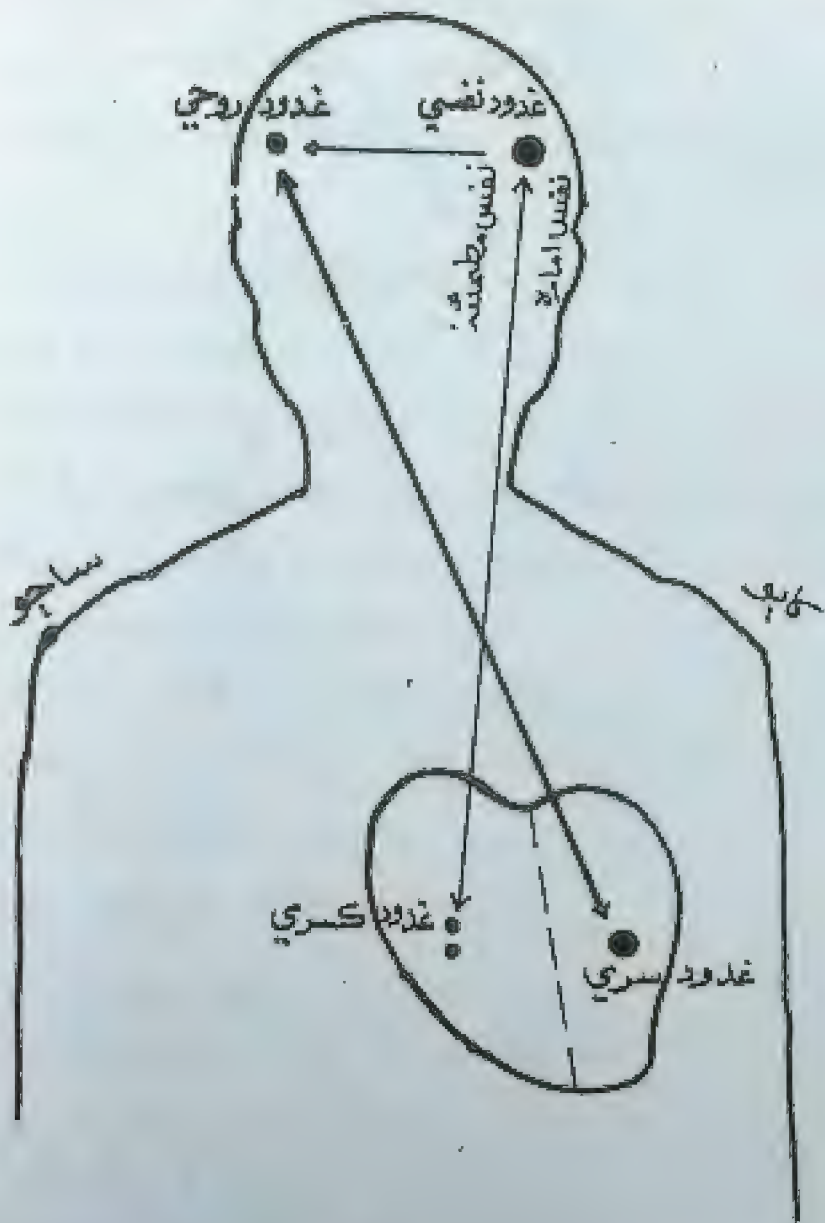
۾ رهي ٿو انهن جي سنگم سان دل ۾ حرڪت پيدا ٿئي ٿي. پر

جيڪڏهن غدود ڪسري ۽ غدود نفسي جو سنگم ٿيو ته قلب ۾ فتور

چئجي ٿو. ماڻهو کي روحاني دنيا کان هٽائي ماديائي دنيا ڏانهن رغبت

پيدا ڪري ٿو. غدود سري ۽ غدود جي افزائش سان قلب جي صفائي

ٿيندي آهي. نقشو هن ريت آهي:

غدد نفسي ↔ غدد كسري

هن ۾ قلبي رجحان شيطنت ۽ ماديات ڏانهن ٿي وڃي ٿو. شهوت، عناد، فتنه و فساد جي جڙ آهن.

غدد روجي ↔ غدد سري

هن ۾ قلبي رجحان روحانيت ڏانهن راغب ٿئي ٿو.

- ۱- غدد نفسي: هن ۾ خواهشات اڀري ٿي، راجع ماديات آهي.
- ۲- غدد كسري: هن ۾ كسرت ۽ كسري حقائق ۾ اضافو ٿئي. لا اله جو مرڪز آهي.
- ۳- غدد روجي: هن ۾ هو جو مرڪز آهي. راجع الي الله آهي.
- ۴- غدد سري: هي الا الله جو مرڪز آهي، دل جي ارفع غشا ني رهندڙ آهي. روح سان ربط پيدا ڪرڻ جو واحد ذريعو آهي.

مرشد: قلب ذکر ذاتي سان، جيئن الله فرمايو آهي. فاذا كروني اذكرکم (پوءِ ياد ڪر مون کي مان ياد ڪريان ٿو تو کي) سان ظلمات جا پردا ڇاڪ ٿي وڃن ٿا.

طالب: ڦهلا! ڪٿي يا ڪٿان ياد ڪجي؟

مرشد: وفي انفسکم افلا تبصرون يعني دمن سان ياد ڪجي.

طالب: دمن سا ياد ته ڪجي ته الله ستين آسمان تي آهي ڪٿي ياد ڪجي؟

مرشد: ونحن اقرب اليه من حبل الوريد (ساهه جي رڳ کان به وڌيڪ نزديڪ آهي) الله تعاليٰ حاضر و ناظر آهي. جڏهن نفس مري ته پوءِ خبر پوندي ته برابر اها شئي آهيان.

طالب: سائين روح ڇا ڪي چون ٿا ۽ ذات ڇا ڪي چون ٿا؟

مرشد: انسان ۾ ٻه شيون آهن: ۱- روح ۲- نفس

طالب: سائين ذات ٽين شئي آهي ڇا؟

مرشد: ذات ۽ روح هڪ شئي آهي. باقي نفس ٻيو آهي. انسان جي ساڃي پاسي روح (ذات) رهندو آهي. ۽ کاٻي پاسي نفس. رڳو صحبت جو اثر آهي.

طالب: ڦهلا! صحبت ڪنهن سان ڪجي؟

مرشد: روح جڏهن صحبت ڏڪر مولا سان ڪري ته ذات مولا جي بڻجي وڃي ٿي. نفس جڏهن دنيا شهوت ۽ خوشي سان صحبت ڪري ته ماڻهو رڳو نفس بڻجي ٿو.

طالب: ڦهلا! انسان ٻه شيون آهي؟

۱۱- روح، نفس ۽ جسم: اصل شئي روح آهي. جسم جاءِ يا مقام آهي. نفس ٻنهي جي باهمي نسبت آهي. جڏهن خواب ڏسبو آهي ان وقت روح محو پرواز هوندو آهي. مگر جسم سان تار جي ذريعي ربط برقرار رکندو آهي. نفس محو خواب هوندو آهي.

هر هڪ انسان کي نسبت جي ذريعي زندگي بسر ڪرڻي پوي ٿي. نسبت جا ٻه پهلو آهن جيڪڏهن اماره جو پهلو دنيوي ۽ ماديائي مقاصد حاصل ٿين ٿا جيڪڏهن مطمئن جو پهلو ته روحاني راز حاصل ٿين ٿا تنهي جا

مرشد: انسان هڪ شئي آهي مگر ٻيا ئي سبب به آهي. نفس مري نه پوءِ انسان هڪ شئي آهي.

طالب: ڇا! ذڪر سان ڪٿي صحبت ڪجي؟

مرشد: ذڪر دم دم ۾ ياد ڪجي. هڪ دم به ويسارو نه ڪجي. اثر وٺي گهمندي ياد ٿي ويو ته هر جاءِ الله نظر ايندو. ڦاٽڻا ٽولڻا ڦٽڻ وڃڻ الله هر جاءِ تي مولا نظر ايندو.

طالب: ڇا! دم دم سان ڪاهڻ ڏکيو آهي. ڪٿي ڪمائجي؟

مرشد: پهريان سخت ۽ ڏکيو لڳندو پر جڏهن ياد پچي ويو ته پوءِ شمار لڌي ٿي ويندو. بمصداق حضرت ڀٽائي رح

جئن ڏٺو مون آريائي، اوهان ڇا ڏٺو!

مڪڻ ماڪي، مصري کان منهنجو محب منو

بمصداق سائين جن خود:

احوال سارو حضرت عشق جو جڳ ڪي ٻڌايان هيئن چئي السقصد. دنيا ۾ سڀ لذت کان زنا ۾ لذت آهي خراب ڪم ۽ حرام شئي ۾ ڪيتري لذت آهي جڏهن اصل شئي آهي نام الله جو ۽ ان جو ذڪر و تهليل ۾ ڪيڏي نه لذت هوندي جڏهن نام الله جو پچي وڃي (ياد ٿي وڃي)

طالب: ڇا! ڪٿي لذت رهندي آهي؟

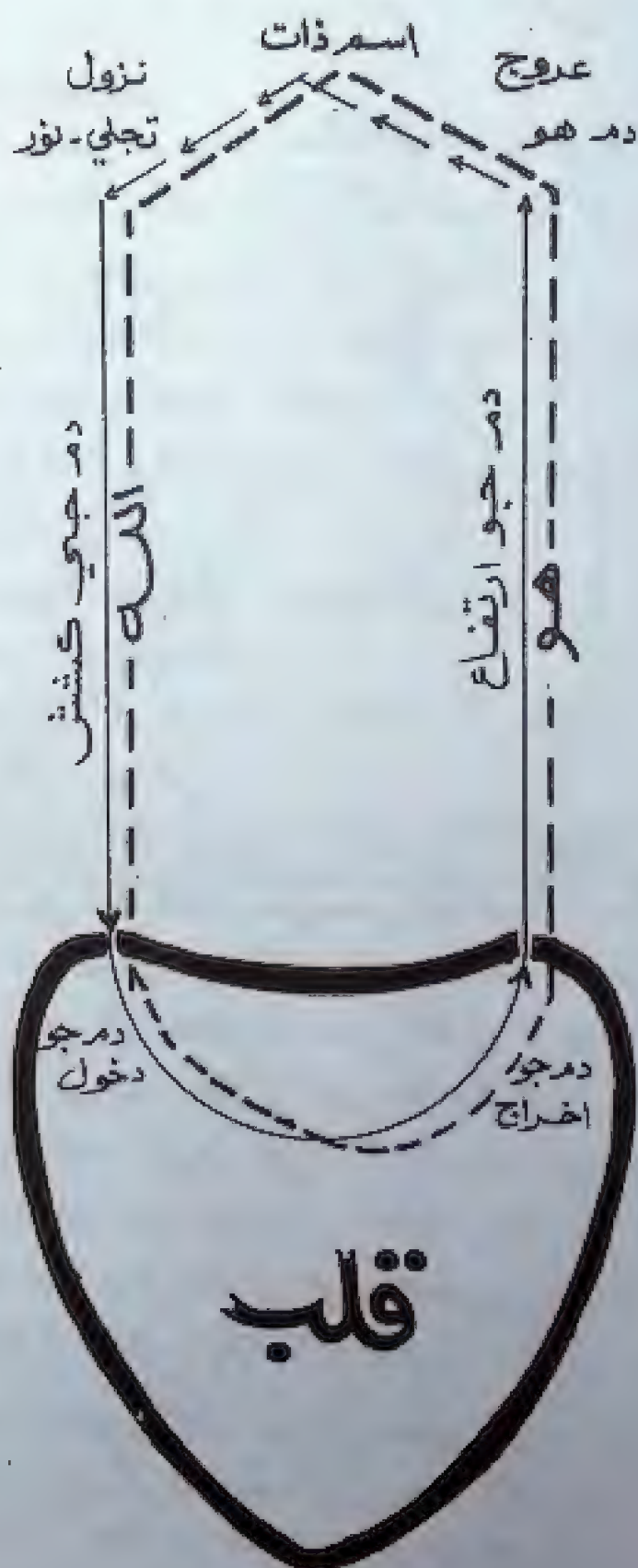
مرشد: جڏهن دم عروج نزول^{۱۲} ٿيندو آهي ته لذت ايندي آهي.

طالب: ڇا! ڪٿي عروج نزول ٿيندو آهي.

مرشد: دم ستين آسمان کان مٿي ويو ته عروج ۽ اتان ٿي نزول

ارتباط سان هڪ فرد جو وجود ظاهر ٿئي ٿو. روح نه هجي ته جسم بي جان ۽ بيڪار آهي. جيڪڏهن نفس نه هجي ته صفات بشري کان عاري آهي. جيڪڏهن جسم نه هجي ته ڪو اسم بشر وجود ۾ ئي ڪونه اچي.

۱۲. عروج ۽ نزول: عروج مان مراد هر هڪ دم کي ”هوا“ جي ذڪر سان بلندي تي پهچائڻ. نزول مان مراد تجلّي. نور کي قلب ۾ جلوة گر ڪرڻ آهي. حرڪت عروج دم سان ٿئي ٿو. حرڪت نزول تجلّي. نور سان ٿئي ٿو. هن حقيقت دوران فاذڪروني اذڪرڪم جا مظهر کڻن ٿا.

ٿيندو آهي.

مرشد: دم ستين آسمان کان مٿي وڃي ٿو ته عروج ۽ اتان ئي نزول ٿيندو آهي.

طالب: ڇڏا! ڪٿي دم ستين آسمان کان مٿي وڃي ٿو؟

مرشد: ستين آسمان ۽ ستين ڌرتين کان به پري وڃي ٿو

طالب: ڇڏا! بس ڪٿي به وڃي خبر نه ٿي پوي؟

مرشد: جڏهن ولايت حاصل ٿئي ته پوءِ دل ۾ ظاهر ٿيندي.

طالب: ولايت ڪٿي حاصل ٿيندي؟

مرشد: ولايت لاحد ۽ لامڪان^{۱۳} تي حاصل ٿيندي ان کي ئي ولايت چوندا آهن.

طالب: لاحد ۽ لامڪان ڇا ڪي چوندا آهن؟

مرشد: لاحد ۾ چار شيون آهن.

۱- شريعت، ۲- طريقت، ۳- حقيقت، ۴- معرفت

چار شيون فڪر جون آهن

۱- ناسوت، ۲- جبروت، ۳- ملكوت، ۴- لاهوت

طالب: لاحد جي چئن فڪرن جي معنيٰ ڇا آهي؟

مرشد: ۱- ناسوت هي جهان آهي. ۲- جبروت: محنت ۽ مشقت جو

عالم آهي. ۳- ملكوت: فنا في الله جو درجو آهي، جنهن ۾

سائڪي ٽپسيا ڪرڻي آهي، ملائڪن وانگر ڪاڌي کان پري

رهڻ ۽ گناهه کان دور رهڻ. ۴- لاهوت: هن جي حد نه آهي.

وڏي عظيم منزل آهي. هن مڪان ۽ منزل تي الله تعاليٰ کي

لاحد ڏسي ۽ هر جاءِ تي موجود ڏسي پر ان سان ڪنهن کي

شريڪ نه ڪري واحد ڪري ڄاڻي.

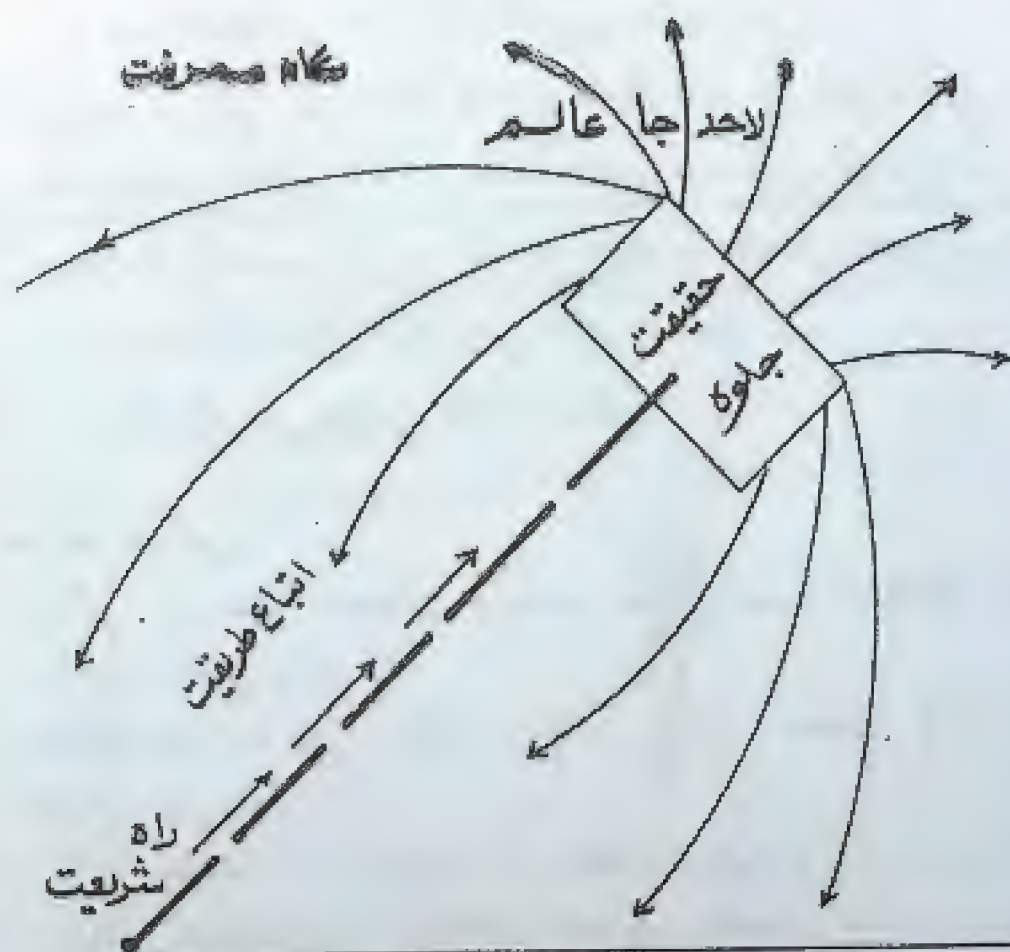
۱۳- لاحد ۽ لامڪان: لاحد مان مراد ڪنهن به حد اندر خدا جي ذات

کي محدود نه ڏسڻ مگر هر جڳهه تجلي ۽ مظهر الاهي کي ڏسڻ لامڪان

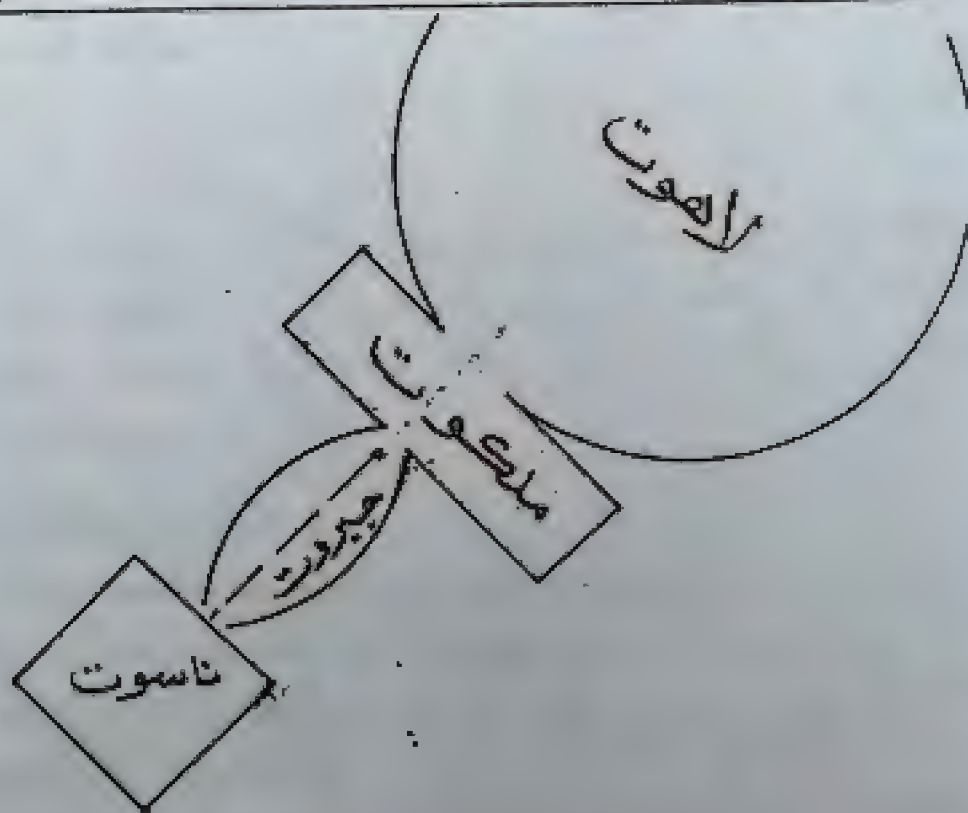
مان مراد ڪنهن مخصوص جڳهه نه مگر هر هنڌ حاضري و ناظر ڏسڻ.

روحانيت ۾ وقت ۽ مڪان نه هوندو آهي اتي حال ئي آهي. هر مڪان

لامڪان نه يعني فاصلو جو ذڪر ڏسڻ ٻڌڻ ۾ نه ٿو اچي.

سائين چيز جي نظريہ موجب حقيقت کان پوءِ معرفت آهي

- ۱- شريعت رستو آهي جنهن ۾ هيٺيان اسباب هوندا آهن. نماز، روزو ۽ ٻيا احڪام جيڪي سفر ۾ هٿيار آهن.
 - ۲- طريقت ۾ دنيا کي ترڪ ڪري هڪ جاءِ تي ويهڻ آهي.
 - ۳- حقيقت جي ڪري الله کي هڪ ڪري سمجهڻ، چاڻڻ ۽ ڏسڻ آهي.
 - ۴- معرفت ۾ سڀ شئي ۾ الله جو مظهر ڏسڻ آهي مظهر ۾ مولا ڏسڻ آهي. فڪر سان الا الله جو مقام پسجي ٿو.
- طالب: قبلا! الله کي ڪٿي هڪ ڏسجي؟

لاحد جا عالم:

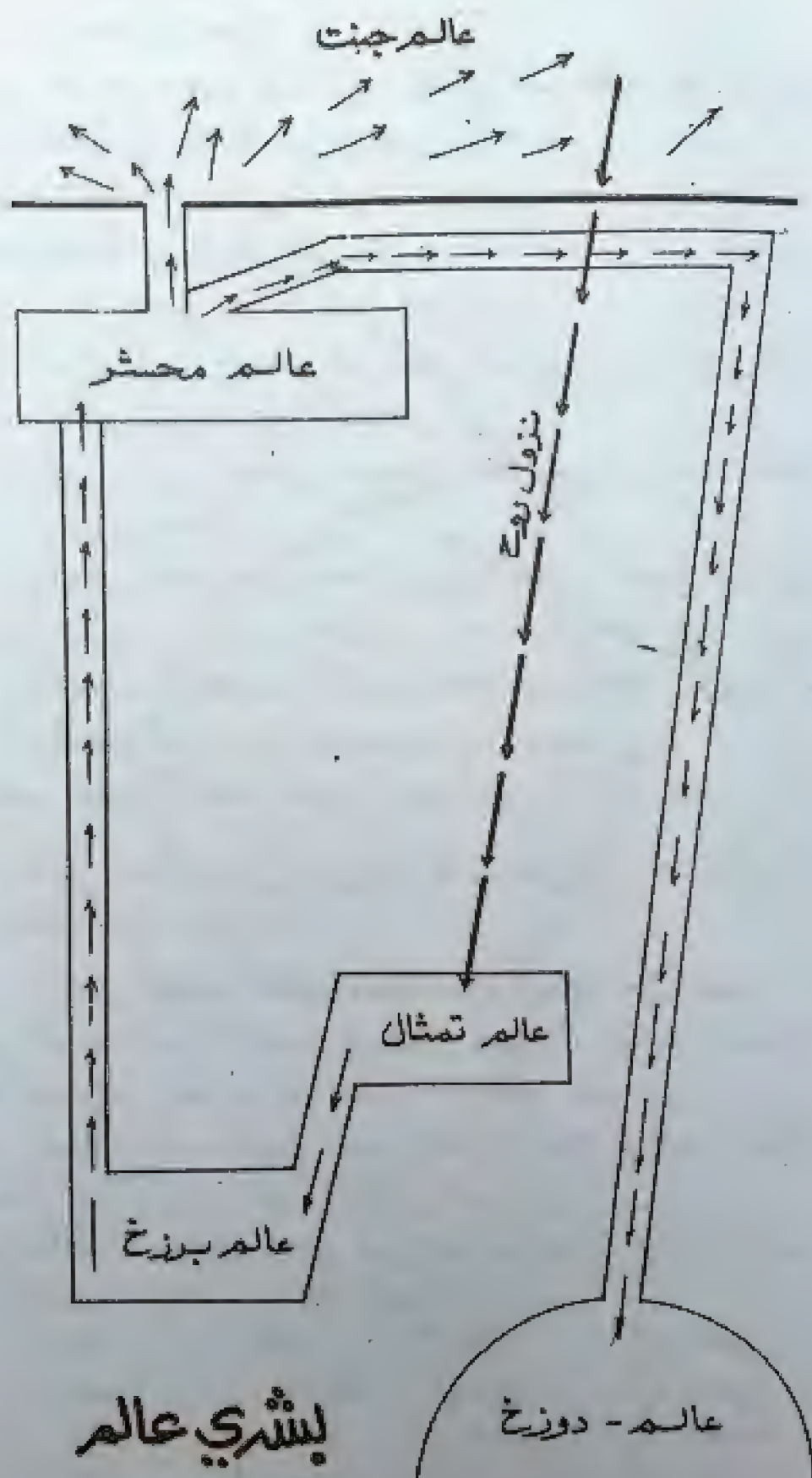
- ۱- عالم شريعت: احڪام شريعت، عقائد، تعميل تشڪيل ۽ تڪميل جا مرحلا اچي وڃن ٿا.
- ۲- عالم طريقت: هن ۾ اتباع، مرشد و سالڪ ۽ حڪم ڪل چاڻڻ جا اسباب اچي وڃن ٿا.
- ۳- عالم حقيقت: ذات ڪبريا کي هڪ سمجهڻ ۽ ڏسڻ وارو عالم آهي.
- ۴- عالم معرفت: هن ۾ ماهيت ڪبريا، ماهيت ذات ۽ ارتباط روح جي خبر پوي ٿي.

تصوف جا عالم:

- ۱- عالم ناسوت: هي ماديائي دنيا جنهن ۾ انسان کي عمل ڪرڻ لاءِ الله تعاليٰ موڪليو.
- ۲- عالم جبروت: راز الاهي کي پروڙڻ ۽ حقيقت ڏانهن رجوع ڪرڻ آهي.
- ۳- عالم ملكوت: صفات ملائڪه سان منسوب ٿيڻ وارو عالم آهي.
- ۴- عالم لاهوت: انوار و تجلي الاهي وارو عالم جنهن ۾ وحدت ئي وحدت آهي.

بشري عالم:

- ۱- عالم تمثال: هن ۾ انسان پنهنجي وجود سان ظاهر ٿئي ٿو، پاڻ جهڙن انسانن جي مثال سٽا ۽ ٻيهڪ ۾ پڪسان رهي ٿو.
- ۲- عالم برزخ يا اعراف: هن ۾ انسان صفات بشري کان الڳ ٿي پهچي ٿو.
- ۳- عالم محشر: هي حساب و ڪتاب جو عالم آهي. هر هڪ بشر لاءِ لازم آهي.

مرشد: فنا ٿيڻ کانپوءِ خبر پوندي

طالب: فنا ڪيئن ٿجي؟

مرشد: فنا جو مفهوم پاڻ کي نه ڄاڻڻ سڀ ڪم الله جي حوالي ڪرڻ پوءِ بقا بالله ٿي ويندو.

طالب: بقا بالله ڪٿي ٿيندو؟

مرشد: بقا بالله ۾ پاڻ الله بڻجي وڃي.

طالب: قبلا! ڪيئن پاڻ الله بڻجي وڃي؟

مرشد: انسان کي روح ۽ نفس آهي جڏهن نفس مري وڃي ته روح الله آهي.

طالب: ڪٿي ٿئي ٿو روح پاڪ ٿئي ٿو؟

مرشد: اٿي، ويٺي، گهمندي، سمهندي ذڪر پڇي ويو ته دمر پاڪ ٿيو ۽ روح پاڪ ٿيو.

طالب: ذڪر ۽ فڪر جون ڏاڪا (منزلون) ڪيئن حاصل ٿين ٿيون؟

مرشد: شريعت، طريقت، حقيقت ۽ معرفت ذڪر جون ناسوت،

جبروت، ملكوت ۽ لاهوت فڪر جون ڏاڪا (پٿريون) آهن.

جيڪي هن ذريعن سان نصيب ٿين ٿيون.

۱- علم اليقين ۲- حلم اليقين ۳- عين اليقين ۴- حق اليقين

۴- عالم جنّت و دوزخ: هي ٻئي عالم عمل جي گهٽ وڌائي سبب مختلف عملن وارا ڏسندا.

علم اليقين، حلم اليقين، عين اليقين، حق اليقين

علم اليقين: انسان حالت يا ڪيفيت جنهن ۾ واردات، محسوسات،

فڪر انساني ۾ مرڪزيت پيدا ڪري ته اهو علم اليقين آهي.

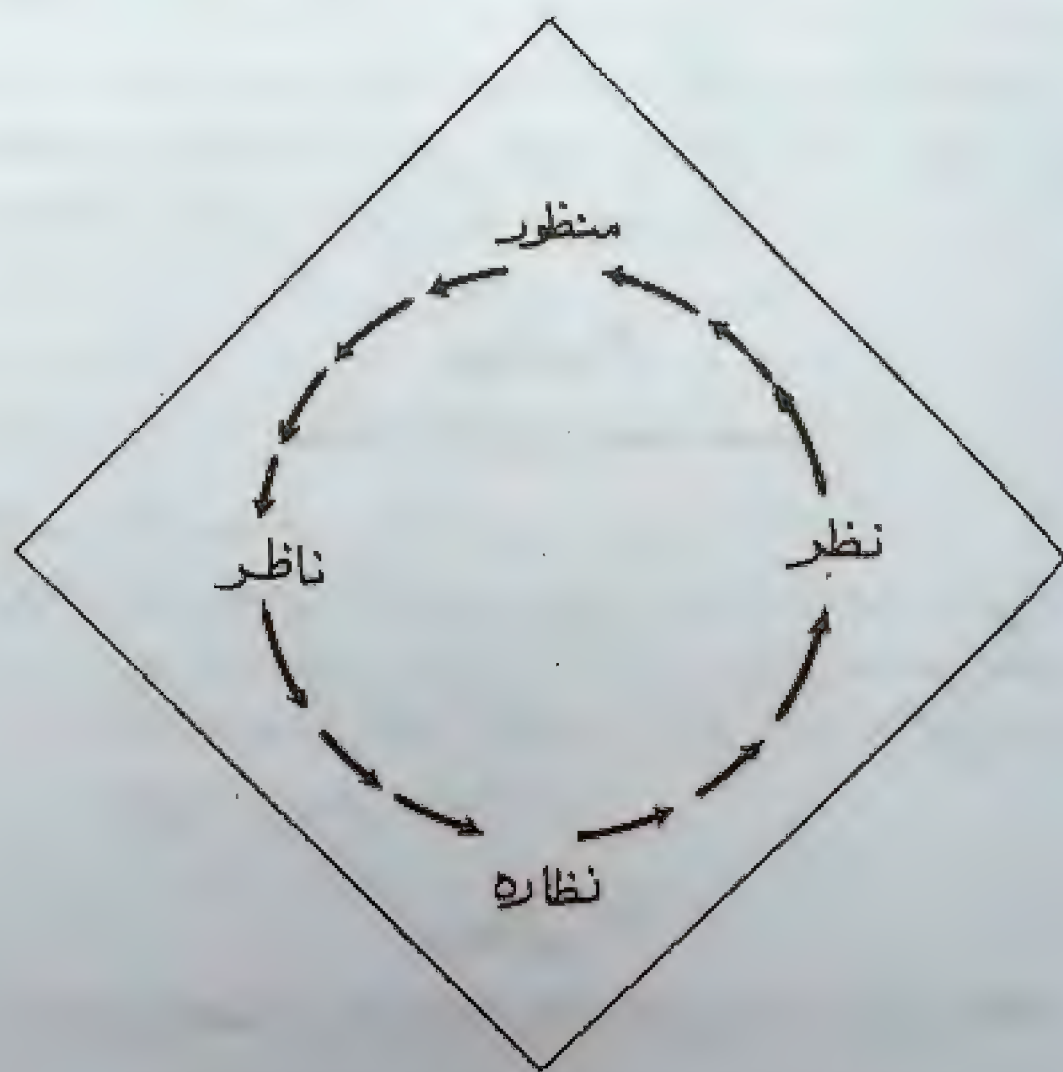
حلم اليقين: اها مرڪزيت جنهن ۾ سوچ ۽ فڪر ۽ اعتدال پيدا ٿئي،

جستجو لاءِ آمادگي پيدا ٿئي، اتباع جي بخوبي اڀري.

عين اليقين: اها مرڪزيت جتي يقين پختو ٿئي يقين ۾ عين عيان ٿئي.

حق اليقين: هن مرڪزيت ۾ چار منظر عيان

۱- نظر	۲- نظاره	۳- ناظر	۴- منظور
۱- شهود	۲- مشاهده	۳- شاهد	۴- مشهود
۱- طلب	۲- مطالبه	۳- طالب	۴- مطلوب
۱- محب	۲- محبت	۳- محب	۴- محبوب
۱- علم اليقين	۲- حلم اليقين	۳- عين اليقين	۴- حق اليقين

مڪالمہ ۲

نفي ۽ اثبات

طالب: قبلا! فرعون، ضرود پاڻ کي خدا سڏايو ته ان کي ڪافر چئجي پر مسلمان ولي پاڻ کي خدا سڏائي ته ان کي ولي الله چئجي ٿو. مرشد: فرعون ۽ ضرود عالم ناسوت ۾ نفي جي حالت ۾ پاڻ کي الله سڏايو، ان ڪري ڪافر سڏجن ٿا. پر اولياءَ ڪرام مثلاً منصور، سرمد، سچل سرمست وغيره هم عالم، لاهوت ۾ رهي اثبات جي ڪيفيت ۾ الله سڏايو. هي شهود، مشاهد، شاهد، مشهود جي مشترڪ منزل آهي. ڪفر نه مگر عين عشق الاهي آهي.

مڪالمہ ۳

مرشد ۾ خوبئي ۽ خصوصيت

طالب: قبلا مرشد جي رسائي ڪيسين ٿئي ٿي؟ مرشد: مرشد پنهنجي طالب جي صحيح طلب ۽ ان جي رهنمائي لاءِ ستين آسمان تان به ڪري ٿو، ان جي مشڪل ڪشائي ڪري ته اها مرشد جي خوبئي ۽ خصوصيت آهي، کين دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ تائين رسائي حاصل آهي.

مڪالمہ ۴

۴. قديم ڪشالن جي دؤر ۽ هاڻوڪي جديد دور ۾ طالب جي رهنمائي ۾ فرق، وقت جي قرب و بعد

طالب: قبلا! پراڻي دور ۾ طالبن کي سالن جا سال ڪشالا ڪاٽڻا پوندا هئا تڏهن ولايت تي پهچندو هو پر هن وقت ٿوري تڪليف ۾ ولايت نصيب ٿئي ٿي، ائين ڇو آهي؟ وقت به ٿورو صرف ٿئي ٿو؟ مرشد: پراڻي دؤر ۾ دنيا جي آرائش ۽ آسائش موجود ڪونه هئي، ماڻهو تڪليفن ۽ ڪشالن جا عادي هئا، انهن کي دير سان ولايت ان

ڪري ملندي هئي جو انهن جو تڪليفون وڌن، جسم تڪليفن جو هيراڪ ٿئي.

اڄوڪي دؤر ۾ آرائش و آسائش جا سڀ اسباب موجود آهن، ماڻهن کي ان آرام ۽ آسائش ترڪ ڪرڻ سان اوتري تڪليف ۽ مشڪل سهڻي پوندي، جنهن پراڻي زماني جي بادشاهه کي ترڪ تعلقات ڪرڻ سان پهچي.

اهو ئي سبب آهي ته آسائش جي فراهمي هوندي ترڪ. تعلق ڪرڻ هڪ عظيم جهاد ۽ تپسيا آهي. الله تبارڪ و تعاليٰ فطرت جي تقاضا موجب اڄوڪي ماڻهو کي منهن ڦيرائي ڏسڻ سان ئي ولايت عطا ڪري ٿو ۽ سامان آسائش کي ترڪ ڪري، هڪ مولا ڏانهن راجع ٿيڻ، موجوده دور ۾ تمام مشڪل آهي. الله خير، بصير آهي. اڳئين دور جي ماڻهو جي بنسبت اڄوڪي دور جو ماڻهو وڌيڪ حق رسا ٿي سگهي ٿو ڇو جو دنيا جي آرام ۽ آسائش کان منهن موڙڻ، بادشاهي ڇڏڻ جي برابر آهي.

مڪالمه ۵.

لاحد جي عالم موجب فقيرانه اسرار ۽ مسائل ”جا حل“

طالب: قبلا! لاحد جي اصولن جي وضاحت ۽ حدود ۽ حل بابت وضاحت فرمايو.

مرشد: فقيرن ۽ ولين جي عملي ڪارڪردگي جي تشيل هن ريت آهي ته:

هڪ ويٺل ماڻهوءَ کي ڪو راهگير ماڻهو ڪنهن ڏنڊي يا تڪليف ڏيندڙ اوزار سان تڪليف پهچائي ٿو ته

۱- شريعت موجب تڪليف ڏيندڙ کي القصاص بالقصاص موجب سزا ملندي، ڇو ته شريعت ظاهري اسباب موجب فيصلو ڏيندي.

۲- طريقت موجب تڪليف ڏيندڙ کي ڪجهه به نه چئبو ڏک ۽

تڪليف سهڻو ٻوندو. قسمت تي قانع ٿي خاموش رهڻو ٻوندو.
 ۳- حقيقت موجب تڪليف ڏيندڙ کي ڪجهه به چوڻو نه ٻوندو.
 پنهنجي حالت ۽ ڪيفيت جو جائزو وٺي، پاڻ کي قصور وار
 سمجهڻو ٻوندو. ٿي سگهي ٿو ته قدرت ڪنهن ڏوهه جي قصاص
 ۾ تڪليف پهچرائي هجي.

۴- معرفت موجب تڪليف ڏيندڙ جي دلجوئي ڪجي ڇو ته ان
 ڪنهن مجبوري ۽ اڻ ڄاڻائي سبب تڪليف ڏني هجي. ان جي
 تڪليف ڏندي کان به وڌيڪ سخت هجي يا ڏندي هئڻ سبب ڪو
 جاني نقصان ٿيو هجي. تڪليف ڏيندڙ جي دل جوئي ۽ تاليف
 قلوب لاءِ عملي قدم کڻڻ گهرجي.

۱- شريعت: القصاص بالقصاص

۲- طريقت: تقدير تي راضي

۳- حقيقت: تجزيه خود ۽ گناهه- خود تي نگاهه

۴- معرفت: مڪلف جي دل جوئي ۽ تاليف قلوب

مڪالمه نمبر: ۶

هي مڪالمه ڪوئيٽا جي سفر دوران، سائين چيزل شاهه جي شيرين
 دهندي کان صادر ٿيو.

مرشد جي در تي حاضري ۽ مرشد جي ياد

سائين چيزل شاهه: هڪ طالب کي! اڄ دير سان آيو آهين خير ته هيو؟
 طالب: قبلا! نفس جي غلامِي ۾ اھيس جڏهن وانڌڪائي ملي ته حاضر
 ٿيس.

سائين چيزل شاهه: ادا! ڪجهه وقت اسان کي پاڻ وٽ رکو. تجربي
 سان اوهان کي لطف ايندو ناسوت ۾ رهي مرشد سان گڏ هجڻ طالب
 جو فرض آهي. ٻنهي مڪانن جي پروڙ رکڻ گهرجي، ناسوت جي
 زندگي ۾ سجاڳ رهڻ گهرجي. شريعت ناسوت نه آهي، ڪثرت ڪا
 شريعت ناهي اگر طالب اهڙي نگاهه کان ڪثرت وارو ناسوت ڏسي ته

ان مان عبرت حاصل ڪري، پنهنجي پير مغان سان هجي پوءِ اهڙي
 ڪثرت به وحدت آهي. پير مغان سان گڏ هجڻ سبب ناسوت ۾ ڪا
 به تڪليف ٿيندي ڪثرت جي ڏکيائي ختم ٿي ويندي عالم ناسوت
 کي نفس کي چئن پهلوئن سان ختم ڪري. ۱- ٿورو ڪاٺي، ۲- ٿورو
 ڳالهائي، ۳- ٿوري نند ڪري، ۴- ذڪر مولا جي ڪري انهن دوران
 تصور هميشه مرشد جو هجي، مرشد جي بارگاه ۾ رهڻ سان ناسوت،
 نفس ۽ ڪثرت فنا ٿي ويندا.

علم

سائين چيزل شاھ: هڪ طالب کي. ڪهڙن ڪهڙن علمن کان واقف
 آهين؟

طالب: قبلا! تنهنجي ڏسڻ سان سڀ علم وسري ويا اٿم، هاڻ اڳئين
 زندگي مطابق ڪجهه به ياد نه اٿم.

مرشد: برحق: علم جا هيٺيان خاص قسم آهن.

۱- علم لدني، ۲- علم وحدانيت، ۳- علم ڪشف القبور

۴- علم ڪشف القلوب، ۵- علم ظاهريات، ۶- علم نفسيات

۷- علم ادارڪ.

علم لدني ۽ علم وحدانيت باقي ۽ لازوال آهن. باقي ٻيا علم

فاني ۽ بي بقا آهن. علم لدني ۽ علم وحدانيت روحانيت کي فروغ

ڏين ٿا انهن جو ذڪر ذاتي سا تعلق آهي.

طالب فدا حسين شاھ: قبلا! طالب لاءِ ڇا ظاهري علم پرائڻ ضروري
 آهي؟

مرشد: برحق: علم ظاهري ذريعي به علم باطن حاصل ٿئي ٿو.

طالب: قبلا! ڪي اوليا ۽ عارف علم ظاهري کان وقتي طور واقف نه

هئا، انهن کي شروع کان ئي علم لدني ۽ وحدانيت عطا ٿيل

هو.

مرشد ڪامل: ادا آهي چمندي ئي ڄام هئا، مگر عام طالبن کي

ظاهري علم حاصل ڪرڻ ضروري آهي. ڇو ته اهو ئي علم حقيقي جي ڏاڪڻ ثابت ٿئي ٿو.

طالب: قبلا! اهڙو چمندي جام هجڻ جو رتبو ڪيئن مليو؟
مرشد: برحق: اهو رتبو مولا جي خاص عنايت سان حاصل ٿئي ٿو.
مثلاً: حضرت ابراهيم عليه السلام کي حضرت اسماعيل ۽ حضرت اسحاق جي بشارت ملي، اها عنايت اهڙين هستين تي ٿئي ٿي. جيڪي مولا کان دم به غافل نٿا رهن.
”جو دم غافل، اهو دم ڪافر“

نبي الله ۽ ولي الله جي رتبن ۾ فرق

طالب قبلا انبي ۽ ولي الله جي رتبن ۾ تفاوت

مرشد برحق: اهي رتبا مالڪ طرفان آهن. ٻئي ڪڏهن هڪ رتبي وارا آهن. پر ڪنهن حد ولي الله کي نبي الله کان ڪجهه قدر وڌيڪ علم تفويض ٿئي ٿو. مثلاً حضرت خضر عليه السلام غيب ۾ آهي. ولي الله آهي حضرت موسيٰ نبي الله آهي. پندرهن سورهين پاره جي پڙهڻ سان معلوم ٿئي ٿو. حضرت خضر حضرت موسيٰ کان وڌيڪ آهي جنهن جي تصديق ”لن تستطيع معي صبراً“ ملي ٿي. حضرت موسيٰ عليه السلام حضرت خضر عليه السلام کان عملي استفادة حاصل ڪيو. ٻنهي جو ڪم راه. هدايت ڏيکارڻ آهي.

نبي الله کي تبليغ هدايت لاءِ موڪليو وڃي ٿو. پر ولي الله پنهنجي عشق سبب خدا کان راغب ٿي فاذڪر وني اذڪر ڪم جي رسم تي ڪار بند رهي ٿو ۽ عشق نبوت ۾ به آهي. مگر ولايت وارو عشق جل ۽ پجور آهي. جنهن ڪري حڪم الاهي آهي. ”ان اوليا الله لاخوف عليهم ولا هم يحزنون“ عشق سان پاڻ کي پڇاڻو آهي. جيڪو منهن سان ڪرڻو پوي ٿو مگر نبوت ۾ خدا جو امر شامل آهي. نبي الله پاڻ کي نه جلاني ٿو ۽ نه وري پهچڻ لاءِ ولي جيستري ڪوشش ڪري ٿو. الله تعاليٰ راضي ٿي ولي الله کي اهڙو علم عطا

ظاهري علم حاصل ڪرڻ ضروري آهي. ڇو ته اهو ئي علم حقيقي جي ڏاڪڻ ثابت ٿئي ٿو.

طالب: قبلًا! اهڙو ڄمندِي ڄام هجڻ جو رتبو ڪيئن مليو؟
مرشد: برحق: اهو رتبو مولا جي خاص عنايت سان حاصل ٿئي ٿو.
مثلاً: حضرت ابراهيم عليه السلام کي حضرت اسماعيل ۽
حضرت اسحاق جي بشارت ملي، اها عنايت اهڙين هستين تي
ٿئي ٿي. جيڪي مولا کان دم به غافل نٿا رهن.

”جو دم غافل، اهو دم ڪافر“

نبي الله ۽ ولي الله جي رتبن ۾ فرق

طالب قبلًا! نبي ۽ ولي الله جي رتبن ۾ تفاوت
مرشد برحق: اهي رتبا مالڪ طرفان آهن. ٻئي ڪڏهن هڪ رتبِي
وارا آهن. پر ڪنهن حد ولي الله کي نبي الله کان ڪجهه قدر
وڌيڪ علم تفويض ٿئي ٿو. مثلاً حضرت خضر عليه
السلام غيبت ۾ آهي. ولي الله آهي حضرت موسيٰ نبي الله
آهي. پندرهين سورهن پاره جي پڙهڻ سان معلوم ٿئي ٿو.
حضرت خضر حضرت موسيٰ کان وڌيڪ آهي جنهن جي
تصديق ”کن تستطيع معي صبرا“ ملي ٿي. حضرت موسيٰ عليه
السلام حضرت خضر عليه السلام کان عملي استفادة حاصل
ڪيو. ٻنهي جو ڪم راهه هدايت ڏيکارڻ آهي.

نبي الله کي تبليغ هدايت لاءِ موڪليو وڃي ٿو. پر ولي الله
پنهنجي عشق سبب خدا کان راغب ٿي فاذڪر وني اذڪر ڪم جي
رسم تي ڪار بند رهي ٿو ۽ عشق نبوت ۾ به آهي. مگر ولايت وارو
عشق جلڻ ۽ پڇڙڻ آهي. جنهن ڪري حڪم الاهي آهي. ”ان اوليا
الله لاخوف عليهم ولا هم يحزنون“ عشق سان پاڻ کي پڇاڻو آهي.
جيڪو منهن سان ڪرڻو پوي ٿو مگر نبوت ۾ خدا جو امر شامل
آهي. نبي الله پاڻ کي نه جلائي ٿو ۽ نه وري پهچڻ لاءِ ولي جيتري
ڪوشش ڪري ٿو. الله تعاليٰ راضي ٿي ولي الله کي اهڙو علم عطا

ڪري ٿو جيڪو نبوت کان مختلف ٿئي ٿو.

طالب جون منزلون

طالب: قبل طالب جون منزلون ڪهڙيون آهن؟

هادي برحق: طالب لاءِ هيٺيون منزلون آهن:

۱- فنا في الشيخ، ۲- فنا في الرسول، ۳- فنا في الله، ۴- بقا بالله

رزق حلال

طالب: قبل طالب لاءِ رزق حلال ڪيتري لاءِ صحيح ۽ ڪيتري قدر نقصانڪار آهي؟

مرشد ڪامل: مرڪنڊي فرمايائون ته رزق ٻن قسمن جو ٿئي ٿو.

۱- روحاني غذا واسطي، - جسماني غذا واسطي.

روحاني غذا جيڪا مرشد کان طالب کي ملي هر هڪ دم
ذڪر- مولا سان شاغل رهي ان مان کيس روحي سڪون ۽ طمانيت
قلب حاصل ٿئي ٿو. روحاني غذا لاءِ رزق حلال هي آهن.

۱- مرشد جو ڪلام، ۲- درويش جو ڪلام، ۳- درويشن جي
صحبت.

اهي فاڌڪروني اذڪرڪم مان ملن ٿيون.

جسماني غذا واسطي رزق حلال اهو آهي ته جيڪو محنت
مزدوري ڪري محنت سچائي ۽ نيڪ نيتي سان ڪجي. ان جي ابتڙ
بي ايماني، کوٽ ڪري حاصل ڪيل رزق، رزق حرام آهي. رزق
جي متعلق روز حشر تي پڇا ٿيندي، رزق حلال راهسوار ڪندو مگر
رزق حرام عذاب جو سبب بڻجندي.

هڪ دفعي سائين جن ڪچهريءَ ۾ هڪ درويش جو واقعو
ٻڌايو ته هڪ درويش اڏامندو ڪنهن ٻئي درويش وٽ آيو گفتگو
ڪرڻ کانپوءِ هليو ويو. ويٺل درويش کان پڇا ڪئي وئي.

طالب: هي اڏامڻ وارو وڏي ولايت وارو هوندو؟

مرشد برحق: انهيءَ ولايت وڃائي آهي.

طالب: اها حقيقت معلوم ڪرڻ جي اجازت ملي.

مرشد برحق: فقير کي منهنجا سلام ڏئي حقيقت پڇي آءُ.

طالب چيو ان حقيقت کي معلوم ڪرڻ لاءِ فقير وٽ پهتس.

طالب: فقير صاحب ڪجهه ڏينهن اڳ اوهاڻ اسان جي مرشد وٽ آيا

هئا. سائين جن چيو ته اڏامڻ جي باوجود توهان کي ولايت ڪسجي

چڪي آهي. ائين چو؟

فقير صاحب: هڪ ڏينهن ڪنهن رڻ پٽ ۾ وڃڻ ٿيو اتي مولا کان

دعا گهريم ته مولا هن علائقي ۾ برسات وسائي ميدان کي گل و گلزار

ڪر. الله برسات ته وسائي مگر منهنجي ولايت ڪسي ورتائين. چو ته

رضا الاهي جي پر خلاف رضا انسان هئي. فقير جو ڪم رضا الاهي

تي راضي رهڻ آهي.

واقعات

صحت جو اثر:

سائين چيزل شاه بادشاهه هڪ تمثيل ڏيئي صحبت جو اثر متعلق فرمايو:

هڪ ننڍڙو شينهن بڪرين سان گڏجي جهنگ ۾ گهمندو ڦرندو هو.

چو ته ننڍي هوندي کان ئي بڪرين جي کير تي ڀلي جوان ٿيو هو.

هڪڙو پالتو شير بنجي بڪري وانگر بزدل ٿي ويو هو. هڪڙي ڏينهن

اوچتو انهن بڪرين ۾ هڪ جهنگلي شير جي آمد سبب پاڇ پئجي

وئي پالتو شينهن به بڪرين سان گڏ پڄڻ لڳو.

جهنگلي شير تڪو ڊوڙي پالتو شير کي پڪڙيو کائڻس پڇيو ته

بڪريون ته پڇي ويون تون شينهن چو پڳئين؟ پالتو شير جواب ڏنو

ته مان بڪري آهيان. جهنگلي شير کيس هڪ پاڻي جي چشمي تي

وٺي ويو ان ۾ پنهنجو پاڇو ۽ پالتو شير جو پاڇو ڏيکارايائين ۽ هڪ

بشي جي بيهڪ ۽ هڪجهڙائي محسوس ڪرايائين ۽ کيس پڇ جي

ذريعي نڪاء ڪڍرايائينس پالتو شينهن پاڻ کي شينهن سمجهي
حقيقت کان واقف ٿيو.

هن تشيل مان معلوم ٿيو ته جاهل ۽ نا معقول جي صحبت ۾
انسان نامعقول بنجي وڃي ٿو. پر ولين ۽ بزرگ جي صحبت ۾ رهي
پنهنجي اصليت کي پرکي حقيقت ڏانهن راغب ٿئي ٿو.

۲- جهڙي صحبت تهڙو اثر

هڪڙي لوهار جي تشيل ڏيندي پاڻ فرمايائون ته جڏهن لوهه جي
ٽڪر کي باهه جي مڇ ۾ وجهي ٿي ٿي ڳاڙهو ڪجي ته ان لوهه ۾ باهه
جو پورو تاثير ۽ صلاحيت باهه واري پيدا ٿي وڃي ٿي. ان ريت
جيڪي انسان اسم ذات جي تهليل ڪن ٿا ان ۾ ذاتي اسم سبب
ذاتيات جون ڪل خصوصيتون سمائجي وڃن ٿيون. اگر ڇهه لوهه
وانگر لوهه جي ذات الڳ ۽ باهه جي ذات الڳ آهي ته انسان جي ذات
خدا جي ذات کان ائين ئي الڳ آهي مگر خصوصيت ساڳي رهي ٿي.
هن تشيل مان پيو مقصد به نڪري ٿو ته وڪان عرشه علي الماء
الله تبارڪ و تعاليٰ انسان کي پنهنجي صفت مان پيدا ڪيو اسم ذات
جي ڪري خود ذاتيات بنجي ويو. مثلاً

سمجهي پاڻ کي ڏس تون چاهين

ڪونهي ڪو تنهنجو ثاني الا

چيزل تون به اهو ئي آهين

آدم اعليٰ ثاني الا

۳- مولا جي رهائش گاهه

دوران گفتگو هڪ طالب مالڪن کان پڇيو: قبلا! الله تبارڪ و
تعاليٰ جي رهڻ جي جاءِ ڪٿي آهي.

مرشد ڪامل: دل ۾ به خانا ٿين ٿا جن جي وچ ۾ هڪ پردو ٿئي
ٿو. کاپي پاسي ۾ گرمائش نفعائي خواهشات جو باعث شيطاني

مرڪز بنجي ٿو مگر ساڃي تي الا الله جو مرڪز آهي. جنهن ۾ خدا جي ذات رهي ٿي. خدا جي ذات کي دل ۾ اجاگر ڪرڻ ڏکيو به آهي ته سولو به آهي. فرمان آهي ته:
الانسان سري وانا سره

۴- آسمان جي تعداد متعلق وضاحت

طالب: سائين آسمانن جي متعلق ٻڌڻ ۾ اچي ٿو ته ست آهن ان باري وضاحت فرمايو.

مرشد ڪامل: آسمان ست آهن پر آئون عرشي علي ۽ نائون ڪرسي آهي. آسمانن جي بناوت سون، چاندي، زرد، ياقوت ۽ زبرجد جا ٺهيل آهن.

طالب: آسمان جا دروازه ڪڏهن کولندا آهن؟

مرشد ڪامل: سڀني آسمانن جو دروازو هڪ وقت اسر وقت کولندو آهي. جيڪي انسان ذڪر مولا جو ڪندا آهن انهن تي نوري تجليات جي بارش ٿيندي آهي.

فقير سرائي رسول بخش: اها تجليات جي بارش هر وقت يا ڪڏهن ڏسڻ ۾ ايندي آهي؟

مرشد ڪامل: جڏهن دل مٿان ۳۶۰ ظلمات جا پڙا هٽي وڃن ٿا ۽ ذڪر الاهي سان جلي وڃن ٿا ته تجليات جو مظاهرو ٿئي ٿو.

سرائي رسول بخش: قبل انهن دروازن کان سواءِ ڪي ٻيا به آهن؟

مرشد ڪامل: ٻه خاص دروازا ٻيا به آهن هڪڙو دروازو جتان ذاڪر جي عروج ۽ نزول جي رسد جاري رهندي آهي. ٻيو دروازو جتان درويش جي ضمير خيرات جي رسد جاري رهندي آهي. درويش جي برفعي مٿان کانپوءِ اهي ٻئي دروازا روئيندا آهن.

کلام شریف

بسم الله الرحمن الرحيم

ڪلام نمبر: ۱

(”ڪنڀات“ سر شام ڪلياڻ)

- ٿله: عشق بنايا ايسا ديو ڏيکيو خيال خودي ڪو ڪاڍا
سولي اوڀر سر ڌراڪي انا الحق الايا
- ۱۔ آدم ڪو هڪ عذر ڏاڻي ڪڍ بهشتون دور تڙايا
نال ڪسي سي ڪيها بهانا بازي يار بنايا
- ۲۔ احسان ٿيا سڀ عالم تي جڏان ميمر ڪا منصب پايا
ملڪ بنا معراج ڪيتي شاه ڪر بل شافي آيا
- ۳۔ نال شريعت شمس دي ڪيسي جيئري ڪل ڪلايا
شاه بلاول گهاڻي پيڙهائيئي يونس مڇلي گهايا.
- ۴۔ يوسف ڪو وچ ڪوه گها ڪي مصر چا مله چڪايا
جر جيس ڪو اندر وچ جفا دي يحيٰ قتل ڪرايا
- ۵۔ عاشق لک هزار ڪهائيئہ تينون ترس نه آيا
اور اسان نون ڪيا وٽ پڇڏين منصور مفت مارايا
- ۶۔ عشق دي التي چال ۾ ديو ڪنهن ول سک نه پايا
جوئي ”چيزل“ آگ سي جليا دک سي دن نپايا

کلام: ۲ (سر شام کلیاٹ)

تلم: مجھ کو دیا ہے ساقی
شراب مستو ورنہ
وہ جام ایسا پینا
پھر دوزخ سے نہ ڈرنا

۱۔ کیا کرینگے حور کو
خود جنت بہشت قصور کو
ایمان کچھ ناکام ہے
دیدار تجھ سے مرنا

۲۔ دیکھو وحدت کا تماشا
اس نے خیال دکھایا کیسا
اس دنیا عقبہ دونوں کو
درکار کچھ نہ کرنا

۳۔ ہک درد کی ضرورت
مذکور ہے حضورت
عاشق قتل کیا ہے
پرور غریب دھرنا

۴۔ سارا چل گیا زماں
'چیزل' رہیا مستان
جوانی گئی نئی محبت میں
اظہار ظاہر بریا

ڪلام: ۳

(سر شام ڪلياڻ)

اهڙو لوھ لکڻي انگ لايو آ برھ باب پڙھايو آ

برھ جون ڳالھيون ٺيھن جون ٺرايون ٺار سڄڻ تنھنجا نيون نيون چاليون
دردن دود دکايو آ

سور سبق ٿي سکن کان سنھنجا ڏاج ڏولاوا ڏک ٿي منھنجا
سورن سڪڙو وڃايو آ

مري مٽو جي مام سڃاڻين ذات صفات ھڪ ڪري ڄاڻين
اھڙي صورت سڀ ۾ سمايو آ

مام انھيءَ ڪيئي مرد ماراڻيا سورھ سولي اتي تہ سينگاريا
انا الحق تہ الايو آ

ونحن واعدو ويجهو ڄاڻين شڪ ڇڏي تون شرڪ نہ آڻين
فغخت فيہ فرمايو آ

ڄڻڪ ”ڇيڙل“ تنھنجي پئي آھي چولي بوليون ٻولڻھار ٿو بولي
رھبر راز وکايو آ

ڪلام: ۴
(سر شام ڪلياڻ)

ٿله: آڻي عشق آتش اندر ٻاري ڙي اديون
جان جسم جند ڳاري دردن ۾ ته آڙاري ڙي اديون

۱- هڪ روئي رات گذاري
ٻيو ته سيح سمهڻ ويو وساري
ٿيون ماري يار جيئاري ڙي اديون

۲- هڪ آءُ سهڻل ڪنهن پيري
ٻيو ته چاڪ پون جگر جيڙي
ٿيون ڪيري ڪيئي وري تاري ڙي اديون

۳- هڪ لڳس تنهنجي لاري
ٻيو ته پاڻ لڪي وئين ڏيڪاري
ٿيون ڪاري ڪيئي اوجاري ڙي اديون

۴- هڪ ”چيزل“ سڪ نه سيبائي
ٻيو ته لوڪ تتي ڪي تپائي
ٿيون ڪائي ڪي وري ڌاري ڙي اديون

ڪلام: ۴ (سر شام ڪلياڻ)

ٿله: آڻي عشق آتش اندر ٻاري ڙي اديون
جان جسم جند ڳاري دردن ۾ ته آڙاري ڙي اديون

۱- هڪ روئي رات گذاري
ٻيو ته سيج سمهڻ ويو وساري
ٿيون ماري يار جيئاري ڙي اديون

۲- هڪ آءُ سهڻل ڪنهن پيري
ٻيو ته چاڪ پون جگر جيري
ٿيون ڪيري ڪيئي وري تاري ڙي اديون

۳- هڪ لڳس تنهنجي لاري
ٻيو ته پاڻ لڪي وئين ڏيڪاري
ٿيون ڪاري ڪيئي اوجاري ڙي اديون

۴- هڪ ”چيزل“ سڪ نه سيبائي
ٻيو ته لوڪ تتي ڪي تپائي
ٿيون ڪائي ڪي وري ڌاري ڙي اديون

ڪلام: ۵

(سر شام ڪلياڻ)

تلھ: آوین سانگ اسادي ليئا پاوین وو یار
روئیندي نال الاوین وو یا

- ۱۔ سهڻل تیڏي سک وچ سڙدي ماندي نون ته ملاوین وو یار
- ۲۔ تیڏي درد وچوڙي ماري روحان وچ نه رلاوین وو یار
- ۳۔ ڏیندي باه اندر وچ پڙڪي جندڙي نون نه جلاوین وو یار
- ۴۔ ”چیزل“ مونجھي ڪاڻ میلاهي واڳان وطن تي ولاوین وو یار

ڪلام: ۶

(سر شام ڪلياڻ)

تلھ: دلیر دوست نه ٿي موکئون دم تون پري
ساه منهنجو توکڙو ڪيئن سري

۱۔ دل ته سڪي پئي دیدار تنهنجي ڪاڻ
او مل اچي مونجھي پئي ٿي مري

۲۔ ایڏو درد دکائي ویرا
باه اندر ۾ مچ ٿو پري

۳۔ هج تون هميشه یار اسان وٽ
تنهنجي ڏٺي منهنجو هیان ٿري

۴۔ ”چیزل“ پاڻ پرين هت ایندا
کیر ڪشالا پنڌ پيو ڪري

ڪلام: ۷

(سر شام ڪلياڻ)

ٿله: ڪيوين ڪيٽي يار جدائي وو يار
اسان رو رو رات نپائي وو يار

۱- ڪڏان اسادي اڱڻ تي اوسين
هو وين ڪول سدائين او يار

۲- يار ٻاروچل دلڙي لت ڳيا
ڪريسان شهر گدائي او يار

۳- تنهن بن پيارل ڪيوين مٿين ڪريسان
ڏيوين وال وڌائي او يار

۴- چيزل صدقي سرهي سارا
ڪريسان پاڻ فداي او يار

ڪلام ۸

(سر شام ڪلياڻ)

ٿله: دلڙي دوست ڪڍي ويو دم ۾ وو يار
هيس ڏاڍي ڪم ۾ وو يار

۱- ڪيئي لتي وري ڪيئي ٿڦرين ٿو
ڪي آڙاهه اڌ ۾ وو يار

۲- ڪيئي وري چالين ڪيئي وري پالين
ڪي وڇوڙي وهم ۾ وو يار

۳- ڪيئي وري ساجهر ساٿ سينگارن
ڪي مرن ماتم ۾ وو يار

۴- ڪيئي وري "چيزل" ڪاڏي ويڙا
ڪي فنا جي فهم ۾ وو يار

ڪلام: ۹

(سر تلنگ)

پيرنگ برقعو پائي پائي
آيو آدم هتي اظهار ٿي

۸:

- ۱۔ علم العين يقين تون ڄاڻي احد ۽ احمد فرق نه آئين
۲۔ وچون ميم وڃائي وڃائي آيو سڀن نبين جو سردار ٿي
۳۔ آهين آدم عين اهو ئي سمجھي ڏس تون ناهين ٻيو ڪوئي
۴۔ غير اندر جو لاهي لاهي ونحن پري نه وار ٿي
۵۔ ڪيئن نفي ۾ نانه ٿي آئين قطرو قلزم منجهه سمائين
۶۔ بوتو خاڪي ناهي ناهي آيو نانءُ ڪو نروار ٿي
۷۔ ڪيئن تون 'چيزا' ڪاڏهن آئين اڳي ڪاڻي هئڙ هتي ڪيئن ڄاڻين
۸۔ دم رهڻ هتي آهي آهي سر تي سهندين سختيون بار ٿي

ڪلام: ۱۰ (سر تلنگ)

تلم: سمجھي ڏس تون چاهين چاهين
آهين آدم اصلي ڪير وو ميان

- ۱۔ آدم ٿي هت ڪاڏنهن آئي اربع عناصر نام سڏائين
تون اصلي ناهي ناهي اتي هوش عقل جو ڦيرو وو ميان
- ۲۔ قطرو قلزم جي منجهه پيڙو خاڪ منجهاروڻ آدم نهيو
سينو ڪيڏو تون ساهين ساهين اتي من تنهنجي ۾ ميو وو ميان
- ۳۔ سمجھي پنهنجو پاڻ ويڃاڻ ذاتي اسم سان قلب ڪماڻج
غير وجود جو لاهي لاهي ڪيڏو عشق ڪيو آ انڌيرو وو ميان
- ۴۔ ڪيڏو شان تنهنجو هيڙو ملڪن سر کي سجدو ڪيو
چا ”چيزل“ تون آهين آهين ٿي پاڻ ۾ پنهنجو سير وو ميان

ڪلام: ۱۱ (سر تلنگ)

تلم: ڳولي ڏس تون ڳولي
اتي اندر ۾ اسرار وي

- ۱۔ پنهنجي اندر ۾ پاڻي ڏس جهاتي سران ساڳي ذات صفاتي
- آهي تنهنجي چولي چولي ڏس دل اندر ديدار وي
- ۲۔ ونحن واري واٽ نهارج اسم ذاتي دل تي ويچارج
- ڏس اڪيون تون کولي کولي آهي سڀ تو ۾ سنسار وي
- ۳۔ ڳولهي ڏس پاڻ تون ويهي سيني اندر ٿي سير سڀوئي
- پل نه بي ڪنهن ڀولي ڀولي ناهين پري تو ڪئون وار وي
- ۴۔ چيزل پنهنجو پاڻ سڃاڻج نفس نفي ڪري موجان مائج
- ڪير اندر ٿو ڀولي ڀولي اتي آڻج ايڏو اعتبار وي

ڪلام: ۱۲

(سر تلنگ)

تلم: نانھ جو نقطو سڃاڻ
پاڻ نہ ڀانئج پوءِ وري ڄاڻي

۱۔ نفس ناسوتي نانھ سان مرنديو
جڏھن جبروتي جوشن ۾ جلنديو
ملڪ ملڪوتي مان
لنگهي لاهوت ۾ لاجد هاڻي

۲۔ حلم العلم ال پند ٿي هورو
ڪر فقر تہ فنا ٿيڻ ڳورو
عين ال خاص فڪر ايمان
حق الحق تي يقين تون آڻي

۳۔ ڏاڍو شوق شريعت سان رک
بڏي توڪل طريقت تون سک
هل حقيقت سان
معرفت مطلب قلزم ڪاڻي

۴۔ بادي ناري آبي خاڪي
ڇڏي عناصر ٿي افلاڪي
پنهنجو سڃاڻج پاڻ
”چيزل“ گڏ ٿي پري چو ٿو ٽاڻي

ڪلام: ۱۳

(سر تلنگ)

ٿله: ڏسي اها موج مستي جي
پيا وڃي بحر ۾ ڪاهي
نه ٿا ترسن اهي عاشق
سانگو سر ساهه جو لاهي

۱- اهي مڇ عشق ۾ پيڙا
پتنگ قربان لڪ ٿيڙا
موتو فنا في الله ميرا
ٻڌو سندرو سورهين ساھي

۲- اسم هڪ الف سان جيءُ ار
سبق سورن سنڊوئي پڙه
شمع جي شعاع تي تون سڙ
پوڻ منجهه باهه جي چاهي

۳- روٽان شب روز هي دم دم
اندر آڙاهه آهي ماتم
هميشه درد تنهنجو غم
سوري جي سر مٿون آهي

۴- ”چيزل“ هي آڱ ٿي ساڙي
لکيو ازلي پنهنجو پاڙي
رڳان، هڏ، ٽن جسم ڪاڙهي
چڙهين تون ڪيئن وڃي ٿو ڦاهي

ڪلام: ۱۴

(سر تلنگ)

ٿله: ٻڌي توڪل سڄا طالب
تڏهن تلقين سڃاڻي

۱۔ ڪمائج دم اسم ذاتي
وهي ٿي قلب تي ڪاتي
پاڻي ڏس پاڻ ۾ جهاتي
نفي اثبات ڪي ڄاڻي

۲۔ تڪيو جن توڙ جو آهي
چڙهن منصور ٿا ڦاهي
سانگو سر ساه جو لاهي
تڏهن وڃي موج هو ماڻي

۳۔ اندر ۾ باه ويو ٻاري
رڳان تن من جسم ساڙي
سڙي ڪي ٿو سور اوجاري
ساجن سهجن جا سک ٿو ڪوماڻي

۴۔ ”چيزل“ ٻي ڳالهه نه آڻج
سورن ڪي سيج ڪري ڄاڻج
مري موتو منصب ماڻج
عجب اعتقاد اتي آڻي

ڪلام: ۱۵

(سر تنگ)

تلم: لوڪ ڇا ڄاڻي عام
عشق اڻائو ٿي بازي

۱- رمز انهي ۾ رند ڪي رهندا
سورهيه سور ۽ سختيون سر تي سهندا
ڪي غازي ڪڻندا گام
درد وڃائي دور درازي

۲- انا الحق ٿو عشق پڙهائي
سوري اتي منصور چڙهائي
اولو رکي اسلام
نه ڄاڻن محبت ملان قاضي

۳- محو خيال مستي ۾ آهن
سر جو سانگو هو ٿا لاهن
پاڻ ڪرن قتلام
غرق وحدت ۾ آهن غازي

۴- وحدت واعظ عشق جو آهي
الا قليل نصف جا ڳائي
آهي نينهن وارن جو نام
”چيزل“ اڳهندي اتي وڃي آزي

ڪلام: ۱۶

(سر تلنگ)

ٿله:

لڳا سوز ڳيا سنسار
نال تڙاڏي مٿين ياري لاتي

۱۔

لوڪ عالم سڀ مارن طعني
عاشق رهندي سڀ مست ديواني
طلب تيڏي هي ديدار
خلق ساري دي مٿين خواري چاتي

۲۔

نال خيال دي محبت لاوين
خاص خريد خودي نون کاوين
پٽ نه ٻي ڪا پچار
جل گئي جان تي ساري چاتي

۳۔

سڪندي عمر وٺي آ ساري
دوست نه ڏيندا ڪا دلداري
روئيندي ان زارئون زار
لڪ چپ چوري مٿين جهاتي پاتي

۴۔

عاشق رهندي مست نرالي
”چيزل“ آيم سخت ڪشالي
انسدر هسي تسم آزار
قرب تڙاڏي ماري ڪاتي

ڪلام: ۱۷

(سر تلنگ)

تلم: پيتم ڄام تمام
دستتون ساقي پرڪر وحدت

۱. پيالا پيتم ڄام الستي
سرڪي سوز دي لاتي مستي
نظر ڏنم نروار
هر جاءِ حق ٿي هويا ثابت

۲. وحدت پرڪر پيالا پيتم
رخ روشن تڏاهين ٿيم
صاف صورت صبحان
هر مظهر وچ لحد لاشڪ

۳. ڪي وت ڄاڻن محبت معنيٰ
سالڪ سمجهن رند يگانا
خيال رڪن هڪ خاص
ظاهر باطن دم دم محبت

۴. حق پاڪ صتم صبحان هي سارا
وفي انفسڪم ڏٽس اشارا
”چيزل“ مام سڃاڻ
راز اهين وچ هو يا رحمت

ڪلام: ۱۸

(سر تلنگ)

ٿله: ڪون اسان نون لوڪ سمجهاوي
اسين آدم دي اولاد نه ڄاڻي

۱- ڪاڻ تماشي هٿڙي آيم
مٿ نه ڪنهن دا نه ڪوئي ڄايم
سير سلطاني حقيقي پايم
خيال ڳيا لنگه سفر سجائي

۲- نفس نصيحت آپ نه ڪردا
خوف خدا جي رب نه ڏردا
عشق واليان نون هي علم اندر دا
حرف هڪو ٻئي ڪم اجائي

۳- اهي اڪيان شل انڌيان هوون
يار پنهل بن ٻئي ڏي واجهاون
ديدان هميشه دل وچ لاون
تير تفنگي ابرو بچاوي.

۴- عشق واليان نون هادي هدايت
راه رهبر سچ ڏسي هي وحدت
بيا ڪون ڪريسي سانون نصيحت
چيزل "نعا نينهن وچاوي

ڪلام: ۱۹

(سو تلنگ)

تلہ: عشق ڪيو اثبات
نفس عقل جون ويون سڀ ڳالهيون

۱۔ پاڻ وڃائي پڌر پياسي
جاڏي ڪاڏي عين تياسي
ڪاڏي وئي ظلمات
نينهن تنهنجي جون آهن نراليون

۲۔ عشق ڇڏيا سڀ لڙئي لاهي
هر جاءِ حاضر هڪ اهو آهي
سمجھڻ ساري صفات
خاص انهي جون آهن خياليون

۳۔ پنهنجو پاڻ سمجھي ڄاڻم
ونحن اقرب قول سڃاڻم
طلب تنهنجي آ هڪ تات
جنگ جسم سان پياڻا جاليون

۴۔ ”چيزل“ اصلي ناهي اولو
سڪ وارن ڪان سمجھڻ سولو
عشق وڌي آ آفات
اول آخر ڪئون اهي تنهنجو چاليون

ڪلام: ۲۰
(سر تلنگ)

ٿله: لڪ ڪيان شڪران
منهنجي اڱڻ تي ڪيئن تون آئين

۱- ايڏيون پلايون تنهنجون پايان
چئي ٻين کي ڇا ته ٻڌايان
سر ڪيان قربان
اهڙو وري ناتو ڪيئن ٿو لائين

۲- انگ اصل ڪئون اڳي ئي آهي
هن ۽ هن سان منهنجو چاهي
دل ڪيئي ويــران
هاڻي وري پاڻ کي چو ٿو لڪائين

۳- ونحن اقرب پاڻ چئي ويو
اولو اکين جو ڪيئن ته لهي ويو
ٿيو ظاهر عين عيان
لاحد واريون ٿو رمزان رلائين

۴- ”چيزل“ سڌ نه ڪا سار لڌائون
پيار ڏئي ڪيئن مڃ ۾ وڌائون
درد جو ٻڌ داستان
ماندي سان مل چو ٿو ستائين

ڪلام: ۲۱

(سر تلنگ)

ٿله: ڪهڙيون ڪيان تنهنجون ڳالهيون نراليون
لوڪون لڪاين چئي ڇا ٻڌايان

۱- ڳجهه جون ڳالهيون سلڻ نه جهڙيون
پنهنجي اندر ۾ پاڻ سان ڪيڙيون
ڪري نظر ڏس پاليون نراليون
ڪير ٻيو آه ڪنهن ڏانهن ٿي پائيان

۲- ڪيئي عاشق قتل ڪرايئ
سرمهه جهڙا مست مارائيه
تنهنجون اصل ڪئون چاليون نراليون
نازن واري سان ٿي نينهن نپايان

۳- ايڏو بار بره جو آهي
پتنگ پون ٿا مڇ ۾ ڪاهي
تن کي لڳن ٿي لاليون نراليون
ڳڻ تنهنجا مان پئي ٿي ڳايان

۴- ”چيزل“ ڪيئي صدي سارا
عشق جا ڏس تون نينهن نظارا
چڙهي سولي ٿي چاليون نراليون
وحدت واري وصال ۾ آهيان

ڪلام: ۲۲

(سرتلنگ)

تلم: عشق جو پيتم جام
شوق شراب جو مست پيالو

۱۔ وحدت وارو جام پيارئين
قلب روشن دل ڪيائين
خودي ٿي ته تمام
کلي نظر تي ويو آ ڪشالو

۲۔ بي خود مست برهم ڪيو آ
عشق انا الحق پاڻ چيو آ
سک منصوري مام
چڙهي سوري تي ڏس نينهن نرالو

۳۔ ساقي سرڪي صاف پياري
مست ڪري جنهن مٿين آ ماري
دل کي وجهي ويا دام
دم دم سان تنهنجو هڪڙو نالو

۴۔ ”چيزل“ ڪيف ڪلال پياريو
موتو قبل ال ماري جياريو
ڪهڙي ڪل ٻئي عام
ست ڪر تون پنهنجون سنڀالو

ڪلام: ۲۳

(سرتنگ)

ٿله: عشق جو پند آ پري پري
سمجھڻ آهي مشڪل معنيٰ

۱. ڪي ته برهه جي باهه ۾ پيڙا
مجنون وانگي مست جو ٿيڙا
آيا عشق جي اري اري
سوين دليلاڻ ڪن ٿا دانا

۲. عالم عاقل اونا ڄاڻن
نفس عقل ڏي پيا ٿا تائن
جيئري وري ڪو مري مري
پتنگ پچن ٿا آهي پروانا

۳. شوق وارن جا شغل شهانا
مست رهن ٿا منجهه منڃانا
دل وٺي نه ٿي وري وري
بي خود بحر ۾ آهن بيگانا

۴. ”چيزل“ ٻڌ تون سندرو ساھي
پڻو ته برهه جي باهه ۾ ڪاهي
ڳالهه ڪيون پئي ڳري ڳري
درد ڏکن ۾ آهن ديوانا

ڪلام: ۲۴

(سر تلنگ)

- تله: اچي عشق اٿاريو ۽ اندر منهنجي ۾
ڪيئي نينهن سنديون نيون ڳالهائون
- ۱- اچن اوقات ٿا اهڙا اوڀر
روئي وڃايان پنهنجا حالتيون
- ۲- ساعت ساعت سورن جي آ
جوشن ۾ ويهي جالڙيون
- ۳- سٺو ڦيرا قربان تن تئون
مڏيون صدق سڀ مالڙيون
- ۴- چيزل کي چڪ چور جو ڪيڙو
روئي وهايان نيون نالڙيون

ڪلام: ۲۵

(سر تلنگ)

ٿله:

بره اسان کي بيمار ڪيو آ
نڪو سيج پلنگ نڪو سک ٿو وڻي

۱۔

ڳجهو مرض اندر جو آهي
سورن ساڙيو آ سنڌ سنڌ ته ڳڻي

۲۔

سوين طبيبن ستيون ته ڪمايون
نڪو فائدو فرق هاڻي

۳۔

ڪاڻڻ پيئڻ زهر جو ٿيڙو
دڪي ڪيو آ درد آڻي

۴۔

ڪڏهن ”چيزل“ سان ڪر نه وڇوڙو
قلم قضا جيڪي باب ٻڻي

ڪلام: ۲۶

(سر تلنگ)

تلم: پل پل پوندي ني پور
ڏاڍا عشق اويڙا

۱۔ دلڙي مڻن لاتي سنگت نه ساڻي
تتي ڦاڻي وڃ ته ڪلور

۲۔ دڪي دم جيتا سهاڳ جو نيتا
تيڏي عشق ڪيتا چڪنا چور

۳۔ نڪلن دانهان تڏڙيان آهان
بيان واهان وسريم مور

۴۔ عشق اويڙا وسريم ويڙها
پيا ڳل دا جهيڙا نور

۵۔ ”چيزل“ روندا ول يار نه ائوندا
ڏاڍيان ڳالهيا ڳاؤندا دور

ڪلام: ۲۷

(سر تلنگ)

- ٺله: دردن ۾ دل آهي آهي، ڏک سورن ۾ سڙي ساهه
۱. سور آيا ٿم ستت سويرا، عشق اصل ڪئون لاٿم
سندرو ٻڌو مان ساهي ساهي
۲. درد اندر ۾ عشق اوڙو، جيءُ جسم سان لڳو آ ج
عشق عقل کي ڊاهي ڊاهي
۳. دانهان ڪيان ٿي وسريم واٽان، عشق اولانو عرش تي
باه ڏئي ويو ناهي ناهي
۴. ساه ڪيان صدقي گهوري، جان جسم هڏ پڇي ٿو پ
ڳاه ڪيون ٿو ڳاهي ڳاهي
۵. ”چيزل“ صدقي سر جي ٻولي، ڏک اچن پيا پاٿم ج
ڪاه ڪيون ٿو ڪاهي ڪاهي

ڪلام: ۲۸

(سر تلنگ)

- ٿله: عشق عجب هتي آيو آيو هي ته ناتو ٿي نينهن نپايان
- ۱- عشق ٻيٺو ميدان ملهائي سورھ سر جو سانگو لاهي
- جيئري جسم جلايو جلايو مون ته چئي ٻين کي ڇا ٻڌايان
- ۲- عشق ڪيڏا وري ڪم ڪرايا ڪريل ۾ آڻي گهوٽ گهرايا
- ڪوفين ڪوڙ ڪمايو ڪمايو هي ته انگ ازل جو لکئي ڏنهن پايان
- ۳- شمس الحق جي ڪل ڪلائيئي سوريءَ تي منصور مارايئي
- انا الحق ته الايو الايو هي ته جلد جسم ڪئون جدا ڪري لامبان
- ۴- انگ ازل جو لکيو پنهنجو پاڙيو صوفي جو سر نيزي چاڙهيو
- سرمه سيس ڪپايو ڪپايو اهي ناز تنهنجا وري ڳڻ ٿي ڳايان
- ۵- ”چيزل“ آهن ڪهڙيون ڳالهيون عاشق ماري ڏسي ٿو پاليون
- پير پرجهي پايو پايو آهي عشق اوڙو ڪن منجهه ڪاهيان

ڪلام: ۲۹

(سر تلنگ)

ٿله: محبت موجان لايون لايون
اچي نينهن مچايا ناز ميان

۱- هڪ الف اندر منجه آيو
غير خودي جو خيال وڃايو
ويو عشق چنن ۾ چايون چايون
ڏک سورن جا ڏئي ساز ميان

۲- خفي غفي ٿي روهي سالب
ذاتي اسم ته ذکر آ غالب
ڪشف قلوب ڪمايون ڪمايون
هڪ وحدت وارا آواز ميان

۳- مست ڪري دل بي خود ساري
درد ڏکن جي آهي ته آزاري
ڏيئي سور ويو سمجهايون سمجهايون
هڪ رمز قاسايا راز ميان

۴- سڌ پوي ٿي سرت نه ڪائي
”چيزل“ رات ڏکن جي آئي
ويو پيچ پرين سان پايون پايون
چڏي علم عقل عرفان ميان

ڪلام: ۳۰

(سرتلنگ)

تلھ: پند اٿي ڏاڍو اوري اوري
پري چو ٿو پاڻ ڏسائين

۱۔ توڪل وارا توڙ ڪئون هيڙا
موتو قبل ال اڳي ئي ميڙا
سر صدق ڪيائون گهري گهري
رهبر نئي ٿو روءِ رسائي

۲۔ سڪ ڪئون سندرو ٻڌائون ساھي
پند اڳئون انهن جي چاھي
ويا ڪنهن جي نه ٿوري ٿوري
پنهنجي سر تي ورھ وسائي

۳۔ جاڏي ڪاڏي ڳالھ اھا ئي
حق بنا بي وات نه وائي
ڏکيا ڏونگر ڏس ڏوري ڏوري
ويھ نه پنهنجو پاڻ ڦاسائي

۴۔ عشق ازل ڪئون اڳ ئي آيو
چيزل ڪر تون ساجھر سعيو
ذاتي ڏڪر ڏس چوري چوري
پارس سان ڏس پاڻ گسائي

ڪلام: ۳۱

(سرتلنگ)

ٿله:

آهن ناز تنهنجا اهي نوان نوان
مون سمجھي سڃاتو تون پاڻ آن

۱-

ڪربلا ۾ ڪوس ڪرايئي
عاشق پنهنجا پاڻ مارايئي
سوز اچن ٿا سنوان سنوان

۲-

شاه بلاول گهاٽي پيڙايئي
شمس الحق جي ڪل ڪلايئي
رند ٿيا وڃي روان روان

۳-

پيارو تنهنجو خاص جو هيڙو
ابراهيم آڙاه منجه پيڙو
حال ڪهڙو ڪنهن کي چوان چوان

۴-

”چيزل“ عاشق اتي ڪيئن اڙندا
سوريءَ تي منصور به چڙهندا
پير نه پوئتي پوان پوان

ڪلام: ۳۲

(سر تلنگ)

ٿله: سهڻي صورت جو ڪهڙو ڪيان مون بيان
منڙو مست ٿيو حسن ڏسي حيران

۱- لڳيون رمزان نين دلڙي ديواني
سڄي آ صنم جي صورت سبھاني
لاحد لنگهي ويا لاهوتي لاثاني
برھ تن باطن آهي عشق عيان

۲- سدا سورن ۾ سرتيون وينا جاليون
سهڻي رکيل جون پون ياد ڳالهيون
روٽان راتو ڏينھان ڪيان روز رڙيون
سئو ڦيرا صديقي قدمين ٿي قربان

۳- عاشق انهيءَ کي وڌو سوز ساڙي
جان جسم جند جن ڪيو حوالي
ڪڏهن متان ڪٿي سهڻل نين يالي
هڻي تير ابرو ماري مجگان ڪان

۴- جن کي هدايت ويا سي ولايت
فيض فقر آهي شاهه عنايت
راز رکيل جو ملي آ امانت
چيزل نڪي آه نيشن نند آرام

ڪلام: ۳۳

(سر تلنگ)

- ٿله: دوست آهي منهنجو اهو دل وارو
اڃ ته اسان وٽ ايندم هاڻي
- ۱۔ پل نه ٿي هڪ پري تون پاسي
دلڙي تو لاءِ باسان ٿي پاسي
سجڻو آهي منهنجو سارو سارو
سڀ ڪنهن کي تو پاڻ سڃاڻي
- ۲۔ ٻئي ته ڪنهن کي ڪين مان چونڊس
مري ويندس تو کي نه ڇڏيندس.
ساهه کڻون آهي ڏاڍو پيارو پيارو
حال اسان جو هڪ تون ڄاڻي
- ۳۔ ايڏيون سختيون دل ته سهي ٿي
سڌ سورن جي ڪانه ٻوي ٿي
سخت ڏکيو آهي چارو چارو
ناحق چو ٿو پيو رولي ٿورائي
- ۴۔ ”چيزل“ پنهنجي دل کي جاڳائج
ذاتي اسم سان قلب ڪمائج
دم ناهين ته وسارو وسارو
محبت جو ميدان ٿو مائي

ڪلام: ۳۴

(سر تلنگ)

تلم: سڪ سوز سهڻل دي سڙيڻان
لڪ درد ونديان ديان ڌڙيڻان

۱- ميڪون پير مغان سمجهايا
ساڏا بخت ٿيا سوايا

مين نال الف دي اڙيڻان

۲- عشق آيم سر زوري
لڳي رات ڏينهان دي لوري

مين باب برهه دي پڙهيڻان

۳- ”چيزل“ چاڪ فراقين ماريا
ڳجهه ڳستين اسان نون ڳاريا

مين ويسان مول نه ڪڙيان

ڪلام: ۳۵

(سر تلنگ)

ٿله: دل وٽين سڄي ڪسي
ايڏي بي پرواهي چو ڪرين

۱- ڪيئي عاشق قتل ڪرائي
سوليءَ تي منصور چڙهايئي
حال ايهو نه ٿو ڏسي

۲- شمس حق جي ڪل ڪلائي
ڪر بل ۾ ڪيڏا ڪم ڪرائي
ناز ڪيون پيو هسي

۳- پري پيالو جام پياريئي
محبت ۾ ڪٿي مست ڪرائي
وحدت ۾ ٿو رسي

۴- ”چيزل“ دلڙي ياد ڪري ٿي
هيڏي هوڏي ڪين لڙي ٿي
لوھ پارس سان گسي

ڪلام: ۳۶

(سرتلنگ)

تلم:

سائت هڪ نه ٿي سار ميان
آيا سخت غمن جا بار ميان

۱۔

جاڪو تو سان نينهڙو لايو
صحت فرحت سک ويڃايم

پل هڪ نه ٿي مون کان پري پري
ڪرين ٿو دل تي وار ميان

۲۔

پتنگ پون ٿا مچ ۾ ڪاهي
سر جو سانگو لاشڪ لاهي
ڪنڌ اڏيءَ تي ڌري ڌري
ڪسي پير مغان پئي ڌار ميان

۳۔

درد اندر ۾ دکايم دونهون
سورن ۾ آهي ست ست سونهون
باه اندر ۾ پري پري
هي ته روئي پئي ڪڍي پار ميان

۴۔

”چيزل“ پنهنجو پاڻ ۾ پيهي
ڏيئي اوجاڳو ڏس تون ويهي
نانءُ وتيون پيو ٺري ٺري
هڪ دم دم سان ديدار ميان

ڪلام: ۳۷

(سر پيلو)

ٿله: قلندر لعل اپني سي جلالِي هون جلالِي هون
نشا وحدت نحر پيئا موالِي هون موالِي هون

۱۔ جسي مجھ ڪو ديا پيالا
اسي ڪا شان هئي اعليٰ
صاحب صورت سخا والا
اسي ديدار خيالي هون

۲۔ سچي سرڪي ديا ساقي
رهيا هئي خيال ڪل باقي
ڏنم صورت صفا ذاتي
برهه بيشڪ بحالي هون

۳۔ ايسا انوار عجب ديا
سينا سارا صفا ٿيا
حجابئون غير ڪل ڳيا
ورة سي خود وصالِي هون

۴۔ همارا لعل هم ساعت
جسي مجھ ڪو ديا وحدت
اسي هر دو جهان عزت
”چيزل“ ازلي آزاري هون

۵

ڪلام: ۳۸

(سريپلو)

ٿلھ: پلايا حوض ڪوثر ڪا
ووهي ساقي هوا ڪيسا
شرابون شوق ڪا پيالا
ديا هي جام وه ايسا

۱- هويا مدهوش مٽخانا
جو محبت ۾ ملا مجھ سي
صنم ڪي دست سي پيٽا
عجب خوشبوءِ هئي خاصا

۲- ڪيا ظاهر ذڪر ذاتي
گيا ظلمات ڪا پردا
جو عين غين سي هڪ هئي
دوئي يڪدم هوا ماسا

۳- نه جنت بهشت حوران ڪي
جو خواهش وو رهي دل سي
يڪي ديدار ڪي سک هئي
جدائي ۾ رها جيسا

۴- ”چيزل“ ڪا حال هي سارا
جو عالم لوڪ ڪيا جاني
ديا دتعي و تنسي
تڪبر سي ڪيا پاسا

ڪلام: ۳۹

(سر پيلو)

ٿله: واه واه مليا مرد حقاني هويا سر سبحاني
برقعا پا انساني مليا مرد حقاني

۱- جنهن دي ڪيتي مٿين سوالي يار مليو سي مست جلالي
ڌٽڙس شوق شراب پيالا پيتم جام وصالِي و هوا
نشا نينهن اٿاريا سِر ٿيا سلطاني

۲- پير يوغان سانون پارس مليا جنهندا قرب ڪمالي و هوا
گهن ڪر ڪولہ بلهائيس ميڪون ڌٽڙس دست دلالي و هوا
مهل انهي معراج بڻيو سي عرش مٿي آسماني

۳- ملڪ مولا دا عجب تماشه سمجهي سير ڪيو سي
لدني رمز تي راز حقيقي آدم خاڪ لهيو- سي
گل ڦل باغ باغيچا بن ڳيا دنيا هي جڳ فاني

۴- عشق لڳاين عاشق هويا گوشتي گذر ڪيا ٿا وهوا
موتو پهلِي موت سي مرنا دونون جڳ جياڻا وهوا
اسڪا معنيٰ مطلب هويا بيحد بره بياني

۵- فيض فتحپور عشق الاهي گهوٽ رکيل دا شاني
شعاع شمع تي عاشق اون پتنگ سوين پرواني
جهوڪ ميرانيپور عبدالستار "چيزل" قدم قرباني

ڪلام: ۴۰

(سُر پيلو)

- ٿله: مرنا هئي وءَ مرنا هئي مرڻ سي ڦر ڪيا ڏرنا هي
سورهيه سردا سانگا چوڙين سوري تي سر چڙهنا هي
- ۱- موت سي پهلي آپ ڪون مارين سر دا سودا سيس سنڀالين
قدم پڇوتي پوءِ نه نهارين اهو ڪم قتل دا ڪرنا هئي
- ۲- ايسا مست رهو رس يارو موت سي پهلي آپ ڪون مارو
سوري چڙه ڪر سير گذارو سر جدا ڏڙ ڏرنا هئي
- ۳- وحدت وادي واءِ جو هويا عمي اڪثر اقتا ڏويا
اوڪٽ فيما عشق لڳايا يفعلوپب ارنا هي
- ۴- ايسا پيار پريت هي ياري اهل صفا چوڙ نند پياري
عاشق رو رو عمر گذاري صرف سورين وچ سڙنا هئي
- ۵- سڪ منصوري مام سڃاڻي سر سوري تي نيزي چاڙهين
اناالحق نار نارا مارين ڪفر دا ڪلما پڙهنا هئي
- ۶- رهو ته عاشق بي رياڻي خيال وجودئون ترڪ طمائي
مٺ نه مائٺ نه ڪو پائي پلڪ هڪو هت رهنا هئي
- ۷- ياکم الاياد الاوين وچ نفي دي مر تون جاوين
”چيزل“ ايسا عشق لڳاوين ٻيهه ٻارڻ وچ ٻرنا هئي

ڪلام: ۴۱

(سر پيلو)

ٿله: شان تنهنجو آهي اعليٰ
فتح پور والا والا

۱۔ مرشد منهنجو شاه رکيل آ
سڀ لهي تو سڀالا

۲۔ عرب عجم جو احمد تون آن
لکين آهن تنهنجا نالا

۳۔ دارا سکندر در تنهنجي تي
نانگا گهمن ٿا نرالا

۴۔ پنڌ ڪري وڃي پانهين ڏسندس
چائن چمندس دالا

۵۔ ”چيزل“ تنهنجي در جو دايو
تون ننگي ننگ پالا

ڪلام: ۴۲
(سر پيلو)

- ٿلھ: دم نہ هٿڙي رهندس
فتح پور ويندس ويندس
- ۱۔ جائي آهي ڪار قتل جي
سر اڏي تي ڏيندس
- ۲۔ پنڌ پوئڻ جا پيرين پيادي
سهجڻون سک مان سڏيندس
- ۳۔ طلب طمع کئون جيڪي تارڪ
حال انهن کي چوندس
- ۴۔ ”چيزل“ صدقو سک وارن تون
پير تنهن جا چمندس

ڪلام: ۴۳

(سر پيلو)

تلم: اڳيون ڄاڻي نه ڄاڻي
اسين ان جا آهيون

اسين انهي جا آهيون
اسين انهي جا آهيون

۱۔ جيترو جيئندس در نه ڇڏيندس
ايندو هاڻي ته صبحاڻي

۲۔ دوست پنهنجي ڪاڻ دلڙي ماندي
ايندو هاڻي ته هاڻي

۳۔ سڪ مان ساريان پئي ٿي ساريان
دل تاشي پئي تاشي

۴۔ ”چيزل“ عاشق ڪيئي ته ڪهاڻي
پيڙي گهاڻي ٿو گهاڻي

ڪلام: ۴۴

(سر ضلو)

ٿله: مئڪون رانجهن يار نه ملندا
ميڏا جيءُ اندر پيا جلدا

۱۔ مئين سڪندي سال گذاريم
هڪ ساعت يار نه آيم
مئڪون رانجهن روءِ نه لاييم
ميڏا ڏکڙا ڏينهن گذردا

۲۔ جند جوشئون جان جلايم
سڀ سڪ وجود وڃايم
ڪوئي ڦيرا يار نه پاييم
مئڪون لڳڙا درد ڦهر دا

۳۔ جڏان نينهن ماهي نال لاييم
سڀ طعني سر تي چايم
اڀڻا ننگ ناموس وڃايم
ميڏا ايويڻ لکيا ها ازل دا

۴۔ ڏاڍي ڏکڙين ڏيل ڏکاييم
مئين ناتا نينهن نپاييم
دل وچ دردان دود ڏکاييم
پر ”چيزل“ ڍڪ زهر دا

ڪلام: ۴۵

(سر ضلو)

تلھ: جڏان نينهن لایم نڪو سک سهايم
ویتر وچوڙا ڏوجها پیش آیم

۱۔ مٿين ته مٿي نون اهو مرض لڳڙا
جاري اندر وچ ڏاڍا زخم سردا
ڪنهن نون سٿانوان اهو حال دل دا
راتيان ڏينهان مٿين رو رو نپايم

۲۔ هڪ ته مسایل ماريل هجر دي
ڏوجها بار غم دا ساعت نه سردي
دم دم پنهل ڪان دانهان ڪريندي
ساري عمر مٿين سڪندي گذاريم

۳۔ پيا رات روهائي ڳئي جدا
ڏاڍي مونجه من وچ تسن بي پروهي
ڏکيا وقت لنگهدا سک ڳيا سپوئي
نينهن خواب وٽندا بن سيح ساڙيم

۴۔ اصلي اسانون لکيا اهو رايو
پنهل پيارا هڪدم نه آيا
پيا پور ”چيزل“ سينا سوز ساڙيا
ڏاڍي ڏکان دا ڳل هار پايو

ڪلام: ۴۶

(سرڙلو)

ٿله: نڪو ملڪ ٿم مال سڀ پئي لٽايم
عقل، انڌي کان ڦڪ نه بچايم

۱- دنيا اجائي سڀ ڪر صفائي
گڏ گهڻي ٿيندي ايندي وڌائي
ڪي تون گڏه ڪي لاهوتي الله هي
ناحق مڏي تي منهن نه مٽايم

۲- عقل انڌي جون ملڪ ميرا تان
کائڻ سمهڻ خوش لذت خوراڪان
پٽ ته سچو هجي پهريان پوشاڪان
اهڙي بدن کان مولا بچايم

۳- عاشق اصل کئون توڪل تڪيه ۾
فائدو ڏنو جن فڪر ۽ فائقي ۾
مڏيون ڇا ڪندا مال هڻندا مٽي ۾
سچ جو سفر باري برهه بچايم

۴- سڪ کڻو سبق حرف حقيقي پڙهيا سي
دنيا تتي جا تعلق ٿريا سي
”چيزل“ سورن ۾ قلبون ڪڙهيا سي
شاهه رکيل چڪن کون ڇڏايم

ڪلام: ۴۷

(سر ضلو)

تله: ايهو احوال اندر دا ڪهنون آڪ سٿاوان مئين
اتش آراه پل ڳيا اپني جان جلاوان مئين

۱- سينا سولين ساڙيا سارا
جگر دا ماس هڏ ڳاريا
بره پڙڪا پيڙ ٻاريا
پتنگ سي جان پچاوان مئين

۲- بره دي باه پل گئي هئي
جسم جل ڪر فتح ٿئي هئي
صحت فرحت خوشي ڳئي هئي
روئڻ سي روح ريجهوان مئين

۳- پرين پيارا ڪهان ملتا
روئڻ سي روح نهين رهتا
تسلي دل اندر هوتا
جدائي سر سهانوان مئين

۴- عجب نوڪان جليان ڪيهان
روز ٿي روئان راتيان ڏينهان
”چيزل“ سڪ ڪيڻن سمهان ويهان
بره برسر اٿاوان مئين

ڪلام: ۴۸
(سرڪلنگڙو)

- ٿله: دلبر يار ڪا سينگار، مئين ديدار ڪرتا هون
 دم ڌار دل يار، سر قربان ڪرتا هون
- ۱۔ گل وچ هار ڪر سينگار، ظالم ظلم ڪيا هئي
 تيري ناز خوش آواز، عشق عذاب ديا هئي
 مجگان مار اندر ڳار، سينا ساڙ ڳيا هئي
 مئين نادان هان بدنام، بيحد بار پرتا هون
- ۲۔ مئين مشتاق قدمين خاڪ، تيري هاٿ هويا هون
 هڪ دن وار ڏي ديدار، تڪ تڪ يار رها هون
 هنجون هار رووان زار، دڪي سي ڌار ميان هون
 هڪ بيواه ڏوجهي آه، درد ڪي دانهن ڌرتا هون
- ۳۔ مجھ سي پال نظر نال، ڪيسا حال ڪيا ٿا
 ڪرلبيس روپي ويس، ڦر پرديس ڳيا ٿا
 هي ارمان صبح شام، ڪجهه ناڪام ڪيا ٿا
 ڳڻئين ڳار مجھ ڪون مار، زارون زار روتا هون
- ۴۔ مئين قربان چند جان، سارا ساه ڪيا هئي
 مڏيون مال گهر پال، جو ڪچ حال هوا هئي
 ٿيا آزار ڳيا سنسار، خوش خيال ڳيا هئي
 اڄ دن روز صنم سوز، سڪ ۾ ساه سرتا هون
- ۵۔ تيري نام بن ويران، دلبر دم نه جيا هئي
 دلڙي توڙ مجھ ڪو چوڙ، ڪيسا قهر ڪيا هئي
 کاڌي طعام ٿئي حرام، سمهڻ سيح ڳيا هئي
 ”چيزل“ حال هنڌي پال، جوشين نال جلتا هون

ڪلام: ۴۹

(سو پيروي)

چشمن سان تير هڻن نيس ڪڻن ٿله:
ڏاڍيون قهريون ڪجليون خمريل ڙي اڍيون

۱. ديدان دل منجهه هڻن
ڪيفي اڪيون ڪيس ڪرن
ڏورئون ڏسڻ ساڻ ڏنگن ونگڙو وجهن
ڏاڍيون زابر زلفان زور اورڙي اڍيون

۲. ناز منجهون نيس ڪڻن
جيءُ ۾ جيڏيون ڪان هڻن
سورهيه ڪي سرڙو ڏين پتنگ پچن
ڏاڍيون محبت مچ جون مڃايل ڙي اڍيون

۳. حسن جون فوجان چڙهن
عاشق سر قتل ڪرن
صادق ڪيئي پيا ڪسن روز اچن
ڏاڍي سهڻي صورت سمايل ڙي اڍيون

۴. چاڪ ”چيزل“ روز چڪن
دل منجهه دونهان درد ٿا دڪن
محبت جا مچ ٿا مچن اولائبا اچن
ڏاڍي تنهنجي درد دڪايل ڙي اڍيون

ڪلام: ۵۰

(سر پيروي)

ٿله: تنهنجي درد دلبر ڪيا ڪيئي آزار
اچي سور سختيون سونهان ٿيم هزار

۱- تنهنجي عشق ماري سوين سوز ساڙيا
ڪنن قول پاڙيا وڍي سرڙو ڌار

۲- ڪيئي ڪنڌ ڪيئي سوين سر وڍائي
اهڙو عشق آهي ٻڌو هي پچار

۳- پيارا پاڻ مارائي نيزي سر چڙهايئي
ستم ڏيئي سهايئي گهوڙي گهوٽ سوار

۴- تنهنجي نينهن نوبت ڀڳا شينهن هٿت
انهي راز رحمت مڻي سرمدار

۵- آيو عشق زوري لڳي تن کي لوري
پئي جيءَ ۾ جهوري ويا سڀ سنسار

۶- ڏنا سيڪ سورن تنهنجي گهوٽ گهورن
”چيزل“ ڇاڪ چورن وهن نيئن نار

ڪلام: ۵۱

(سر پيروي)

ٿله: اچي سور ٿيم سنگت ساڻي
منهنجي دلڙي ڪيئن وڃي ڦاڻي

۱۔ رڻ روھ رڻي اڳيون رک ٿارائن
وڃن پيا عشق پوءِ نه واجهائن
شينهن پيلائي چيتا پيا کائن
رڙڪي هڏ جسم هانءُ ڇاڻي

۲۔ ڪو مرد هجي اچي پڙم ڪاهي
شل نه نينهڙو ڪوئي نه لائي
تڪو وري تاب آتش جو آهي
رڪي ڪنڌ اڏي تي ڪاڻي

۳۔ سڌ سورن جي جن کي آهي
لڳت لڳي ويهان ڪيئن مان لڪائي
عام نه ڄاڻن ٻين کان چاهي
پاڻي سڻي جي لنگهي ٿو هاڻي

۴۔ ڏاڍو بار بره جو باري
خبر تنهن کي آهي توبه زاري
”چيزل“ دلڙي سخت آزاري
هان سڪ جي سڌ نه ڪا ڄاڻي

تلم:

سمهڻ نند ويم سڪ جي ساري
مان ته روئيندي رات گذاري

۱۔

سيج پلنگ ساڙيان طول وهاڻا
ڪاٺڻ ڪاڏا زهر ٿي ڄاڻان
ڏکڻا ڏسي پڄي سڪ ويم سياڻا
انهيءَ ڳاراڻي ڳڻتن ڳاري

۲۔

جبل جا جهاڪا رک جون راهان
رت پئي رووان ڪيان ٿي دانهان
پري پري سڌڪا تڏڻيون ساهان
انهي ماتم مونجهن ماري

۳۔

لڳيون نينهن جون نوڪان ناز نوان
اچن سر تي سختيون سور سهان
ڪهڙو حال ڏکن جو ڪنهن کي چوان
آڻي آڱ آتش اندر ٻاري

۴۔

جيءَ ۾ لڳي آجان ٿي ڄاڻي
عشق وارن کي ڪير سڃاڻي
حيرت هوش وڃايم هاڻي
”چيزل“ چاڪ پون ٿا چوڌاري

ڪلام: ۵۳

(سو پيروي)

ٿله: ايها عيد اجائي ارمان اٿم
دم دوست بنان ويران اٿم

۱. پياري پنهل بنا مان ڪيئن عيد ڪيان
نيٺن روز وهن ٿا نير نوان
هن جيڏيون جڳ ۾ ڪيئن مان جيٺان
لڳو ڪان قهر جگر جان اٿم

۲. جنهن هوت پنهل سان مان حج ڪيا
اهي حال جا واقف منهنجا هيا
هاڻي سرتيون سفر تي ڪيئن ويا
نڪو اچڻ نه انجام اٿم

۳. جنهن ڪٿون سام منهنجو هڪدم نه سري
پنهل ڪيچ هليو ويو ڪلور ڪري
هن ڏکي جي ڏسڻ ڪٿون ڏور پري
سچو سورن جا سامان اٿم

۴. ور ويهي ڪيئن مان وساريندس
لکيو لوح قلم انگ پاڙيندس
ساري عمر سورن ۾ گذاريندس
”چيزل“ مونجه اندر ماتام اٿم

ڪلام: ۵۴

(سر پيروي)

ٿله: اچي پرچ پرين مان سان يار
تو لئي هتي منهنجو سامه سڪي ٿو

۱- سڪ اندر ۾ سڪ نه ٿي ساريان
پنهنجي پنهل کي ويهي نه وساريان
آهي دل منجهه دلبر يار
توڻي لڪاڻا ڪين لڪي ٿو

۲- ڏوهه گناهه مٺي جون مندايون
هن بندي جون ڏس نه گنداڻيون
اڳي قول ڪيئي اقرار
هاڻي وري مون وٽ چو نه ٿڪين ٿو

۳- الست بربڪم راز وڪائيئي
قالو بلي جو سبق سيڪائيئي
آهي نينهن وارن سان ناز
درد اندر ۾ زخم ڏکي ٿو

۴- حيرت هال سمجهڻ اهڙو
ڀولو پائڻ "چيزل" پنهنجو
اٿي پردي اندر منجهه پاڻ
الانساني اولو رکي ٿو

ڪلام: ۵۵

(سر پيروي)

ٿله: لڳو درد جدائي وارو ڪان ميان
سارو جسم وجود ويران ميان

۱- عشق تنهنجي جي آزاري آ
برهه باهه اندر منجهه ٻاري آ
هي ميان درد وچوڙي جي ماري آ
ڪهڙو سڪ جو ڪيان بيان ميان

۲- باهه اندر منجهه پئي ٿي پري
هڪڙو دم نه هجان تو کئون ڌار پري
هي ميان تنهنجي ملڻ ڪان پئي ٿي مري
آهيان پيار منجهانئون حيران ميان

۳- زخم اندر منجهه ڏاڍو ڏکي
جيئن ڦاڙيل ڦٽ پيو چاڪ چڪي
هي ميان تنهنجي ڏسڻ ڪان پئي ٿي سڪي
ڪيان ساهه صدق قربان ميان

۴- ”چيزل“ آهي دلڙي اداسي
ڪيئن ته پرين وئي آهي تو سان ڦاسي
هي ميان محبت تنهنجي ڪاڻ پياسي
آهيان پتنگ شمع تي پروان ميان

تلہ: ايندم اوڏھون شال
وري ڪندا تہ وصال
تنھنجي ملڻ بنان
منھنجا ڏکيا ڏاڍا حال

۱۔ ور تہ پنھنجي جون واڻيان نہاريان
دل ڏاڍي آھي پئي ٿي سنڀاريان
ڏيان باھ تن کي ھڏ پئي ٿي ٻاريان
سڪ ۾ سڙي وئي لنگهي ويا سوين سال

۲۔ ڪيچي قھر ڪري پنھل ڪڍي ويڙا
ڏيرن ڏکيءَ سان ڏاڍا ڊوھ ڪيڙا
ساڻي سوڙا اچي سور ٿيڙا
ٻڌ تہ وڇوڙي جا وڏا ڏاڍا ٿي مثال

۳۔ ڪيچ شهر ڏي ويندس مان ڪاھي
پنڌ تہ ڏونگر جو ڏاڍو ڏکيو آھي
سڪ ڪئون جو سسئي ٻڌو سندرو ساھي
پير پٿر ڦاڙي ڦاڪون ڪيا پئمال

۴۔ ڪيئن تہ پنھل سان ٿيڙم جدائي
ڪنھن کي ٻڌايان ڪونھي حال پائي
ساري رات رووان نڪا ننڊ ڪائي
”چيزل“ سڪن جا سڙي ويا سڀ خيال

ڪلام: ۵۷

(سر پيروي)

ٿله: منهنجي توکڻون سوا ٿي ڪانه سري
تون دوست نه ٿي مون کڻون دم ته پري

۱- عشق الانبو باريو آ
تن ماس هڏن تئون ڳاريو آ
لکيو لوح قلم پنهنجو پاڙيو آ
تقدير قضا ڪيڏا ڪم ٿي ڪري

۲- ٿيا چاڪ سيني منجهه چيرسنا
نيٺين روز وهن ٿا نير نوان
اچن سور سيئي مان سر تي ڪنيان
ڏاڍا ڏک ته ڏسي ٿو ڏيل ڌري

۳- جاڪون تو سان ٺهڙو ٿيو
سڀ ڪائن پيئڻ سک ويو
ايڏو عشق اچي آزار ڪيو
جيئن باهه اندر ۾ مچ ٿو پري

۴- تنهنجا طرحين طرحين جا ناز نوان
سانيني سور سيئي مان ته ڪيئن ويهان
”چيزل“ غم جون پهري پوشاڪ پايان
ٿو ٿي جيڏا ڪٿي ڏيو بار پري

ڪلام: ۵۸
(سر پيروي)

- ٿله: ڏسي هن ڏکي جي حال تي مٿي خيال ڪجي
مٿي خيال ڪجي معلوم مر ته هجي
۱- تو کئون سوا ٻيو ڪير آ
- ۲- نڪو ٻيو ٻيو سمجهي
عشق چڪي آڙاه ۾
جيئن ڪٿانهون رجھي
- ۳- رت رووان تو کان روز پئي
جيءُ پنهنجو جهلجي
- ۴- چيزل عشق آويڙ ۾
سکيو ڪيئن سمجهي

ڪلام: ۵۹
(سر پيروي)

- ٿله: سرتيون مک ويا چڪن چاڪ پيا
ڏکيا آيا ڏولاوي جا ڏينهن وو
- ۱- ڏکي ڏاڍي ته ڏهاڳ جي
ڪر هل ڪيچ هيا
- ۲- عشق تنهنجي ته آزار ۾
سوڀن سور رهيا
- ۳- ڪنهن ڏهون پايان ڪينڪي
لکئي قلم ڪيا
- ۴- ”چيزل“ طلب توحيد جي
محبت منجهه ميا

ڪلام: ۶۰ (سر پيروي)

- ٿله: پنهنجي پنهل جي ڪاڻ ميان رلندي وتان پئي روه ۾
 ۱- سنجهي ساڻ ڪڍي ويا او مون کي نه نياڻن ساڻ ميان
 ۲- هٿون ڇڏي ته هلي ويا او خالي هند ته وٿاڻ ميان
 ۳- روٿان پئي رڻ پٽ ۾ او اوني اباڻا آڻ ميان
 ۴- ”چيزل“ رسندم راه ۾ او رهبر ايندم ڄاڻ ميان

ڪالم: ۶۱ (سر پيروي)

- ٿله: سڌرا ڪيان ٿي ڪوڪان ڪوهيارل تنهنجي ڪاڻ ماندي آهيان ملندس شال
 ۱- انگ ازل جو لکيو منهنجو آهي ڪيچ شهر ڏي ويندس ڪاهي
 سور وارن جي لهندو سنپال
 ۲- پنڌ ڏڪن جو موٽي نه مڙندس ڇوٽ جبل تي مون وڃي چڙهندس
 پاڻ ڏسي ويا ڏکيا منهنجا حال
 ۳- سرتيون سورن جون ڳالهون مان ڳايان لوڪ عالم کي ڇا ته ٻڌايان
 تن لاءِ سڪان پئي لنگهي ويا سال
 ۴- ڪڏهن ته چيزل مان واٽ ايندو درد وندي کي دلا سو ڏيندو
 لک ته پايان تنهنجون پلايون پال

ڪلام: ۶۲

(سر پيروي)

- ٿله: مان ته سورن تئون صديقي
۱. پرين پسايو جن وو يار
پايان پلايون ڏکن جون
 ۲. او واقف ڪيو آهي تن وو يار
ڏک ڏسان مان روز پئي
 ۳. او سکن ڪي ڏيان ٻن وو يار
ڪوهيارل اٿم ڪيچ ڏي
 ۴. او مون ڪئون شل نه رسن وو يار
”چيزل“ آراهه عشق جو
- اولاڻا ته اٿن وو يار

ڪلام: ۶۳

(سر پيروي)

- ٿله: ڪن جا ڪڙڪا وو يار
۱. سڌي وڃا پئي سير سان
لڙهان لهن وچ ۾
 ۲. اوٽ ناهين اڙڪا وو يار
تڪو لنگهائيندم تار مئون
 ۳. دوست نه ڏي ڌڙڪا وو يار
توڪل ترهي سان ترپس
 ۴. ڊپ وڌا ٿي ڪڙڪا وو يار
”چيزل“ سان ته ملڻ جي
- ڪر اچي ڳڻ ڪا وو يار

ڪلام: ۶۴
(سر پيرواي)

ٿله: مون ۾ ٿي عيب هزار
حال منهنجو توکي معلوم آهي

۱. دل تہ منهنجي دلبر تو سان آهي
ٻئي تہ ڪنهن سان منهنجو چاهي
سائين منهنجا سردار

۲. نينهن لڳو آ تو سان جائي
لوڪ عالم کي خبر نہ ڪائي
دم نہ ٿجانءِ مون کئون ڌار

۳. عشق تنهنجي مدهوش جو ڪيڙو
ڪائڻ پيئڻ سڀ زهر جو ٿيڙو
وسري ويا سنسار

۴. سڪندي وئي آ عمر ساري
درد فراقن وچوڙي ماري
رووان ٿي زارئون زار

۵. چيزل عشق اٿانگو آهي
سر جو سانگو ڇڏ تون لاهي
هڻي نعرو ٿي نروار

ڪلام: ۶۵

(سو پيروي)

تلام: لٿيل دل پئي ڦرجي
گشتين ڇڏ نه ڳار يار

۱۔ سسئي سورن ۾ سڙي
پنهل ٿيس ڌار

۲۔ ڏير ته ڏاڍ ڪري ويا
ڪيچن ڪيڙي آڪار

۳۔ مل اچي مان سان پرين
نه ته مٿي ڪي ڪٿي مار

۴۔ ڏکي پئي دانهان ڪري
سڏ ٻڌج سردار

۵۔ سهڻل تنهنجي سڪ ۾
رووان زارئون زار

۶۔ سورن ساڙيو ساه ڪي
اندر سخت آزار

۷۔ هاڻي حال ڏکيو ٿيو
ستت له تون سار

۸۔ ”چيزل“ پڻو ته چڪي ۾
سورن ۾ ڪٿي ڀار

ڪلام: ۶۶

(سو پيروي)

- ٿله: ڪيئن سمهي گذاريم سيج تي چڙهي ور ويو
چڙهي ور ويو مونسان ڏيرن ڏاڍ ڪيو
۱- ڪاهي پچندس ڪيچ ڪي
اچي پيرين پنڌ پيو
۲- باه ڏيان ته پنيور ڪي
سورن سات رهيو
۳- ڏکيا پنڌ ڏونگر جا
مون ڪي ڪنهن نه چيو
۴- ”چيزل“ پنڌ پيرين ڏي
واقف حال هيو

ڪلام: ۶۷

(سو پيروي)

- ٿله: مونجهي آهي ماندي
ايل وو آريءَ ڄام ڪان
۱- سسئي سيج ۾ راتڙي
او روهن ۾ رهندي
۲- ڏير ته ڏيئي ويم ڏوجھرا
او جبل جهاڳيندي
۳- آئي ڏاڍي ڏوجھرين
او سور مڙئي سهندي
۴- ”چيزل“ چڙهندس ڏونگرين
او لڪ لنگهي لنهندي

ڪلام: ۶۸

(سر پيروي)

- ٿله: مون کي ماروئڙن جي
اهي طلب تمام وو يار
۱- جن جي آهيان مان تن ڏي ويندس
توڙي ڪرن قتلام وو يار
۲- ماروءَ ويا اٿم ملڪ انهي تي
مون کي ڏئي ويا مام وو يار
۳- ڏاڍا سر تي ڏک ته ڏئي ويا
دل کي وجهي ويا دام وو يار
۴- ”چيزل“ ساري عمر سورن ۾
ڪهڙي ڪل پئي عام وو يار

ڪلام: ۶۹

(سر پيروي)

- ٿله: ڏوگر جا ڏاڪا وو يار
ڏوريندس ڏکن سان
۱- پنهل جا پيرا ڏسي
وڏا ڪنڊيس واکا وو يار
۲- ڏسي جوش جبل جا
او دل ڪري دھڪا وو يار
۳- لڪ وڏا لاڙا اٿس
او جبل جا جهاڪا وو يار
۴- چڙهي چيزل چوٽ تي
او ڪوڪ ڪنڊس ڪاڪا وو يار

ڪلام: ۷۰

(سر پيووي)

- ٿله: ملڪ مولا جي موجدان ٿا ماڻيون
هڪ بنا ٻئي ڪنهن کي نه ڄاڻيون
- ۱- جاڏي ڪاڏي سهي ته سڃاڻم
پنهنجي پرين سان پڪو پيچ پاتم
سمجهه وارا توکي ٿا ڏسن سياڻيون
- ۲- ڳولي ڳولي يار لڌو سي
هر دم هڪ سان خيال ٻڌو سي
عشق بنا ٻيون ٿي ڪوڙيون ڪهاڻيون
- ۳- سمجهه ڪري تون سهي ته سڃاڻج
پنهنجو پاڻ کي اصلي نه اڻج
هر دم هڪ تي يقين ٿا آڻيون
- ۴- ”چيزل“ صدقي سر ڪيان گهوري
جان جسم هڏ پيچي ويو پوري
اصلي اڳ جون ڳالهيون ته پراڻيون

ڪلام: ۷۱

(سر پيرواي)

تلام: مشڪل جيئري مرڻو آ

مشڪل جيئري مرڻو آ

چوٽ سوليءَ تي چڙهڻو آ

پنهنجو پاڻ کي قتل ڪري ڏس

سر اڏي تي ڌڙو آ

عشق جو پند آ ڏاڍو اوکو

ڪم قتل جو ڪرڻو آ

بره جون باهيون پيڙ ٿا پڙڪن

سوز انهي ۾ سڙڻو آ

”چيزل“ ايڏيون سختيون سر تي

بار بره جو ڪٽڻو آ

ڪلام: ۷۱

(سر پيرواڻي)

تلم: مشڪل جيئري مرڻو آ
مشڪل جيئري مرڻو آ

چوٽ سوليءَ تي چڙهڻو آ
پنهنجو پاڻ کي قتل ڪري ڏس
سر اڏي تي ڌڙو آ

عشق جو پنڌ آ ڏاڍو اوکو
ڪم قتل جو ڪرڻو آ

بره جون باهيون پيڙ ٿا پڙڪن
سوز انهي ۾ سڙڻو آ

”چيزل“ ايڏيون سختيون سر تي
بار بره جو ڪڍڻو آ

ڪلام: ۷۲

(سر پيروي)

ٿله: پاڻ پنهل ڪيچ ويو مون کي ڪنهن نه چيو
ڪين لذائين وو ستيءَ جون سنڀاران الا

۱- سئي کي سنجهي سرتيون ڏاج ڏڪن جا مليا
ٻڌ توڪل جهاڳ جبل لڪيو ٿي ازل
ڪهڙيون ڪيان مان ڪنهن سان پڇاران الا

۲- ماءُ جهلي جهولي ۾ وجهي ڏني ته ڏڪن جي لولي
سڀ ڪڇانءِ پوءِ نه پنجانءِ ڪجهه نه پڇجانءِ
متان مونکي ڏين مياران الا

۳- ڏک چئي ڏولاوا ڏاڍا سنگت ٿيا اچي سرتيون
پاڻ ويندس پنڌ مان ڪندس لڪ لنگهندس
ڪوڪان ڪيان ٿي ٻڌندو تنواران الا

۴- "چيزل" سڀوئي سئي سور ڪنيا هن سر تي
وات ڏکي هڪ ته بکي پيو وڃي پئي تڪي
پير تتي جا ڦاڪون ٿيا ڦاران الا

ڪلام: ۷۳

(سو پيروي)

ٿله: مون نه هتي رهندس وو يار
گهوريان گهر ته پنيور جا

۱۔ پڪا پنهنجي پرين جا
او ڏورئون وڃي ڏسندس وو يار

۲۔ جاڻي رات رهي ويا
او رند ڏسي رڙندس وو يار

۳۔ هن پنيور کي باهه ڏيان
او ڪيچن سان ملندس وو يار

۴۔ ”چيزل“ ويهان ڪيئن واٽ تي
او پنڌ پيرا پچندس وو يار

ڪلام: ۷۴

(سو پيروي)

ٿله: مارو ويا پنهنجي ملڪ تي
او ڦاڙي ڦٽن فراق ميان

۱۔ درد ڏيئي دلگير ڪيائون
چير وجهي ويا چاڪ ميان

۲۔ ڳڻين ڳاريو ڳجهه ۾
او غرض ڪيو غمناڪ ميان

۳۔ ڏيئي وڇوڙو هليا ويا
او ماندي آهي مشتاق ميان

۴۔ ”چيزل“ دم ڪيئن ڌار ٿيان
او انگ لکيو حق پاڪ ميان

ڪلام: ۷۵

(سر پيووي)

تلم: الائي ڪڏهن ايندا
ويندا ڏينهن ڏڪن جا

۱- پرين ايندم پاڻ ميان
نال ورتيون نيندا او يار

۲- هتي رهندس ڪينڪي
چاڪون مون کي ڇڏيندا او يار

۳- سڪ ۾ ساهه سڙي ويو
گولي کي گڏيندا او يار

۴- ”چيزل“ حال اندر جو
ڪنهن کي نه ڏيندا او يار

کلام: ۷۶

(سر جوگ)

آيا عشق حقيقي شاهي شور مچايا
تله: موج محبت والي ازلي آتش لاي

۱. عشق ازل دي ماري نعا
پچ گيا كل انڌارا
دئي كنون دل هكا هوئي
صاف وجودون سارا
هادي حاضر ناظر
مخفي مام الايا

۲. نفس عقل دي عزت منصب
لذت كل وچايا
حوران پريان جنت جايان
خواهش نفس امارا
هر دو جهان وسارين
پچ پرين هڪ پايا

۳. عشق اولانبا لايام
دل وچ محبت مچ مچايا
حرف هڪوئي هادي دسيام
سولان سبق پڙهايا
حال حكايت والام
پيريمغان سمجهايا

۴. بار بره دا باري آيا
نوبت نينهن وچايا
راز حقيقي رهبر والام
چم اكيان سرچايا
چيزل چشم ماهي دي
ڏادي چوٽ چلايا

ڪلام: ۷۷

(سر جوڳ)

تله: پيالا مست پلايس نينهڻ نشانين لهندا
سرڪي ساقِي والي وهواڪيف خمردا

۱۔ ساقِي سانون پرڪر پيالا، وحدت جام پالا
مست ٿيو سي محبت وچ، بي وائي ڪل وچاڻا
پولا پڇ ڳيا سارا، هر جاءِ نور نظر دا

۲۔ شوق شراب تي عشق الاهي لام لذيت چڪاڻا
سؤبار صدق تنهن سهڻل تنون، جنهن اپنا اسم وڪاڻا
دئي دور تڙاڻا، ونحن قول پرين دا

۳۔ آب حيات اسان نون ازلي دستئون خضر ملاڻا
حال حيات هميشه هر دم خطرا موت وچاڻا
عشق آڱ اندر وچ، لڳڙا سوز صنم دا

۴۔ هادي حرف حڪايت والا، علم سارا سمجهاڻا
اولا ڪر انساني آڻا، احدئون عبد سڏاڻا
”چيزل“ صحيح ته سڃاڻم، برقعا پاڻا بشر دا

ڪلام: ۷۸

(سر جوڳ)

ٿله: هم اسي اسرار سي هر وقت هر دم گم هوا
ڪون اندر پيا بوليندا اور ديگر تم هوا

۱۔ خاک ۾ حق پاڪ هئي
واحد سڀ وجود هئي
فرقان ۾ فرمان هئي
انسان سر اُتم هوا

۲۔ اسم جسم جان هئي
صورت سڀ سلطان هئي
لاحد لامڪان هئي:
خيال ڪل ختم هوا

۳۔ ڪفر اور اسلام ۾
آدم اعليٰ شان ۾
اها ذات هئي انسان ۾
خاص مظهر خود هوا

۴۔ دائمي ديدار هئي
فرخندسي آثار هئي
”چيزل“ هم ڪل پار هئي
اثبات ۾ ظاهر هوا

ٿله: عالم اسي آڙاه سي: جلنا هيا جسڪو جگر
تجھ ڪو طلب تڪرار ڪا، هر وقت هئي هم ڪو صبر

۱. تيري ڪتابون مين لکت
ميري پاڪ حق ڪي هي صفت
اس ڪا مذهب اسڪي ملت
ديگر هم هه ڪل هي مڪر

۲. پڙه پڙه ڪتابون ڪا سبق
ڪيون عشق سي نهين غرق
احد احمد ڪيها فرق
ظاهر نظر سي هي بشر

۳. قاضي ڪنهن زير و زير
مسلي پڙهن ڏاڍي فخر
او عشق سي هئين بي خبر
وحدت نه ڄاڻن سي ذڪر

۴. وارين نمازون ڪا ورق
سجدا صنم ڪو ديو ويڪ
عرشون مڪان جس ڪا فلڪ
اسڪو عيان ساري نظر

۵. هر دم طلب توحيد ڪا
آدم بنيا هئي خاک ڪا
دم پاڪ "چيزل" ذات ڪا
هر جاءِ هو يا شيءِ قدر

ڪلام: ۸۰

(سو جوڳ)

ٿله: تيري عجب اسرار ڪا مجھ ڪو هوا ڪيسي خبر
هم هون هر دم درد سي ديوان او دربدر

۱۔ گلي گلي ۾ گول ڪرڪي

يار آيو سي نظر
ديدار ميري دل ڪو لٽيا

قر آوي ڪيوين صبر

۲۔ بره ڪي بازار ۾

سودا ڪيا هئي سربسر
العشق نارالله ميرا سي

جل ڳيا جان و جگر

۳۔ بي نيازي يار ڪي

بيحد ڪيا هئي بي خبر

بن پيارل يار دي

ڪاوڻ پيوڻ هئي سڀ زهر

۴۔ مجھ ڪو وره ويران ڪيا

ڪل ڳيا هئي ٻار گهر

جس تي "چيزل" دود ڏڪايا

هر دوجهان اسڪو اجر

ڪلام: ۸۱

(سر جوڳ)

ٿله: عشق جون آليون چاليون چاليون
چئي مان ڇا ته ٻڌايان

۱- عشق اندر ۾ آڙه ٻاريو
سيج پلنگ سڀ مان سمهڻ ساڙيو
جيئري مري ٿا چاليون چاليون

۲- عشق بنا مثل جهنگل حيوانا
توڙي هجن ڪي ملان ملوانا
سڀ ٻڌن سڄ ساليون سياليون

۳- مام مردن جي ڪير سڃاڻي
سالڪ ٻاجهون پيو ڪير ٿو ڄاڻي
ڪهڙيون ڪيان ڪنهن سان ڳالهيون ڳالهيون

۴- مرد اها ٿا منزل ملڻن
ڄاڻي سوريءَ تي منصور ڪي چاڙهن
قول وڃن پنهنجو پاليون پاليون

۵- ”چيزل“ ڇڏ تون فخر وڌائي
سڀ ڏنڌا پيا ٿي ڪم اجائي
ڪري نظر ڏس پاليون پاليون

ڪلام: ۸۲

(سر جوڳ)

ٿله: ڪيچي مان سان قهر ڪري ويا رولي ويا رن ۾
چڙي ويا سسئي ڪي سج ۾

۱. ڏاج ڏڪن جا ڏير ڏئي ويا
سور لکين سر تي سوين
پنهل بنا پرديس انهي ۾
هٿري ڪونه وٺي

۲. ساعت جن ڪئون ڪين سري
ويا ڪهڙي ڳالهه ڳئي
انهيءَ جيئڻ ڪئون صدقي سسئي
شل ڪو موت ڪئي

۳. ساڙي شهر پنيور جو ويا
پينگ چڙي بر ۾
هن تي تقدير لکيو هو
جيڪا باب ٻڌي

۴. ”چيزل“ آهان عشق وارن جون
دانهان ڪن دل ۾
دم دم چڙيل چاڪ چڪن ٿا
ڦاٽن ڦٽن پلمين

ڪلام: ۸۳

(سر جوڳ)

ٿله: سمجھي سرت سان ٿيئ
مسافر ٿي ماڳ اڃايو

۱- جي تون ڄاڻي جيئ جاڳائج
غير پليتي پاڻ نه وڌائج
جيئري مري تون جيئ
تڏهن ٿيندئ سفر سجايو

۲- فڪر ڪري تون ٿي ويچ فاني
اصل نڪو تنهنجو نانءُ نشاني
هن کي ڇڏي ڏي هيئ
الف ڪمائي اسم جاڳايو

۳- آيم اوجاڳا ننڊ نه ڪائي
درد ڏکن آڻي دل جاڳائي
پر ڪري پيالو پيئ
رهبر واري رمز ريجهايو

۴- موج مستي جي بي خود ساري
آگ اندر ۾ آتش باري
وحدت وارو ٿي ويئ
پيار ”چيزل“ توکي پرته پڄايو

ڪلام: ۸۴

(سرجوگي)

تلم: عاشقن الله کي لوچي لڏون، ڏس ڪيئن لهي
پاڻ کي پئمال ڪيئون، ثابت ٿيا ساڳي سهي

۱- هي اشارو آ انهن کي
جيڪي ڇڏي ويا ٻئي
طرفين کان تارڪ ٿيا
هڪ دوست سان دلڙي رهي

۲- اصل کان اقرار هيڙو
پاڻ پنهنجو ويا چئي
قالو بلي واري قول تي
پڪا ٻول ٻڌي وينا ٺهي

۳- سر مٿي سوري چاڙهي
انالحق چون هوڪا ڏئي
الله آدم عيسا
ونحن ڏي ويا اوهي وهي

۴- ”چيزل“ اولو عشق لائڙ
ظاهر وڃي ذات ٿي
ليس في الدارين غيري
ڪنهن کي ٻڌائڻ ڪيئن ڪهي

تلھ: مرد ٿي منصور جان
چو ٿو ڊڄين تون عام ڪئون
عاشق الف اثبات ڪر
واندو نه ٿي هڪ نام ڪئون

۱۔ جن کي طلب مولا سنڌي
اهي غير ڪون ويڙا لنگهي
هر دم حاضر حق ڏسن
محبت سنڌي مٿخان ڪئون

۲۔ سهجون ڏيئي سر ڪين مڙ
سوره مٿي سوريءَ تون چڙه
ناتو نپائج نينهن سان
نيزي سنڌي نشان ڪئون

۳۔ توبه ڪري توڪل ٻڌي
ڏس سالڪي تون رندي
عارف ائين عوشاق ٿئين
سانگو لاهي سر ساه ڪئون

۴۔ ورد واري چڏ طمع
ره مست ”چيزل“ تون مدام
ٿي نينهن ۾ نانگو نشان
ڪلي عقل عرفان ڪئون

ڪلام: ۸۶

(سروهاڳ)

ٿله: منهنجي دل جي خبر ڪنهن کي ڪانه پئي
ساري رات اسان جي روئندي وئي

۱. دل درد منجهڙا رڻن دانهن ڪئي
مٿي عرش عظيم تي آه وئي
قاڙيا ڦٽ ته فراق هزار ڪيئي
ڪهڙو حال ٻڌايان مان ڪنهن کي چئي

۲. ايهو خون جگر جو پيئڻ آ
ڪهڙو درد غمن جو جيئڻ آ
ڪنهن کي ڏک جا ڏوراپا نه ڏيڻ آ
اڳيئون روه جبل جي آرڪجي رهي

۳. اهڙي عشق آڙاه ۾ ڪير اچي
گهري مڇ ۾ مانجهي مرد مڇي
ڏسي شعاع شمع جيئن پتنگ پڇي
پرين پاڻ ويو ڏاڍا ڏک ته ڏيئي

۴. ”چيزل“ ڪر نه تون ساهه سڪيو
اهڙو درد جو دل منجهه دوت ڏکيو
منهنجي قسمت ۾ جيئن قلم لکيو
جند جان سڄي مان قربان ڪئي

ڪلام: ۸۷

(سر وهاڳ)

تله: او دلڙي ڪٿي دلبر يار ويو
منهنجو ساه سورن ۾ پيو

۱۔ ويئي ڳڻيان پئي وار مان
بي نه ڪيان ڪا پچار مان
او روئي پريان سڌڪار مان
منهنجو حال هي ڏکڻ ڪيو

۲۔ ڪر ته اچي ڪو وصال مان
روئيندي لنگهي ويم سال مان
او ماري هجر ڪيو پڻال مان
اچي درد دل منجهه هي رهيو

۳۔ سو سور سهران پئي سهان
پنهنجو حال ٻين کي ڇا چوان
او هاڻي ٻڌايو مان ڪيئن ڪيان
مون کئون دوست دلبر ڌار ٿيو

۴۔ ”چيزل“ اهي اوڀر اچن
تنهنجي جوش ۾ جيرا پچن
او محبت سندا مچ ٿا مچن
اندر عشق جو آڙه هيو

ڪلام: ۸۸
(سر ڪونسيو)

ٿله: هل هوت ڏي تون هيڪلي
چن آسرا اصلي نه ڪر

۱- ڪيئن ستي سهڻل ويم
هاڻي پنڌ ڏاڍو مشڪل ٿيم
سرتيون جبل جهاڳڻ آيم
ڪوڪان ڪيم سڌڙا تون ڀر

۲- سڪ ڪئون اڻي سندرو ٻڌي
هل ڪيچ ڏي پيرين پنڌي
ڏاڍا ڏکيا ڏونگر لڪَ لنگهي
وڃ دوست دلبر جي تون در

۳- شهر پنيور جا آسرا
لاهي چڏج لوڪئون ليئا
سرتيون ڏولاوا ڏک مليا
ٻڌ سورن جي ساھي ڪمر

۴- هئي هئي پٽيندي عمر ويم
اهو انگ ازل ڪئون لکيو هيم
”چيزل“ لڳت مون سان لڳم
دکن دود ٿا دونھان اندر

ڪلام: ۸۹

(سر سهڻي)

تلم: دور هئي يارو ديس همارا ڪهان عجب سي آيا هئي
وهو سیر اسي هئي جڳ ڪا ڪس ني آپ بنایا هئي

۱۔ ڪهان آدم نون جب جوڙ بناڪر

ڳجه اسرار چپايا هئي
بیرنگ دا اهو راز الاهي
انت ڪسي نه پايا هئي

۲۔ ڪن فيڪون دا ڪن ڪهاڪر

صورت سڀ سمایا هئي
الانسان تي برقمه بشري
اپنا سر چپايا هئي

۳۔ ڪم باذني قول ڪهاڪر

قالو بلي بتايا هئي
عرش منور آپ بنایس
قدسِي ڪونه وکایا هئي

۴۔ ڪڏان احمد شاه وچ عرب دي

امن عدالت آيا هئي
شهنشاه رسول سڏاڪي
اپنا فيض وڌايا هئي

۵۔ ظاهر اپنا نام ڌراڪي

عابد لوڪ سڏيا هئي
”چيزل“ ميري ذات نه ڪوئي
نات ڪسي ڪا جايَا هئي

ڪلام: ۹۰

(سر سهڻي)

تلم: ڪون هماري حال ڪا واقف
آدم اصل نه ڄاڻي هون

ظاهر ذات صفات هي ميري
ملڪ فنا وچ آئي هون

۱. آدم دي وچ آبي آڪر
بشري بيڪ بنائي هون
احمد اسم نام همارا
ميم ڪا برقعا پائي هون

۲. حال علاج هم اوست ٿيو سي
سر پر سانگا ڄاڻي هون
دم دم اناحق جو ڪهيا
سولي سر چڙهائي هون

۳. شمسي ڪمي قول ڪهيو سي
ڪلڙي آب ڪلاڻي هون
وچ ڪر بل دي ڪنڌ ڪاڪر
سر پر ستم سهائي هون

۴. ڪل شيءِ الا يار ٿيو سي
خطري خام وڃاڻي هون
ماسو الله موت نه ڪوئي
چيزل پول پلاڻي هون

ڪلام: ۹۱

(سر سهڻي)

تلم: ڪڏان ت ڪعبا مست قلندر
ڪڏان نفي وچ ناهيون وهوا

۱۔ ڪڏان قضايف پاڪ مسلا
هنري حڪم هلايون وهوا

ڪڏان وت ويندي وچ بت خاني
شيشا شوق انايون وهوا

۲۔ ڪڏان شاهي تخت سڪندر
سرلو لاکي پايون وهوا

ڪڏان گداگر گشت ڪريندا
در در چيريون چمڪايون وهوا

۳۔ ڪڏان اناالحق آب اليندا
سر منصور سڏايون وهوا

سوري چڙھ ڪر سير ٿيو سي
نمرا نينهن وڄايون وهوا

۴۔ رکيل سائين راز وڪايا
ستت لڏائين سنپاران وهوا

ڳلي ڳلي ۾ سير تماشا
رنگ پور وت وهايون وهوا

۵۔ ”چيزل“ چارئي عناصر چوڙين
هڪ دي نال هڪ هروين وهوا

هو وڻ هستي حال مڙوئي
پاڻ نه پنهنجو پانيون وهوا

ڪلام: ۹۲

(سر سهڻي)

تلم:

مئين هون ڪافر عشق سي عاشق
مسلماني سي ميرا ڪيا
دين ڪا مذهب دور هئي يارو
اور اُسي سي تيرا ڪيا

۱۔

چوڙ ڪي هستي گهن ڪر مستي
گل وچ جڻيان پاوڻ ڪيا
تلڪ لڳاوڻ ساد سڌاوڻ
سجدي سر جهڪاوڻ ڪيا

۲۔

ملان مسجد واعظ ڪريندي
جوڙڪي مسئلي جائز ڪيا
نال رجاوت ڪارڻ ڪثرت
اپنا فخر وڌاوڻ ڪيا

۳۔

عاشق عين حقيقت والي
قلبي ذڪر ڪماوڻ ڪيا
نام نزول هئي شان تنهاندا
آيت آپ لڪاوڻ ڪيا

۴۔

”چيزل“ ڀولا آپ نه پاوين
لوڪان خلق مناوڻ ڪيا
جو ڪوئي آپ نون آپ مناوي
بهي ته ڪنهن نال ڪم هي ڪيا

ڪلام: ۹۳

(سر سهڻي)

ٿله: ڏس مدينو مرسل جو
ڪعبو آهي تو سان ساڻ

۱- جاڻي حج حقيقي آهي
ڪر طواف تون دل کي ناهي
ونحن اقرب ويجهو چاهي
پر جهي ڏس تون پنهنجو پاڻ

۲- انا احمد احد هڪوئي
ميم جو برقعو ناهي ڪوئي
واحد شاهد سڀ ۾ سوئي
بلا ميمي رمز سڃاڻ

۳- ڏس تون پنهنجو پاڻ ۾ ڳولي
ڪير اندر ٿو بوليون ٻولي
لااله يئل نه پڇولي
الا الله جو مقصد ڄاڻ

۴- ڪعبو خاص خليل ٻڌايو
تون ان اصلي ڪنهن جو ڄايو
آدم ٿي نه الله سڏايو
”چيزل“ اولو عالم ڪاڻ

ڪلام: ۹۴

(سر سهڻي)

- ٿله: پاڻ الله آدم ٿي آيو
برقعو پائي انساني الا
- ۱۔ انا احمد بلا ميمي
محمد نور نشاني الا
- ۲۔ الانسان تي خلق الا آدم
آهي سر صبحاني الا
- ۳۔ ونحن اقرب پاڻ چيائين
دل ۾ اٿي دل جاني الا
- ۴۔ سمجھي پاڻ کي ڏس تون چاهين
ڪونهي تنهنجو ثاني الا
- ۵۔ ”چيزل“ تون پي اهو ئي آهين
آدم اعليٰ شاني الا

ڪلام: ۹۵

(سر سهڻي)

ٿله: خاطر الف اسم بن آدم
اسي قرب ڪنهن هت آبي هون

۱۔ قول اڳي اهو ٻول ٻڌوسي
دم دم دلبر ياد ڪيتوسي
اسان دل دا مطلب پايي هون

۲۔ مستي اسان نون محب ملايا
هستي دئي سڀ دور جي ٿيڙا
اسان جسم جان جلالي هون

۳۔ الف اسان نون اثبات اندر وڃ
نينهن نفي هڪ نام نظر وڃ
اسان روهي رمز دلالي هون

۴۔ پلئي پکي اچي عشق پيوسي
تان طمع سڀ ترڪ ڳيوسي
اسان ”چيزل“ ڪين ڪمايي هون

ڪلام: ۹۶

(سر سهڻي)

ٿله:

الف دا علم پڙهاوڻ سک
سولان نال نياوڻ سک

۱۔

علم باطوني جوئي پڙهيا
عمر ساري وچ سولان سڙيا
هڪ دي نال پريت جو رليا
روئيندي رات ريجهاوڻ سک

۲۔

عشق اندر وچ آڱ پليندا
جيرا بڪيان هانءُ جليندا
پن ڪباب تي رمز رليندا
خون جگر دا کاوڻ سک

۳۔

بارڻ عشق جنهن سر بردا
هويا جيئري موت قبر دا
عاشق آڙاه وچ پيا سڙدا
جيئري جان جلاوڻ سک

۴۔

”چيزل“ سور سدائين هو ون
ڪر خوراڪ خوشي نون کاون
نال غمان دي نينهن لڳاون
آڙه عشق اڙاوڻ سک

ڪلام: ۹۷

(سر سهڻي)

تِلھ: عاشق الف سان اڪڙيون اڙايون
بي جو ڀولو لاهيو تن
سوز فراق ۾ جيڪي سڙيا
جاري اسم جاڳايو تن

۱- ترڪ طمع هو طلب نه ڪنهن ۾
خواهش خواب وڃايو تن
سهڻيون سي ئي سرڪ جي پيئون
دردون دود ڏکايو تن

۲- جوڳي جسم جلائي سارو
سامن سور وهايو تن
جيڪي لاهوتي لام سان لڙيا
وهو سفر سجايو تن

۳- هو غازي منجهه گم ٿيا وحدت
مري پاڻ ملهائيو تن
ستت سيئي سج لڳهي ويا
ڪڏي ڪڏي قدم وڌايو تن

۴- ساهه سڄو قربان صنم تنون
گهوري سرڙو گهمايو تن
جيڪي ”چيزل“ چرخو چورن
صاحب سج نه سمايو تن

تله: عاشق الف سان اڪڙيون اڙايون
بي جو ڀولو لاهيو تن
سوز فراق ۾ جيڪي سڙيا
جاري اسم جاڳايو تن

۱- ترڪ طمع هو طلب نه ڪنهن ۾
خواهش خواب وڃايو تن
سهڻون سي ئي سرڪ جي پيئون
دردون دود دڪايو تن

۲- جوڳي جسم جلائي سارو
سامن سور وهايو تن
جيڪي لاهوتي لام سان لڙيا
وهو سفر سجايو تن

۳- هو غازي منجه گم ٿيا وحدت
مري پاڻ ملهاريو تن
ستت سيئي سچ لکهي ويا
ڪڏي ڪڏي قدم وڌايو تن

۴- ساه سڄو قربان صنم تئون
گهوري سرڙو گهمايو تن
جيڪي "چيزل" چرخو چورن
صاحب سچ ته سمايو تن

ڪلام: ۹۸

(سر سهڻي)

- ٿله: منهنجي آهي سنگت سورن سان
 اسان روئي روز نهاريون ٿا
۱. پهريون جسم جلي ويو سارو
 اسين پهر ٻارڻ ٻاريون ٿا
۲. موتو قبل الانت موتو
 اسين موٽي پاڻ کي ماريون ٿا
۳. ونحن اقرب امرائين ا
 اسين دم نه خيال وساريون ٿا
۴. "چيزل" عشق اٿانگو آهي
 اسين سوري سرڙو سينگاريون ٿا

ڪلام: ۹۹

(سر سهڻي)

- ٿله: دم وسارو دل ڪئون ناهي
 ياد هميشه يار ميان
۱. هر جاءِ حاضر هادي آهي
 درشن ڪيون ديدار ميان
۲. فاذڪروني اذڪرڪم
 پري ناهي تو ڪئون وار ميان
۳. تو منجه تو ساڻ گڏ اهو ئي آهي
 تو منجه آ اسرار ميان
۴. "چيزل" - احمد - احد هڪو آ
 محمد آهي مختيار ميان

ڪلام: ۱۰۰
(سر سهڻي)

ٿله: دل يار توکڻون ڌار
هڪ دم نه جيئن مان
روئن زار ڪيان پار
پيالو زهر پيئن مان

۱- لڳي نانگ تنهنجي سانگ
اڏايان ڪانگ هتي پئي
پريشان ٿيو خفقان
هاڻي ڪيئن ڪيان مان

۲- ڏينهان رات تنهنجي تات
واڻي وات هميشه
هڃ تون شال ساڌي نال
تيڏي ڪولھ جيان مان

۳- تنهنجا هنڌ ڏسي رند
پيرين پنڌ پڇان پئي
چڪن چاڪ ڦٽ فراق
ڪنهن کي حال ڏيان مان

۴- تنهنجا ناز هي غماز
ٻڌ تون ساز سورن جا
”چيزل“ ساڻ ملندم جاڻ
سرتي سور ڪنڀان مان

(ڪلام: ۱۰۱)

(سر سهڻي)

ٿله: عاشق شعاع شمع تي آهن
پتنگ ٿئين پروانا سر

۱- جيئري پنهنجو پاڻ پچائي
ويه تون عاشق مڇ مچائي
ڳلي ڳلي ۾ ٿو يار نچائي
سوريءَ تي هسوار تي چڙه

۲- عشق جو سمجهي اهو اشارو
هاڻي آيو تنهنجو وارو
ٿي ڪسي قتلام تون سارو
وڌي جدا ڪر سر هي ڌڙ

۳- ساڙيو تنهنجي سوز فراقن
چور ڪيو آ چڪنا چاڪن
آيا سر تي سور عشاقن
راتيان ڏينهن روج ۾ رڙ

۴- سمجهي پنهنجو پاڻ ويڃائج
الف اندر ۾ دم ڪمائج
ٿي عروج نزول سمائج
”چيزل“ اعظم اسم تون پڙه

ڪلام: ۱۰۲

(سر سهڻي)

- تلام: شاه رکيل ته فتح پور وارو
ناڙي ۾ جنهن جو نعرو
- ۱۔ بشري برقعو عربيءَ وارو
ساڳي آهي سر اهو سارو
پنجتن جو پرين پيارو آ
- ۲۔ عاشقن جو ته امام به آهي
عالم ۾ اقطاب سڏائي
تو کئون سوا نڪو چارو آ
- ۳۔ دوست اچي ڏي ڪا دلداري
سڪندي عمر وئي آ ساري
دل کئون دم نه وسارو آ
- ۴۔ ”چيزل“ تنهنجو در نه ڇڏيندس
قدمن تئون قربان مان ٿيندس
صدقو سرهي سارو آ

ڪلام: ۱۰۳

(سر سهڻي)

تله:

ڏس ”ري“، ”ڪي“ - ”بي“ - ”لام“ ميان
ڪر سجدو سر قتلام ميان

۱۔ رازق رب جو پاڪ پيارو
سڀ جو آهي سردار سونهارو
جنهن پيارو آهي جام ميان

۲۔ ”الف“ - ”لام“ - ”مم“ - ”زال“ تنهن ۾
چارئي لفظ مثال انهن ۾
اٿي مخفي معنيٰ مام ميان

۳۔ عبدیت جو برقعو پائي
واحد ٿي پنهنجي ذات چپائي
توڪي ڪير سڃاڻي عام ميان

۴۔ ”چيزل“ تو ڪي صحيح ته سڃاتو
پيريمان ڪي حق ڪري ڄاتو
آهي آل نبي ته امام ميان

ڪلام: ۱۰۴

(سر سهڻي)

ٿله: ويڪو اس نون ڪون هئا هئي
ڪس ني درد دکليا هئي
ڪس ني درد دکيا هئي
وهي ڪهان ڪب جايا هئي

۱۔ مرڻ جيئن دي ڪل نه ڪائي
پهلي موت منايا هئي
موتو قبل الانت موتو
مرنا جيئندي آيا هئي

۲۔ شوق شراب دا پيالامجه ڪو
مئي دا جام پلايا هئي
گيا انديرا ٿي روشنائي
باطل ڪوڙ وڃايا هئي

۳۔ اسم اعظم دا باب اهو ئي
پيريمغان ته پڙهايا هئي
ثابت صاف نظر ۾ آيا
وجه الله ته سمايا هئي

۴۔ ”چيزل“ عشق ازل دا آيا
بي خود بات بتايا هئي
اناالحق دا نعرا ماري
سوري سر چڙهايا هئي

ڪلام: ۱۰۵

(سر سهڻي)

ٿله: ڪيئن مسافر ڪاڏنهن آئين
ڪاڻي آ تنهنجي اصلي جاءِ

۱- ڪاڏنهن آئين ڇا ٿو پائين
ڪيڏو پنهنجو پاڻ پڌائين
توڪي سمجه نه پئي آ ننڍڙي لاءِ

۲- ديس ڇڏي هت آئين پرديسي
پيار انهيءَ ۾ ڪيئن وئين ڦاسي
تون ته وکر ويهي ڪين وڃاءِ

۳- ايڏيون سختيون سر تي سهندين
ملڪ انهيءَ ۾ هت نه رهندين
تون ته دم اسم سان قلب ڪماءِ

۴- ”چيزل“ فڪر فنا جو آهي
وقت اهو ٿي ويه نه وساري
تون ته ڳالھ اها پي ڪين ڳالھاءِ

ڪلام: ۱۰۶

(سر سهڻي)

تلم: فنا دنيا گهڙي هڪ آهي
مڏيون مال پرايو آ

۱۔ سمجھي سوچي ڏس تون ويهي
ڪاڏي ويا ٿي مٽ آهي ٿي
توڪي پرور پاڻ گهرايو آ

۲۔ ڪيڏا سانگا ڪرين ٿو سهيڙي
مال خزانو دنيا ميڙي
تون ناحق نام ڌرايو آ

۳۔ خيال ڪري هي ساعت سڃاڻج
محبت وارا مزا اوهي ماڻج
هاڻي وارو يار ورايو آ

۴۔ ”چيزل“ ملڪ مولا جو آهي
اچن ٿا عاشق تو ڏي ڪاهي
تون ته ڪيڏا ڪاف ڪرايو آ

ڪلام: ۱۰۷

(سر سهڻي)

ٿله: مستن واري ملڪ انهي تي
جاڻي ناهين ڏوه ثواب

۱۔ پنهنجو سمجھي پاڻ ڏسن ٿا
سر سڃاڻي سجدا ڪن ٿا
توڪي ونحن وارو آهي خطاب

۲۔ صورت اصلي عين تون آهين
الانساني پاڻ سڏائين
تون ته ڪول اڪيون ڏس لاه حجاب

۳۔ عاشق زهر پيالو پيئن
موتو قبل ال مري ٿا جيئن
تون ته سڙي پتنگ جان ٿي ڪباب

۴۔ ”چيزل“ بشري برقعو پايو
عام ڪان اولي احد سڏايو
تون ته تجلو نوري ڪول نقاب

ڪلام: ۱۰۸

(سر سهڻي)

تلم: اکين ايڏو انصاف ڪيو
جيئن تجلي جلايو ڪوه طور ميان

۱- رخ تنهنجو آهي مثل مهتابي
صورت سهڻي رنگ گلابي
آهي پاڪ پيشاني نور ميان

۲- ابرو نين خماريل آهن
پنڀڻن جا پيڪان ٿا مارن
ڪيو لعل لب چڪچور ميان

۳- وجهه جنهن جو الانساني
ساڳي آهي سر سبحاني
آهي خاص خدا جو حضور ميان

۴- ”چيزل“ اهو عرفان به آهي
تنهنجي حسن جو بيان به آهي
آهي ذات الاهي ظهور ميان

ڪلام: ۱۰۹

(سر سهڻي)

- ٿله: لڳ ڳيا ترڪش تير حسن دا
زخم سيني وچ جاري الا
صورت ويڪ تماشه جلوا
كليڻي باغ بهاري الا
۱. واه چشمان دي چال چڱيري
اڪيان خوب خماري الا
مرڪڻ نال مشتاق ڪٿوئي
حسن ماهي دا هزاري الا
۲. دلبر دي ديدار ڪتي
سڪندي دلڙي ويچاري الا
دم دم دانهان عرش الاهان
دوست نه ڏيندا دلداري الا
۳. مل تون ميڏا يار پيارا
هوت آوين هڪ واري الا
صدق وچان سو وار صنم تون
گهول گهتان جند ساري الا
۴. الف اسانون يار پڙهايا
ب ت ت ت سڌ ساري الا
شهر فتحپور راز الاهي
هو هو دي هبڪاري الا
۵. "چيزل" موهيا چشم ماهي دي
دردان دل آڙاري الا
هردم هو وان نال پنهل دي
عمر وچايم ساري الا

ڪلام: ۱۱۰

(سر سهڻي)

تله: منجه دروني درسن گولي
گولي اندر ۾ لڏڻم يار

۱- فڌڪروني پاڻ سڃاڻم
سچو آندم اتي اعتبار

۲- پنهنجو پاڻ ۾ ڄاڻم پيهي
پري ناهين تو کئون هڪ وار

۳- رکيل سائين سچي راه ڏسي
توڙ رسائيندم نيئي سردار

۴- ”چيزل“ پاڻ نه ڄاڻم پنهنجو
نينهن ڪيو ڪٿي هتي نروار

ڪلام: ۱۱۱

(سر سهڻي)

تلم: اثبات ٿيم هاڻي ڪيئن نه چوان
ٿيو ظاهر سڀ باطون عيان

۱۔ فذڪروني اذڪر جاتم
ونحن اقرب قول سجاتم
جوڙ پڙهي ٿيس رمز روان

۲۔ پنهنجو پاڻ کي سجدو ڪيڙم
صاف وجود ۾ واحد هيڙم
ٿيا الاالله جا سبق سنوان

۳۔ اربع عناصر نام سدائين
ڪاڏهون آئين ڪاڏي جائين
ٿيا دم دم سان ديدار نوان

۴۔ ”چيزل“ عاشق عين به آهن
سو تو قبلل مري ٿا جيئن
چڙهي سوريءَ تي پوءِ نه پوان

ڪلام: ۱۱۲
(سر ڪوهياري)

ٿله: اُٿي اور اندر اٿت سان
چڏ تون سمهڻ جو ساءُ

۱- تند وجهي انهي تار جي
تون ته پوڻيون اويي اٿاءُ
ڪرڻو پيو ٿي ڪم گهڻو
اڃا ڪوڙين پئي ٿي ڪپاه

۲- ويهي وقت وڃايئي
نڪو چت رکيو تو چاه
سڀ ويئي آن ست وڃائي
پوءِ ڪندين هاءِ هاءِ

۳- سنهو ڪٿي ڪينڪي
ٿلهو ٿورو ٿاه
جيڏن سرتن جوڙيو اٿايون
تو نه اٿيو هنڪ پاءُ

۴- ”چيزل“ چور چرخي کي
بن سمهڻ کي ڏي باه
هر دم تنهنجا طعني تائن
تتي کي نه تپاءُ

ڪلام: ۱۱۳
(سُر ڪوهيارِي)

ٿله: دَس تتي جا تال هي
جيئڻ وڻي پيو لت وو

۱۔ اچي وڃي پئي وات سان
دعويٰ ڏوتي جي ست وو

۲۔ سالڪ سمجھن ڳالهه کي
آهي گهري گهٽ وو

۳۔ دل هڪا هڪ يار سان
منهن نه موڙي مٽ و

۴۔ ”چيزل“ چئي مان ڇا چوان
پاڙ پئيءَ جي پٽ وو

ڪلام: ۱۱۳
(سُر ڪوهياره)

تلم: ڏس ٿي جا تال هي
جيئن وڻي پيولت وو

۱۔ اچي وڃي پئي وات سان
دعويٰ ڏوتي جي ست وو

۲۔ سالڪ سمجھن ڳالھ کي
آهي گهوري گهٽ وو

۳۔ دل هڪا هڪ يار سان
منهن نه موڙي مٺ و

۴۔ ”چيزل“ چئي مان ڇا چوان
پاڙ پٽيءَ جي پٽ وو

ڪلام: ۱۱۴
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: هن پنيور ڪي چڏ وو
- ۱- اُتي پنهل جا پير ڏس
لنگهي ويا ته لکن ڪئون
 - ۲- پري سڌڪا سڌ وو
ويندس رهندس ڪينڪي
 - ۳- لوءِ منجهارئون لڏ وو
مان ته مونجهي آهيان
 - ۴- هن گندي ڪي گڏ وو
”چيزل“ چني چڏ آسرا
- آڏاڻا نه اڏ وو

ڪلام: ۱۱۵
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: وڃي پنهنجي پنهل سان مون ملندس -
- ۱- هن پينگ پنيور ڪي باه ڏيندس
ساڙيان سيج پلنگ ڪي
 - ۲- روه ڏڪي ۾ وڃي رهندس
پنڌ ڏڪن جا ڏوجھرا
 - ۳- جيل جهاڳي وڃي لڪ لنگهندس
رند ڏسي رڙندي وتان
 - ۴- سڪ ته لڳي ٿم ڪين سمجهندس
”چيزل“ هل تون هوت ڏي
- سور سپوئي سر سهندس

ڪلام: ۱۱۶

(سُر ڪوهياري)

- ٿله: منهنجو نئون لڳو آهي نينهن وو يار
ڪيئن ٻڌايان ٻين کي
- ۱- رات لنگهي ٿي روح ۾
ڏکڻ سندو ڏينهن وو يار
- ۲- اندر گهوريو گهر پيو ماري
ٻاهر پڇي شينهن وو يار
- ۳- اچي انڙو آهي اوچتو
ڪو محبت سندو مينهن وو يار
- ۴- ”چيزل“ ڪيئي ڪين ڪي
اُٿي ٿلهو ٿورو پينهن وو يار

ڪلام: ۱۱۷

(سُر ڪوهياري)

- ٿله: هن ته مٺي سا مل تون اچي
ڏاڍي سڪڙي لڳي آ ٿو صبر اچي
- ۱- سڪ ته سنجهي- سور اٿاريا
بيحد وڌو آ بره ڦٽي
- ۲- ويندس ملڪ انهيءَ ۾
قسمت ڪيو آ قيد هتي
- ۳- ڪيچي ڪالهه ڪهي ويا
هيءَ ته نمائي ڪجهه نه ڪيچي
- ۴- بره سنڊيون باهيون ٻريون
منهنجي اندر ۾ مچڙو مچي
- ۵- ”چيزل“ چاڪ سيني ۾
ملم نه ڪائي نه ناسور چٽي

ڪلام: ۱۱۸
(سُر ڪوهياري)

- تلھ: سڄ ۾ سسئي سڏ ٿي ڪري
ڏاڍو سخت ڏکيو آهي پنڌ پري
- ۱- اوکا پنڌ ته پهڙ جا
ڏونگر ڏسي منهنجو هنياءُ ڌري
- ۲- روھ ڏکي رڻ راھ ۾
منزل مونجھارو ڪيون ڳڻتن ڳري
- ۳- پٿرن پير پٿون ڪيا
وڃي ٿي ويچاري پوءِ نه وري
- ۴- ملندس هوت پنهل سا
ساعت سواءِ جنهن ڪئون دم نه سري
- ۵- ”چيزل“ آڱ اندر ۾
پيٽر ٿا پٽڪن باھ پري

ڪلام: ۱۱۹
(سُر ڪوهياري)

- تلھ: ماءُ سورن ڪاڻ سسئي ڄڻي
وڃي صدقو ڪندس سر ڪيچ ڏڻي
- ۱- سمهي سڄ پلنگ تي
ننڊ ته نياڳي وٺي آڪڻي
- ۲- ڏونگر اٿي هاڻي ڏور تون
ڏاڳهن ڏڏي آهيان رند نه اٿي
- ۳- واقف نه انهي وات جي
هوتن وڌو ا هڪار هڻي
- ۴- ”چيزل“ ڪيچ شهر ڏي
وک ته وڌائي وجه تون گهڻي

ڪلام: ۱۲۰
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: دڪن درد هزار
مليا ساٿ سورن جا
۱- قلم لکڻي ته قضا ڪيو
دلبر مون کان ڌار
۲- سڙان تنهنجي سڪ ۾
رووان زارئون زار
۳- ويندس واٽ ڏڪن جي
موٽڻ مون کي ميار
۴- ”چيزل“ مون سان يار جو ملندو
ستت لهندو سنپار.

ڪلام: ۱۲۱
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: سڪايل انهي ساٿ سان
ماندي وڃي ملندي وو يار
۱- ڏسي پير پنهل جا
لوچي وڃي لهندي وو يار
۲- ڏسي جوش جيل جو
روهن ۾ رهندي وو يار
۳- ڏکيل دل نه ڏکائجي
سور سڀوئي سهندي وو يار
۴- ”چيزل“ حال اندر جو
ڪنهن کي نه چوندي وو يار

ڪلام: ۱۲۲
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: مون کي چو ته ڇڏي ويا
 ۱. ڏٺي ويا بار ڏکڻ جا
 ڪاهيون ويڙا ڪيچ ڏي
 ۲. هٿون لعل لڏي ويا
 ويندس رهندس ڪينڪي
 سونهان ٿي ته سڏي ويا
 ۳. سرتيون سڪ ته پرين جي
 ڏکي دل ته گڏي ويا
 ۴. ”چيزل“ ان جي آسري
 آڌر ٿي ته اڏي ويا

ڪلام: ۱۲۳
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: ويجهو ٿي پنڌ پٿر جو
 ۱. دلڙي نه ٿي دلگير وو
 صدقو ڪندس سر کي
 ۲. نيشن وهائيندس نير وو
 لائيندس خاڪ لڱن کي
 ۳. لوئي پائيندس لير وو
 ايندم شال اڱڻ تي
 ۴. ”چيزل“ مرشد منهنجو
 مرسل منهنجو مير وو
 رکيل شاه فقير وو

ڪلام: ۱۲۴
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: هن ڏکي ڪي ڏوجهرا
۱. مان ته روئي ڏسان رند
آيا پيرين پند
 ۲. ڏونگر ڏک ته چو ڏئين
هن ڏکي ڪي ڏوجهرا
 ۳. پند وڏا ته پهڙ جا ميان
ساڙيان سيڄ هند
 ۴. ڏيندس لهم لڱن جو ميان
اڳيون واري بند
 ۵. ”چيزل“ صدقي سرڙو ميان
وڌي سارا سَند
- ڪهي ڪاتيون ڪند

ڪلام: ۱۲۵
سُر ڪوهياري

- ٿله: درد ڪيو دلگير وو
۱. رڙيون ڪندي راتڙيون پلو وو منهنجا يار
ڪونهي ڪو سرتيون سورن پائي
 ۲. دل وڇوڙي درد ۾ پلو وو منهنجا يار
نئين وهن ٿا نير وو
 ۳. ڪيئن سمجهان سڪي سيڄ تي پلو وو منهنجا يار
چاڪ پون ٿا چير وو
 ۴. ”چيزل“ انگ ازل جو پلو وو منهنجا يار
ڇيڪي لکيو تقدير وو

ڪلام: ۱۲۶

(سُر ڪوهياري)

- ٿله: سڀ ڪئون گهڻا مون ڏي سڃڻا
 سرتيون آيم سور
 ۱- لکيا اصلي اڳ جا
 ظاهر ٿيا ته ضرور
 ۲- پرين پاڻهي موڪليا
 مون کي سر منظور
 ۳- ايڏو بار بره جو
 قلم ڪيو آ ڪلور
 ۴- ”چيزل“ پيار پرين جو
 محبت جو آ مذڪور

ڪلام: ۱۲۷

(سُر ڪوهياري)

- ٿله: ڏاڍو غم جو گذارڻ آهي ڏکيو
 جيڪي باب منهنجي تقدير لکيو
 ۱- ناهين ننڊ ته نيڻن کي
 سمهڻ ويو آرام سڪيو
 ۲- روان رت پنهل ڪان
 اندر ٻري آڙاه چڪو
 ۳- اچن اولانبا عشق جا
 درد جو دل منجهه ڌوڏ ڏکيو
 ۴- ”چيزل“ بار بره جو
 رهبر آڻي راز رکيو

ڪلام: ۱۲۸
(سُر ڪوهياري)

- ٿله: مري ويندي سانءِ
نه مڙندي سانءِ
- ۱- ويندس خان پنهل ڏي
وندر جي ته وڻن ۾
لوچي لهندي سانءِ
- ۲- ڏکيا پنڌ ته ڏونگار جا
لڪ لگهندي سانءِ
- ۳- ڏيرن جي ته ڏکن جون
ڳالهيون چوندي سانءِ
- ۴- ”چيزل“ ڏاج ڏکن جا
سور سهندي سانءِ

ڪلام: ۱۲۹
(سر ڪوهياري)

- تله او مان پنهنجو پاڻ ڦاسايو دلبر دلڙي ڪشي ويو زوري
- ۱ ڪاف ويني ٿي مان ڪاهيان مان تڙ ڏک جا ڏينهن نپايان
ڏاڍي ماتم مونجه ۾ آهيان پئي آهيءَ جسم منجهه جهوري
- ۲ اوهو ڏينهن الائي ڪڏهن ٿيندو منهنجو مرشد مان وٽ ايندو
اچي دل کي دلاسو ڏيندو مان تڙ صديق ٿيان سڙ گهوري
- ۳ گهڙي هت نه ٿي گهاريان هڪ دم دم سان ٿي سناريان
تو کي ويهي ڪيئن مان وساريان لڳي لونءُ لونءُ ۾ تنهنجي لوري
- ۴ 'چيزل' ڪيچ ڏٺن ڏي مان ويندس وڃي ڏک جو حال مان ڏيندس
مان هٿڙي ڪين ڪي رهندس اصل ڪين ڇڏيندم چوري

کلام ۱۳۰

(سُرِ بلاولي)

تلم: بازار نرخ نوان هي تيار و هوا کليا باغ بهار

۱- بازار بازي يار بنائي، کرگهن سودا وڻج سچائي
اوندي ويندي خبر نه کائي، لکين لک هزار

۲- بره تيڏي دي پٿري بازي، باجهون سردي مول نه راضي
چوٽ سولي تي چڙهي غازي، عاشق انهي ازار

۳- واپار وحدت والا ونديا، نفس عقل دا رولا رنديا
سور ڏسي سوين سڌڙيا سنگيا، سوره سر کئون ڌار

۴- نفل نمازان مارن مٿي سجدي ڏي ڏي اجائي ٿڪي
قلبون کين ڪماون ڪچي، بن وحدت دي ڪل خار

۵- ملان قاضي سبق پڙهاون، فڌڪروني قول نه ڄاڻن
دنيا واسطي مٿس مارن، عامل عملدار

۶- نفس عقل دا مونجه مونجهارا، پڇ ڳيا ڀولا دم نه وسارا
ٿي قلندر ماريم نعرا وچون نفي نروار

۷- صوفي سمجهين رک صفائي، حق بنان پي وات نه وائي
رکيل مام اها سمجهائي ڇيڙل دم نه ڌار

ڪلام ۱۳۱

(سُر بلاولي)

ٿله: تيري عشق ڪا افضل شان
صدق قربان صدق قربان

۱- هم ايسا عشق لڳايا هئي
سر- دي نه قدم هٽايا هئي
ڪب جيئندي ئي مرجايا هئي
سر ساھ ڪيتم نذران

۲- جس نوبت نينهن نشان ٿيا
سڀ طبق صحن چوگان ٿيا
دل عرش عظيم قران ٿيا
ست سر زمين آسمان

۳- ڪڏان عاشق سخت آزرڻ ڪيا
وچ هجر فراق گذارڻ ڪيا
هڪ دم نه خيال وسارڻ ڪيا
قر ڪيها هئي ارمان

۴- ”چيزل“ پولا پڇ ڳيا سارا
هو هو ماري حق دا نعرا
قول الستي دم نه وسارا
مٿين گهول ڪران جند جان

ڪلام ۱۳۲

(سُرِ بلاولي)

- ٿله: بيدار خود دکاڻيا
پرهيز مين ڪيا
بازار اپني عشق ڪا
ڪيون تيز مين ڪيا
- ۱- آڄ دن ملڻ کي طلب هئي
تيرا جواب هئي
تيري جواب مجھ ڪو
بيدار مين ڪيا
- ۲- اڪنون هويا عاشق
تيرا مثال هئي
تيرا مثال ايسا
اياز مين ڪيا
- ۳- امـروز بيقراري
دلگير انتظار
تيري جو انتظاري
ديروز مين ڪيا
- ۴- ”چيزل“ اسي دنيا ۾
تيري ياد نام هئي
تيرا نام ميري دل ڪو
پرواز مين ڪيا

ڪلام ۱۳۳
(سُرِ بلا ولسي)

- ٿله: جس ني جلایا مجھ ڪو
او دوست هي ميري دل ڪا
آنسون آنکھون سي چلتي ٿي
يہ راز هئي اصل ڪا
- ۱۔ تيري اسم ڪي آڱ ۾
سر ساه سينا سڙ ڳيا
پلنا هوا وو پل ڳيا
يہ ڪام هئي ازل ڪا
- ۲۔ يہ هئي تمنا آرزو
ايڪ دوست ڪي ديدار ڪا
تصدي داده مي شود
پيار مئينون پل ڪا
- ۳۔ ڪيا سناوان بات ساري
عشق ڪي اسرار ڪي
مجنون مفلس هو ڳيا
تيرا ناز هئي آجڪل ڪا
- ۴۔ ڪيسا قتل ڪيا هئي
عاشقان نون بي قصور
قربان تيري نام پر
سر ساه صديقي "چيزل" ڪا

کلام ۱۳۴ (سر بلا و لای)

تله: لږم آږ اندر وو یار، جیرا جوش جلايا
نکا ست نه خبر وو یار، باري بره بچایا

۱- عشق اندر وچ آږ مچائي، پیژ پږکن بات نه کائي
نکو سک نه صبر وو یار، سینا سوز تپایا

۲- نه سک قرار آرام سحر هني، خواب خوشیون کل طعام زهر هني
بره لږم بیحد وو یار، نیښن ننډ وچایا

۳- عشق اولانبا لږم لوري، آیم سر تي آتش زوري
بیوس دل لت کس وو یار، نازین نال نوایا

۴- مین ماندي نون ماهي موهیا، درد اندوه اندر وچ هويا
ترس نه کیتس تل وو یار، نیزا نینهن وهایا

۵- بار بره داسر تي آیم، سپ عمر عمر ډکدي نیایم
سدا سور سرس وو یار، دونهان درد دکایا

۶- دینهان ډوډا ډکرا آيا، "چیرل" سته سته سوز سکایا
پیژ ډیڼي پن سته وو یار، نکا تیغ بچلایا

ڪلام: ۱۳۵
(سُرِ بلاولي)

- ٿله: جيڪي نينهن بنا نادان
ڏس تون انڌن جا ارڪان
- ۱- هادي هدايت ڪين سڃاڻن
اهي عمر ڪرڻ پيازيان
- ۲- راتيان ڏينهان طلب تمامي
اهي حرص ڪيا حيران
- ۳- دنيا دنيا ڪندا وتن ٿا
اهي ڪنيون ويندا ارمان
- ۴- پيريمغان جي دستتون پيتم
”چيزل“ پُر ڪر جام

ڪلام ۱۳۶

(سر بلاولي)

ٿله: پڻ سورن جي ته پچار
ڏاڍي عشق آزاريو يار

۱- عشق اٿانگو اصلي آهي
ڪيئي ڪيائين سر ڌار

۲- ڪر بل ۾ ڏس ڪيئن ڪهاڻي
سڀئي هيا سردار

۳- صوفي سائين شاه عنايت
نيزي ٿيو شرور

۴- سوري تي منصور چڙهاڻي
تنهنجا اٿا ٿي اسرار

۵- شمس الحق جي ڪل ڪلاڻي
پنهنجا پاڙيئي پئي اقرار

۶- ڪهڙيون ڳالهيون ڪنهن سان ڪيان مان
تنهنجا خوني خيال خمار

۷- 'چيزل' سودو سر جو آهي
سڄو ڪرج واپار

ڪلام ۱۳۷

(سر بلاولي)

- ٿله: ڪعبو پاڻ ڪري ٿو طواف
دس تون عشق جو هي انصاف
- ۱- نفل نمازان سستان ساريون
سنگ سڀوئي معاف
- ۲- ونحن سان ته وصال ڪري دس
سينو ٿيو هي صاف
- ۳- ظاهر سڀ ظلمات جو آهي
ڪاٽي ويا ڪوه ڪاف
- ۴- 'چيزل' عين الله جو آهي
ڪونهي ڪوڙ خلاف

ڪلام ۱۳۸

(سُرِ بلاولي)

ٿله: عجب عشق وارن جون، ڳالهيون مان ڳايان
صبر جو سدائين چئي، ڇا ٻڌايان

۱- اهڙي آڱ آهي، دوزخ کي اجهائي
عاشق سر سهائي، ناتو ٿي نپايان

۲- بره بيقراري لڳي، چوٽ جاري
نيزي جي سواري، عاشق آزميان

۳- صبر ساڻ سرور، ڪيڏو ڪيس ڪرل
ٿيو واقعو گهر گهر، ٿي ماتم منايان

۴- سورن ۾ سهائي، اهو پيار آهي
هزارين ڪهائي، ڪيئي گهوٽ گهاپان

۵- عاشق آهي پياسي چڙهيا ڪيئي ڦاسي
سوري سيج خاصي نيزي نينهن لاپا

۶- ڪيئي هل ٺهائي ڳجهو پيو ڳالهائي
سڄي ڪل ڪلائي، اهي ناز ٿي پايان

۷- اندر آڱ ٻاري، عاشق ٿو آزاري
لکئون لک ماري، سورهيه ٿي سڏايان

۸- ڏسي باه مچ تون، پتنگ وانگي پچ تون
سڙي سارو سچ تون، جسم ٿي جلايان

۹۔ سڄي سڪ ۾ سڙندا مرڻ ڪٿون نه مڙندا
وڃي چوٽ چڙهندا، حاذق ٿي هلايان

۱۰۔ اهو حال ڪنهن سان، نه ڪر عام ٻئي سان
لڳو نينهن تو سان، نيٺين ننڊ وڃايان

۱۱۔ ڪٺا جي ڪالڻ، انهي خاص خيالن
مرڻ جي مثالن موتو موت آهيان

۱۲۔ نه ڪر تون وسارو، ازل جو اشارو
لڳو نينهن نعرو، ٿي نوبت وڃايان

۱۳۔ ”چيزل“ پيچ پايو، پرين پاڻ آيو
ٿيم ڪم سجايو، متان دم وڃايان

ڪلام: ۱۳۹
(سُرِ بلاولي)

ٿله: در دروني جسم ڪي بادشاهي مٿين ڪيا
باشاهي ڪڇ نهن هم خود خدائي مٿي ڪيا

۱۔ اس اسم ڪي طوفان مين موج اعظم ڪي رهي
مذڪور ذڪر ايڪ هي ڦر ڪيون خدائي مٿي ڪيا

۲۔ ظاهر ميري ذات هي، ڪون پهچائي گا ڪي
انسان اعليٰ شان هي، به سمجھ سدائي مٿي ڪيا

۳۔ آپ ڪو خود مين دٻڪها هي، اسرار ظاهر هو ڪيا
حق آيا باطل ڪيا، به نام ندائي مٿي ڪيا

۴۔ ايسي ”چيزل“ بات ڪا ڪرنا نهن ضرور
وه مشتمل ميري ساٿ هي ونهن ودائي مٿي ڪيا

ڪلام ۱۴۰ (سُر راتو)

ٿله:

اسان مسڪينان نون مار سٿيوئي
ڪر بيواه بيوس وو
ڪر بيوه بيس وو
زوران زوري دل ڪس وو

۱۔

ڪوڪان ڪيان پئي ڪونه ٻڌي پيو
هين مٿي سا عڪس وو

۲۔

ماندي هن ته مريض جو
ڪونه پيو ڪو ترس وو

۳۔

ڪائڻ پيئڻ سڀ سڪ هليا ويا
ويو هل ته هوس وو

۴۔

هن ته بندي ڪي بره بيماري
سور ڏئي ويا سرس وو

۵۔

سائين ساريان سڪ منجهارئون
رهبر رڻ ۾ رس وو

۶۔

”چيزل“ جهوري جيءَ اندر ۾
ڏڪن ڏنو ڪو ڏس وو

ڪلام ۱۴۱

(سُر راتو)

ٿلہ: جان جلي وئي چندڙي ساري

برہ بيڙهت ٻاريو آ

برہ بيڙهت ٻاريو آ

منهنجي سامھ کي سورن ساڙيو آ

۱۔ جان جلي وڌو سورن ساڙي

قول ازل لکيو پاڙيو آ

سڪ قرار آرام نہ ڪوئي

ڳڻتئين اندر ڳاريو آ

۲۔ درد ڏکن ۾ دلڙي ماندي

موت وڇوڙي ماريو آ

عرش الاهان وڃن پيون آهان

مون روئندي رات گذاريو آ

۳۔ برہ جا پڙڪا ڪن ٿا ڪڙڪن

عشق اوڀڙو آيو آ

لهر ۾ لڙهندا ڪندي نہ ڪاٺي

توڪل ترهي تاريو آ

۴۔ سخت ستايو ڏني سورن سوداءِ

دردن دل کي آزاريو آ

”چيزل“ عشق اصل ڪئون اهڙو

سر سولي نڀئي چاڙهو آ

ڪلام ۱۴۲
(سُر راتو)

تلم: پرچ پرين اچي پيارل مون سان
ماندي آهي موت تي

۱۔ سڪ تنهنجي ۾ ساهه سڪي ٿو
زخم اندر ۾ روز ڏکي ٿو
دم دم چڙيل چاڪ چڪي ٿو
راڙيون ڪيون روئندي وڃي

۲۔ ڳڻين ڳاريو جيءَ ۾ جهوري
دل ڪٿي ويو دلبر زوري
هڪ لڳي آهي تنهنجي لوري
تو ڪئون سواءِ ڪيئن رهان هتي

۳۔ ناتو تو سان نينهن نيايم
طعنا تنڪا سر تي چايم
عشق تنهنجي جان جلايم
سڪي سمهان ڪيئن سيج تي

۴۔ ”چيزل“ لکيو لوح جو آهي
امر ائين ويو قلم وهائي
سچو سندرو ٻڌم ساهي
راضي آهيان تنهنجي راز تي

ڪلام ۱۴۳

(سُرِ راتو)

تلھ: پاڻ ڏاڍي سان دل ڦاسائي، ناحق نيھڙو مان لايو آ
مونکي ڏکڻ ڏاڍو ڏکايو آ.

۱۔ حال کان ڪڍي بيحال ڪيائين، سڌ نه ڪا سنيار لڌائين
صفا پيهين پئمال ڪيائين، سڪندي کي ته سڪايو آ.

۲۔ اڳي خبر مون کي ڪانه جو هيڙي، عشق اصل کان اهڙو آ
جيئري ڪل ڪلائي ساري، جان جسم ته جلايو آ.

۳۔ پاڻ وڇوڙو فراق ڏئي ويا، ڏينھان راتيان روئڻ آ
اڪيون صفائي ڪونه سڪن ٿيون، ڳوڙها ڳلن تي وهايو آ.

۴۔ ”چيزل“ صديڪي سڪ تن تان، جن مون کي ايڏا ڏک ته ڏنا
پئي نپايان ڪنهن کي پٽايان، سورن آڻي ستايو آ.

ڪلام ۱۴۴

(سُر سورت)

ٿله: تنهنجي سهڻي صنم سينگار
مونکي مستان ڪيو

۱- مڃڻ مارن تير تفنگي
ابرو نين اڙاون جنگي
ترڪش جو تڪو تيز
لنگهي سيني پار پيو

۲- منهن مهتاب تي سهڻي صورت
سوين حوران سڪن پيون زيارت
ڪيئي ملڪ مشتاق
درسَن ديدار ڪيو

۳- قرب ڪمال تي رخ نوراني
سر لولاڪ چٽ شهاني
اهڙي صورت اظهار
جوڙي جنسار ڪيو

۴- دم دم "چيزل" دود دڪن ٿا
سور سوين ڪيئي سر تي اچن پيا
ڪسي ٿي قربان
وره ويران ڪيو

ڪلام ۱۴۵

(سُر سورت)

ٿله: تنهنجي محبت ۾ ڏينهان رات
پوي ٿي ڪل ڪانه مون کي

۱- پير پمغان مون کي پاڻ چيو آ
مري جيئڻ اثبات
آهي فرمان مون کي

۲- عشق اندوه اوڙانهي منجه
جلي وئي جسمات
ڪيو آ پروان مون کي

۳- بي خود بحر انهي منجه آيس
رندن جي رسمات
ڪيو آ نيشان مون کي

۴- ”چيزل“ سر سولي تي آهي
بت ٻره جي بات
لڳي آ جڙ جان مون کي

ڪلام ۱۴۶
(سُر سورت)

ٿله: تنهنجي درد وچوڙي جو يار
لڳو آ فراق مون کي

۱۔ درد منجهارئون دانهان ڪيان ٿي
دل ڪسي دلدار
پيو آهي سيني چاڪ مون کي

۲۔ باه بره جي آتش اهڙي
تن تپائي تڪرار
ڪيو آ ساڙي خاڪ مون کي

۳۔ راتيان ڏينهان سڪ سڌائين
واندي نه هڪ وار
ڪيو آ مشتاق مون کي

۴۔ 'چيزل' عشق ازل ڪئون آيو
ڪيئن ڪيو مون کي ڌار
لکيو آ ميثاق مون کي

ڪلام ۱۴۷

(سُر سورت)

تلم: تنهنجي عشق ٻاريو آڙاه

پتنگ ويا اهي ته پڇي

۱۔ سڪ ڪئون سندرو ٻڌائون ساھي

ڪونه ٿيو همراھ

صدق ڪيئون سرڙو اچي

۲۔ ڇڄ ۾ عاشق اچن ٿا ڪاھي

سورن ۾ سڙيو ساھ

مانجھي بيٺا مرد مڇي

۳۔ ايڏيون بلائون برھ بڇايون

رند وڏي ٿيا راھ

بھادر ويا اهي ته بڇي

۴۔ ”چيزل“ مرشد مولا آھي

ٻڌ وحدت ويساھ

اٿي اھا ڳالھ سچي

ڪلام: ۱۴۸

(سُر سورت)

تلم: تنهنجي عشق ڏنا آزار
ڏاڍا ڏک چو ٿو ڏئين

۱۔ سورن جي آسڌ نه ڪائي
مل اچي هڪ وار
ڪندين نت ڪيئن ته ائين

۲۔ اهڙيون ڳالهيون اڳ جون هيڙيون
قول تنهنجا قرار
پري هاڻي ڪيئن ٿو ٿئين

۳۔ تو کئون سوا ٻيو ڪير نه ڪوئي
تنهنجي آهي آڌار
ٻئي شل جڳ ته جيئين

۴۔ ”چيزل“ مست ٿيو مڻخاني
نشي ڪيو نروار
پيالو جڏهن مٺي جو پيئين

ڪلام : ۱۴۹

(سُر لوڙائو)

تِلھ: عاشق ٿئين سر عشق ۾
چڏ دُور دنيا جا مزا

۱۔ توبه ڪري توڪل تون ٻڌ
اٿي بره جو باري هي پنڌ
هٿڙي رهڻ جو ناھي هنڌ
ڏي ساھ ڪي سورھي سزا

۲۔ دارا سڪندر ويڙا چڏي
تو ڪي موت ٿو ماري سڏي
هٿڙئون ويا ڪيئي لڏي
گام ڪڻ غازي غذا

۳۔ توکي حول آھي ڪيترو
دنيا نہ ايندءِ ڪم ڌرو
اچڻ وڃڻ جو هي ڌرو
ڪڻ ٻار سر جيڪي جزا

۴۔ سمجھي سڃاڻي ڄاڻ تون
”چيزل“ وڃائج پاڻ تون
موجان سورن جون ماڻ تون
رھ راز تي راضي رضا

ڪلام: ۱۵۰
(سُر لوڙائو)

تلم: ناز نيئن جي مرڪڻ ماريو
چشمن ڪيو چڪچور مون کي
تنهنجي محبت ۾ ڪيو مخمور مون کي

حسن تنهنجو آهي صورت ساڳي
عين هڪو ته حضور مون کي
تجلن تنهنجن طور وڪايو
زهد ڪيو آ ضرور مون کي

۲ ناز نرالا اچن ٿا سر تي
وحدت ڪيو آ وهلور مون کي
عشق ڪٿا هو آتش ٽڙڪن
درد مچايو ڪلور مون کي

۳ روز ڏهاڙيون ور جو وڇوڙو
درد ڦٽي ڪيو دور مون کي
دل سڪي پئي ديدار تنهنجي کان
پون پرين جا پور مون کي

۴ ديدن سان هڻي دل کي موهيو
گهائي وڌو تنهنجي گهور مون کي
”چيزل“ درد اندر آ دل منجه
ساڙي ڇڏيو آ سور مون کي

ڪلام: ۱۵۱

(سُر لوڙائو)

ٿله: اڄ ته اسان وٽ آهي پرين ايندا
جن لئي دلڙي آهي حيران

۱۔ اڱڻ بهاريان عطر ٿي هاريان
روئي روئي روز نهاريان
سڌڙا ڪيون توکي پئي ته سنهاريان
دردن آڻي ڪيو ديوان

۲۔ نام تنهنجو هڪ ياد پڙهان ٿي
سڪ ته لڳي آهي ساري سڙان ٿي
پئي ته ڪٿا هي منجه ته ڪڙهان ٿي
موهي وڌو تو ڪري مستان

۳۔ دل ڪئون دلبر ويه نه وساري
اصل جنهن جي لڳي آهيان لاري
ڳڻتي اوهان جي وڌو من ڳارو؟
درد وندي جو آهي درمان

۴۔ نازڪ نينهڙو تو سان لايو
”چيزل“ پنهنجو پاڻ وڃايو
ڏاڍي ڏڪن ۾ جندڙي آيو
صدقو وڃان مون آهيان قربان

ڪلام: ۱۵۲

(سُر لوزانو)

ٿله: لڌم پير ورنڌڙي اديون
مان لوچي لڌو آ پنهنجو پاڻ ۾

۱- واٽ ڏونگر جي ڌڪ نه ڪوئي
نڪوپري آهي پنڌڙي اديون

۲- اڄ اڱڻ تي مان وٽ آيو
هوڪا ڏيندس هر هنڌڙي اديون

۳- وڻن واري واٽ سان ويندس
سسي لهي توڙي ڪنڌڙي اديون

۴- اٽڪل ڪوڙ- اجائي پاڙي
فعل ويو ڦير ڦنڌڙي اديون

۵- عشق ”چيزل“ هي اولانبو لايو
سورن ساڙيو سنڌ سنڌڙي اديون

ڪلام ۱۵۳

(سرلورائو)

تلہ: مٺا ماروئڙا ڇاڪون ڇڏي ويڙا
اصلي انهن جا ڪهڙا قول هيڙا.

۱. ڦاڙي ويا ڦٽ فراقن جي ماري،
دلڙي دردن جي آهي ته آڙي
ڏکيا ڏينهن آيا خوشي وئي ساري،
دم دم پرين جا اچي پور پيڙا

۲. ڪاٺ سمهڻ ويا سج ساڙيون،
خالي ڏسان مان آهي محل ماڙيون
دلگير دلڙي روئي ڪري راڙيون،
جانب جدائي آهي حال ڪيڙا.

۳. ڏٺي ويا دلاسا دل ڪڍي ويا ساڻ،
هڪل هتي ئي ويٺي پٺيان پنهنجو پاڻ
وعدا وڃن جا موٽي ايندم اوهي ڄاڻ،
سون سالن جا دک دوز ٿيڙا.

۴. ”چيزل“ سڪان پئي ڪڏهن يار ايندو
محل انهيءَ ۾ معراج ٿيندو،
غم چئي وڃوڙا ورتيون نال نيندو
صدقي انهن تان جن بار ڪيڙا.

ڪلام: ۱۵۴

(سُر مانجه)

ٿله: فيض فتحپور ۾ فاقيو ڪي
سر ڏيئي سورهي اچن
پتنگ ڪيئي پروان ٿيا
اهي مرد مانجهي ٿا مچن

۱- سر ڏيڻ جو ڪر تون سودو
ڪند اڏيءَ تي ٿا ڪسن
مرد اهي منصور هن
هڪ گام نه پوئتي هٽن

۲- انهي دهمستي درياءَ ۾
ڪن ٿا اتي ڪڙڪا ڪن
جيڪي گهريا انهي سير ۾
ثابت نه سي موٽي بچن

۳- ڪي ولايت تي ويا
ڪي ٿا اڃا اوري پچن
ڪن ڪي لڳت اهڙي لڳي
وجهي خاڪ منهن ڇائي ڇٽن

۴- ڪن ڪي نزاکت نينهن جي
نوڪان لڳيون منهن نه مٿن

رڪيل راز الله آ
ويساه سان چيزل ڪئن

ڪلام: ۱۵۵ (سُر مازجھ)

ٿله: انهي سير جا سونهان سوين
ڪيئي واٽ وحدت جي ويا

۱- سر تري تي ٿا اچن
ڪُسي وڃن ڪجهه نه ڪچن
انهي آڱر مچ ۾ ٿا پچن
شعاع شعاع تي عاشق هيا

۲- توڪل سندن ترهو ترن
اهي مرد نه موتي مڙن
ڪن ٿا اتي ڪڙڪا ڪن
وڃي پار ڀرتي هو پيا

۳- ڪي وحدت واندا ٿيا
ڪي زهد تقويٰ مجھ پيا
ڪن نعرا اناالحق جا چيا
منصور ٿي اهي ميا

۴- ڪي سجايو ۾ اچن
ڪي لوڪ ڪئون لڪا وٽن
ڪي اڏي تي اڃا اچن
سرمه سوين هوندا رهيا

۵- سر سوري تي چوٽ چڙه
منصور ٿي تون ڪين مڙ
”چيزل“ سچو ڪلمون تون پڙه
لا اله اندر الا الله ڪيا

ڪلام: ۱۵۶

(سُرِ مازيه)

تلم: مئين هون مست مولائي، طالب تڪيه توڪل دا
دل وچ درد هميشه، صاحب صاف صبر دا

۱۔ دنياں ڏوتي خاص خرابي، مرد سڃاڻن معنيٰ
تارڪ ترڪ ڪريندي تنهنڪون، هوسن جنگ جوانا
سالڪ سمجهن ڄاڻن، ساري سڌ خبر دا

۲۔ نفس ندورا نائڪ اندام ڪنهن نون ڪين سڃاڻي
خاطر دنيا دؤر اجائي، ڪوئي نه مطلب ماڻي
ڪارڻ مڃتا مردام خالق خوف نه ڪردا

۳۔ عاشق ارض۔ فلڪ ڏهون آون سڀ ڪون سهج سهاون
جن ملائڪ حوران سڪديان، سو سو ڳاوڻ ڳاون
شاهي شان تنهاندان، ڪوڙا ڪم قصب دا

۴۔ ڪر سڪونت صاحب دلدام رک خيال خدائي
دم دم دي وچ هو هو الله، ڪر نه زيان اجائي
”چيزل“ بره بهاري ڪيها غم گذر دا

ڪلام: ۱۵۷

(سُرِ مانجه)

تلم: ڦاسائي ڇڏي ويڙا ڇڏي ويڙا مون کي ڇڏي ويڙا
شل ڪوئي نه نينهڙو نه لائي

۱۔ مون کي ڇڏي نه ڪنهن سمجهايو، اهڙو عشق اڻانگو آيو
ويو جان جسم ته جلائي

۲۔ بد عشق وارن جون ڳالهيون، اٿي روزئون روز نراليون
ڪيئي عاشق ڪيئن ٿو ڪهائي

۳۔ اهڙو عشق اصل ڪون آهي، ويو لهر لڳن جو لاهي
هاڻي خون جگر جو ٿو کائي

۴۔ بد درد وندن جون دانهان، مٿي عرش وڃن ٿيون الاهان
هاڻي ڏکيل دل ٿو ڏکائي

۵۔ ڏٺي عشق ويو ته اشارا، سڀوئي سک وڃائين سارا
ويو عشرت عيش وڃائي

۶۔ آڻي درد مڃايم، دونهان، سڀوئي سور اچي ٿيم سونهان
ويو ڪاتب قلم وهائي

۷۔ ايڏو بار بره جو آيو، سڀ ”ڇيزل“ سر تي سهايو
ڏسو پتنگ جان ٿو پچائي

ڪلام: ۱۵۸

(سُر هانجه)

ٿله: پون بره جي باه ۾ عاشق
ڪهڙو سر جو سانگو آ
ڪهڙو سر جو سانگو آ
ڏاڏو عشق اٿانگو آ

۱۔ سوريءَ تي منصور چڙهايئي
اسم انا الحق آپ الائي
ڪهڙو دين ايمان
محبت مرڻ مهانگو آ

۲۔ آڱ اسم سان جسم جلائي
ماري نفس خوديءَ کي کائي
پاڻ سسر ڪرڻ قتلام
لاحد پهريون لانگهو آ

۳۔ خون جگر جو عاشق پيئن
موتو قبل مري ٿا جيئن
وره ڪين ويران
مستيءَ ۾ سر نانگو آ

۴۔ وحدت ويهي ڪين وساري
دم دم دلڙي ياد سنڀاري
نينهن ڪيم نيشان
چيزل سر سهانگو آ.

کلام: ۱۵۹
(سُرُ مانجه)

تلہ: سٽري سولان سک نہ سنپار، وو ماهي يار
مني روء روء رل رل، ره ڳئي هئي

۱۔ سولان سعادت نال گذرندي، سيج پلنگ سک سمهڻ نہ ڏيندي
ساڙيس گهر ڪل ٻار، او ماهي يار
ڳالهيان ڪر ڪر ڳئين ڳل ڳئي هئي

۲۔ سُرُ سٽر ميندي سرخي جو ويندي ڪجل مساب تي سيند نہ ٺهندي
ستر ڳيو سي سينگار، او ماهي يار
مونجهي ماتر دي وچ مرڳئي هئي

۳۔ لڳا ڪان قهر دا درد جدائي، موتي ملڻ دي اميد نہ ڪائي
دل پئي سڪي ديدار، او ماهي يار
اڪيان تڪ تڪ ڳوڙهين ڳر ڳئي هئي

۴۔ سو ڦيري صنم تان صدقي مٿن ٿيسان، جيئندي جڳ وچ
مول نہ هو سان
موت اڳي رب مار، او ماهي يار
ٻولي باروچل نال ڪر ڳئي هئي

۵۔ ڪيچ ڪنون ڪو پيغام نہ آيا، رو رو آب اکين ۾ وهايا
مليم ڏکان داهي ڏاڻ او ماهي يار
ساري رات اسپڏي لنگه ڳئي هئي

۶۔ سور سپڻي سر پاتم جهولي، ماءُ ڏکان دي ڏٺم لولي
ڪر چيزل سر قربان او ماهي يار
گولي نال پنهل دي گڏ ڳئي هئي

ڪلام: ۱۶۰
(سُرِ مازجھ)

ٿلھ: روئندي وتان پئي رڙان
ماندي ويندس مري

۱۔ ساھ منهنجو ٿو توکي ساري
دمر دم سان سنڀاري
گهڙي هتي نا گهاري
ساعت ڪين سري

۲۔ هوت پنهل کان هاڻي
پاڪ ڏئي ٿو ڄاڻي
هڏ جسم پيا گهاڻي
پيڙي پاڻ وري

۳۔ چاڪ پون ٿا ڄاڻي
سورن نه ڏين ٿا ساھي
مل اچي تون ماھي
نه ته پوءِ ٿيندس چري

۴۔ ”چيزل“ سان دل لائي
پنهل ويو ڦاسائي
ساھ سورن ۾ آھي
دردن کولي دري

ڪلام: ۱۶۱

(سُر سانجھ)

- ٿله: مارون مسافر ويڙا، سانگ ڪري تان سفر
سانگ ڪري تان صفر من ۾ مچائي حشر
۱. جن سواءِ ڪين سري چاڪون ڇڏي ويا پري
محبت کان پئي مري ڌار ڪري ويا دلبر
۲. ڏکن ڏکايو ڏاڍي، اديون ڙي وڃان ڪيئن ڪاڏي
مڙي آيا سڀ ماڏي، سورن ڏٺو آ صبر
۳. ايڏي جدائي نهي، دلڙي نه ٿي پئي سهي
ملڻ بنا ڪين رهي، چوري ڇڏي ويا چپر
۴. ڏاڍي ڏکن ۾ آيم، ناحق مان ڪيئن ڄايم
قلم لکتي ايئن ڪيم، تڏهن ڇڏي ويو ٿم ڀر
۵. هڪ ته جدائي ماريو، ويتر تو وساريو
ڇو ٿا مٽيءَ کي ماريو، پاڻ پوندو پوءِ قدر
۶. ”چيزل“ ڪنهن کي چوان دل جون ڳالهيون اڃا
سڀ سنڀالي ڪيان، اندر پنهنجي جو اوڀر

ڪلام: ۱۶۲
(سُرِ مانجه)

- ٿله: ويندس ماڳ وري، آهيان هڪڙي گهڙي
۱- سڪ سمهڻ نه آرام آ، وئي ڳاراڻي منجه ڳري
۲- عشق سندي آڙاه ۾، ٻارڻ ويو ٻري
۳- موٽي اچڻ نه آسرو، مهل اها اٿي پڙي
۴- ”چيزل“ تنهنجي آسري ڪوٽي آهيان ڪري

ڪلام: ۱۶۳
(سُرِ مانجه)

- ٿله: مون کي ماروئڙن جاءِ، پل پل پور پون
پل پل پور پون، اڪڙيون رت ٿيون روئن.
۱- مارو ملڪ ملير ۾، مر جان خوش هجن
۲- ساعت ساعت سانگن کان، سرتيون سال لنگهن
۳- موٽي ملندي مارئي، ويندي شال وطن
۴- قسمت قيد نصيب ڪيو، قابو منجه ڪوئن
۵- ”چيزل“ باه ٻره جي من ۾، مچ ٻرن

ڪلام: ۱۶۴
(سُرِ مازجھ)

- ٿله: مان تہ ڪنهن کي ڪين ٻڌايان
پنهنجي قسمت ڏهون ٿي پايان
- ۱۔ سڪندي سڪندي سال لنگهي ويا
روئي رات نپايان
- ۲۔ ڪڏهن ملندا مارو مان سان
او مونجهي ڏاڍي آهيان
- ۳۔ ڏيئي جدائي پاڻ هليا ويا
انگ لکيو ڪيئن لاهيان
- ۴۔ ”چيزل“ ساه سورن ۾ آهي
پير نہ پوئتي پايان

کلام: ۱۶۵

(سُر پهاڙي)

- ٿله: از حجر دوست درد دل گريان ززار زار
افغاء آه هر دم برسرز بار بار
- ۱- شب روز رقص درغم، ديوان شد مدام
مرهم ز درد دل ما ديدار يار يار
- ۲- مسكين ما مسافر، زيراك دام كرد
ازبال بي پر آشد، پرواز وو مدار
- ۳- گاهي جدا نشينم، الازاين چني
از خود قتل نمودم، عضوا پار پار
- ۴- ويران هزار عاشق، چندين كند چه ما
جز حرف حق نه دانم، ديگار كار كار
- ۵- غم سوز ميگزارم، 'چيزل' زاز تمام
مخير زمان نه گردد جسمي وو جان نار نار

کلام: ۱۶۶

(سُر پهاڑی)

تلم: ما غریبان کس نہ دانم
یکی دیگری در دوستی
همچون عاشق رؤ نہ ترسد
دربان وو درستی

۱۔ الحال من حال نہ گشتہ
خود مکانی لامکان
باطنت پنهان کردہ
داخلي در پیشکش

۲۔ همین وقت حسرت پر گذارم
ہر روز تنها بود لم
در جهان هیچ کاری
بیمار ما ازرو ستی

۳۔ گرہمین خواہی کی طلبد
از خویش تن برون بہ کن
الا حب فراق من الموت
شد کاران کز کشتہ

۴۔ یک جاء بود از کم زخورده
رفتن تویی لاچار باش
پردہ پندار دارد
در جست "چیزل" کشتہ

ڪلام: ۱۶۷

(سُر پهاڙي)

تلم: بلاشڪ حسن سي هم هئي
وڙهي مشتاق محبت ڪا

۱۔ اگر مڪرل مشائخ بن
تانا تيار تحمت ڪا

منع تقويٰ مجهي ڪرمر
يه ئي برباد بحمت ڪا

۲۔ اگر عاشق تو بن هووين
وظائف نام ڪا ڳاوين

ملامت توڪ ڳل پاوين
ڪجا لعنت يه رحمت ڪا

۳۔ اگر علم عظمت بن
تلاوت سي طلب ڪرنا

وجاهت ملت سي مرنا
يه هي تحصيل تحمت ڪا

۴۔ اگر واصل ولايت هو
محل حق سي فخر الله

بسي ملڪيت الابل
چيزل القاب الهت ڪا

ڪلام: ۱۶۸

(۱۰ پهاڙي)

ٿله: غريبن جو غور توکي لازم ڪرڻو آ
لازم ڪرڻو آ ننگي ننگ ڪڻو آ

۱۔ سڄي آهيان ساري تنهنجي ٻي نه ڪنهن جي
ايندو اچي ڪندو وارث واهر منهنجي
آهيان ته حوالي تنهنجي، تو ڪئون ڪين ڦرڻو آ

۲۔ سڪ ڪئون سڏيندس توکي نه ڇڏيندس
حال ڏڪن جو ڏوراپا نه ڏيندس
تون آهين صاحب دل جو، در تنهنجي تي ڌرڻو آ

۳۔ تو ڪئون سواءِ ڪير آهي ڪنهن کي سهايان
تنهنجي ملڻ جون اميدان نه لاهيان
دلبر دلڙي لتي وئين، سڪ تنهنجي ۾ سرڻون آ

۴۔ پيار ڏئي منهنجي دل ته ڪسي وئين
هڪ ته اسم ذاتي نام ڏسي وئين
سڄو آهيان عاشق تنهنجو ”چيزل“ سولي چڙڻو آ

ڪلام: ۱۶۹ (سُر آسا)

تلم: علم اسان نون عشق پڙهايا
التا باب بتايس وهوا

۱- بيسر باب بره دا پڙهڊي
عاشق سوري تي سر ڏي چڙهڊي
مام منصوري ميدان تي ڪڙڊي
ان الحق ته الايس وهوا

۲- فرض فنا وچ آپ سڃاڻين
دم دم خيال نفي دا ڄاڻين
الا شيءِ لاتڪ ڏاني
ذات صفات و کائيس وهوا

۳- آپ صنم اظهار ٿي آيا
لوڪ عالم ڪنهن پيڏ نه پايا
هر هر جاءِ حق آپ سمايا
عبدون احد و کائيس وهوا

۴- مشڪل معنيٰ حرف حڪايت
نال توحيد دي هويا ثابت
چيزل سمجهين عشق اشارت
سر سبحان و کائيس وهوا

ڪلام: ۱۷۰

(سُر آسا)

- ٿله: مان ڪاڏي ڳوليندس ڪيچ ڏي
منهنجو پنهل ايندم اڄ ڙي اديون
۱- ڏکيا ڏونگر جا واٽ اٿائي
پيرين پيادي پڇ ڙي اديون
۲- رات انداري روه ڏکي ۾
صبح ٿيندو سج ڙي اديون
۳- هن ولهي جو ور هليو ويو
روئي روئي ڪري رج ڙي اديون
۴- ڪيئن ”چيزل“ تنهنجي قلم لکيو آ
سمهڻ ويو ٿم سهج ڙي اديون

ڪلام: ۱۷۱

(سُر آسا)

- ٿله: چاڪ فراق وڇوڙي ماري
اندر آهي اڪير وي ميان
۱- درد اندر ۾ ڏکڻ ڏکائيس
سورن ڪيو سڌيرو وي ميان
۲- هر دم تو لڏ رت رئيندس
نئين وهن ٿا نير وي ميان
۳- سڪ ۾ سارو ساه سڙي ويو
جوش بون ٿا جهير وي ميان
۴- ”چيزل“ ڪيئن توکي ڪنهن سمجهايو
پير مغان سج پير وي ميان

ڪلام: ۱۷۲

(سُر آسا)

- ٿله: ڦاٽن ڦٽ تہ فراق وو
 حال اهو تہ بہ ڪنهن کي نہ چوان مان
- ۱۔ محبت تنهنجي ڪان پئي تہ مران ٿي
 ماندي آهيان مشتاق وو
 - ۲۔ ايڏو زخم اندر منجه آهي
 دانهان ڪيان دردناڪ وو
 - ۳۔ جيڪي آيا اصل ڪئون اهڙا
 انگ لکيو آ حق پاڪ وو
 - ۴۔ دل ۾ درد دڪن ٿا ڪيئي
 سور سڀيئي خوراڪ وو
 - ۵۔ ”چيزل“ ونجن پاڻ چوي ٿو
 چو ٿو ٿئين پوءِ غمناڪ وو

ڪلام: ۱۷۳

(سُر آسا)

- ٿله: تن اميدان موڪليون
 تنهنجا نوان نوان آهن ناز ميان
- ۱۔ دم وسارو دل ڪئون ناهين
 الف سندا آواز ميان
 - ۲۔ راتيان ڏينهان رمز انهي ۾
 رهبر وارا راز ميان
 - ۳۔ تن اندر ۾ طلب جون تاران
 بگل سورن جا ساز ميان
 - ۴۔ ”چيزل“ پاڻ پرين تہ پڙهايو
 بره باطوني بياض ميان

ڪلام: ۱۷۴

(سُر آسا)

ٿله: ميري درد ڪي دوائي ديدار هي صنم
جانون جسم ساه ڪا سينگار هي صنم

۱۔ عشق ڪا آزار هي
تيري بره ۾ بيمار هئي
التماس ڪر ڪر هور هيان
سنتا نهين صنم

۲۔ مهتاب او محتاج هئي
رخ مثل آفتاب هئي
وهوا حسن ميري هادي ڪا
جنسار هئي صنم

۳۔ صفت هئي فرقان ۾
مشهور هئي اسلام سي
دربار اعليٰ سيد ڪا
صلوات اعليٰ بر صنم

۴۔ طالب هين توحيد ۾
صادق هوئين هين سر صفا
امر نهي مصروف هئي
فرمان "چيزل" هئي صنم

ڪلام: ۱۷۵

(سُر صبوحي)

ٿله: اهي سامي سدا پيا سھائن
جيڪي جوڳي جسم جاڳائن

۱۔ جوڳي اهي جيڪي جسم جاڳائن
سر جو سانگو طمع نه اٿن
اهي قربئون ڪنڌ ڪپائن

۲۔ جايون جوڳن جون ڏس تون جاچي
لاحد لاهوتي وڃن پيا ٿاڻي
اهي نانگا نينهن ٺپائن

۳۔ سيئي سرها سير سامن جا
لوڪ لاڳاپا لاهيون ته وتن ٿا
اهي محبت مڇ مڇائين

۴۔ ويران هميشه وجود ويراڳي
بر ۾ جايون جوڙن پيا بيراڳي
اهي ”چيزل“ پاڻ وڃائن

ڪلام: ۱۷۶

(سُو صبوحي)

ٿله: اديون جاڳو جيڏيون گهر گهوٽ آيو
اٿي ڪر سويلي ساجهر تون سعيو

۱۔ اڪڙين اوجاڳا سدا سهاڳا
پاڻي هار ڏاڳا چندن رلايو

۲۔ ساري رات اڌ رات ڇڏ سمهڻ جي تات
هاڻي ڦٽي پريات لاوان ملايو

۳۔ ٿيڙيون خوشيون ڪاڇ سرها سڀئي
ويڙهي يار آيو اٿي جاڳو ويهي
اصلئون ته ويهي رٿايو ڪلايو

۴۔ شغل شهاڙا
پاڻي ڳل جا ڳانا
ڪري ڪير معنيٰ
”چيزل“ ڳالهايو

ڪلام: ۱۷۷

(سُر صِوَحِي)

تِلھ: ڪنھن جي نہ پئي آ ڪنھن کي نہ وٽان ٿي
ساري عمر جا سھمان ڪٿان ٿي

۱۔ چوان ڪرمن کي ڪاڏھن مان آيم
هئي هئي سورن کان ناحق مان ڄايم
سڄي رات ساري رڻ ۾ رڙان ٿي

۲۔ بيوس بندياڻي بيزار سپڪو
ڏاڍي ڏکيل ڪئون پري پڄي هرڪو
سخت سورن جون چاڙهيون چڙهان ٿي

۳۔ هرڪو ڏئي پيو ڌڪا ڌوٿان ڌڙڪا
روئي اکين جا ويئي پويان مٽڪا
سڪ ته لڳي آ ساري سڙان ٿي

۴۔ ”چيزل“ ڏکيو حال ڪنھن کي پڌاڻ
ڏاڍي غمن ۽ دردن ۾ آهيان
باه برھ جي قلبئون ڪڙهان ٿي

ٿله: ڏس عاشقن جا آستانا ميان

جيڪي مست هجن مستانا ميان

۱- عاشق اهي اظهار هجن

سڀ بار ملامت سر تي ڪن

جيڪي خواري خلق ڪن ڪن ڊڄن

اهي يار ڏسو ته يگانا ميان

۲- سالڪ سوين سر ڌار ٿيا

اهي نيزي نينهن نروار ٿيا

منجه وحدت جي گم گار ٿيا

اهي سورهي سر گردانا ميان

۳- ڪامل ڪيئي قربان هجن

اهي ڪنهن کي ڪجهه ئي ڪن چن

راتيان ڏينهان پنهنجي جيءَ سان وڙهن

اهي مرد ڏسو مردانا ميان

۴- مرد اهي منصور جهڙا

جيڪي موت ڏسي پي ڪن مڙيا

اهي سهڃئون سوري ست چڙهيا

اهي پتنگ ڏسو پروانا ميان

۵- ڪٿي ازلي اعليٰ شان ڏئم

ڪل وصف نين جا نيشان ڏئم

چيزل پاڪ صنم عربي چام ڏئم

جيڪو شاهين داهي شھانا ميان

ڪلام: ۱۷۹
(سُر توڙي)

- ٿلہ: وہ واہ شان محمد عربي تيرا
مولا آپ ڪها تجھ پڻ صلي علي
- ۱۔ تيري جاءِ فلق سي هئي عرش اوڀر
تون هئين وارث جهان ڪا هئين ڪوثر
تيري ذات سچي تو سچا سرور
مولا پيچ تيري فرقان ديا
- ۲۔ اپني مهر مولا سي معراج ڪيا
پڻ هي فيض حقيقي امداد هوا
تحفا ازلي اسم ذکر ذاتي مليا
هوئي سوا لک ڪل نبي سرها
- ۳۔ پڻ جهان دنيا تيري واسطي بنيا
تو هئين شاه خلق هر دو راهنما
تيري احد سي ڪيوين ميم بنيا
عالم ميم ڪي پردي پول گيا
- ۴۔ ”چيزل“ احد علي ڪيها نام فرق
جيڪو شاه نجف دا هئي مالڪ
اسي ڪي جن بشر ملڪ ڪل بيعت
اسڪي نام صدق مئين قربان قرا

ڪلام: ۱۸۰

(سُرُ توڙي)

ٿله: ڪيڙين ميم ڪا پردار پاڪي ڪڙا اين
ڪر احمد اولاً اونداهي
تون اين صاحب صفا محبوب خدا
وچ نور آهيندي رهندا هي

۱. ڪيئي تخت سليمان تابع تيري
سوين در تي سڪندر پاڻ ڦيري
تون اين خالق خدا مهendar ميري
سڀ بار امت دا سهندا هي

۲. لک لائق تيڏي احسان اهڙي
ڪيا تعريف ڪران مٿين بيان ڪهڙي
توڙي خاص خليل الله جهڙي
محتاج سوا لک هوندا هي

۳. معراج ڳيا مٿي عرش اوڀر
ڦرڪڻ اڪيندا تينون بشر
وڙهي ڪلمان نبي ڪا پڙهندي بشر
آسمان فلڪ سڀ آهيندا هي

۴. تون اين ذات خدا ڪي فقط اسم
ڪوئي ثاني نهين ماري تيرا دم
ريڪڻ نال ”چيزل“ ساري لهندي غم
او سنڀال اسا ڏي لهندا هي

ڪلام: ۱۸۱

(سُر توڙي)

ٿله: لهندو سڪ ته وارن سنڀال اسان
سو ڏک ته غمن جا آهن بار اسان

۱- هڪ ساعت سڪ جي ڪين ڏئم
ٻيو سور سيئي سر تي سئم
ٽيون محبت وارا مينهن ائم
چوٿون يار ٿيو آهي ڌار اسان

۲- هڪ ڪير ٻڌي اسان جي ڪير ميان
ٻيو ته قسمت جو آهي ڦير ميان
ٽيون ڪاريهر تي پيو پير ميان
چوٿون هار ويو آ سينگار اسان

۳- هڪ امر لکي ڏهون پايان مان
ٻيو ته ڪنهن کي ڪين ٻڌايان مان
ٽيون سخت سورن ۾ آهيان مان
چوٿون عشق ڏنا هن آزار اسان

۴- هڪ سرتيون سڪ جو سمهڻ ويو
ٻيو ته کائڻ پيئڻ زهر ٿيو
ٽيون ”چيزل“ روئڻ روز پيو
چوٿون بره ڪيو آ بيمار اسان

ڪلام: ۱۸۲

(سُر توڙي)

ٿله: لڳا نينهن صنم بي پرواه دي نال
شل دم دم گذري هڪ خيال دي نال

۱- نينهن صنم دي نهوڙ گهتيا
سارا سنڌ سنڌ عشق اڪيڙ گهتيا
لڳا تير تڪا جگر جان ڦٽيا
ساڏا گذر ڏکيا هئي آزار دي نال

۲- سر سامه صدق چند جان جدا
مئين مشتاق هوا هون قربان فدا
ڪران روز صنم در در تي گدا
دلڙي دست ڪيٽس ڇا ديدار دي نال

۳- حملا حسن صورت سر تي ناز اچن
سئي سئي ابرو ڦهري ڪان سٺن
من محبت سڀني مار گهٽن
ڪهڙا ناحق ناءُ نظاري دي نال

۴- راتيان ڏينهان ڏکڙي روز آيم
سڀ بار ملامت سر تي چايم
هئي هئي "چيزل" سوران ڪيٽي چايم
پئي جان جسم جنگ جيءَ دي نال

ڪلام: ۱۸۳
(سُر توڙي)

ٿله: اهو حال اسان کي ڏس ته سهي
ڪيئن دل ته ڪيئي بيوس ته سهي

۱۔ ڪي وره تنهنجي ويران ڪيا
سوين سر ته صدق قربان ٿيا
ڪيئي نيزي تي ته نشان هيا
تون ته عاشق ماري هس ته سهي

۲۔ جڏي محبت مينگه ملهار ڪيا
اتي ابرن جا وسڪار ٿيا
اتي تير تفنگ ته هزار هيا
تون ته بارش وانگر وس ته سهي

۳۔ ڪيئن باه اندر منجه ٻارين ٿو
وري ماري پاڻ جيئارين ٿو
انهي تار منجهارئون تارين ٿو
تون ته پارس وانگر گس ته سهي

۴۔ ”چيزل“ سان تو ٻول ٻڌا
دلڙي يار ڪڍي ويو ڪري ته جدا
فراق وچوڙي زخم وڌا
تون ته رهبر رڻ ۾ رس ته سهي

ڪلام: ۱۸۴

(سُرِ تُوڙي)

تِلھ: ريءَ مارن لئي ڀل مول نہ سري
اهي قسمت ڪيا ڪيئن ڌار پري

۱۔ مام مارن جي ماري ٿي
ايها ڳڻتي اوهان جي ڳاري ٿي
دلڙي دم دم سانگن کي ساري ٿي
هت رويون رويون ويئي سڌڙا ڪري

۲۔ ٻن سيج پلنگ نڪي سک ٿا وڻن
مون کي مارن جا ٿا پور پون
اڪيون راتيان ڏينهان رت پيون رڙن
هتي ڳڻن ۾ منهنجو جيءُ ڳري

۳۔ اميد اها اڪير اٿم
شل تہ مارن سان مون ملندم
نہ تہ هئي هئي هٿي ڪيئن مان ڪندم
هي ماندي مونجهي ويئي سري

۴۔ صحت سرتيون سڪڙا وڃن
اچي پيش پلئ منهنجي ڏڪڙا پڃن
چيزل سورن ۾ سارو ساه سڙيم
هيءَ تہ حال ڏکيو وري ڪنهن سان ڪري

ڪلام: ۱۸۵

(سُر دَناسري)

- ٿله: ڪيئن نهي مڻ نروار ٿي آيس
- ۱- اصل هتي اظهار
جاءِ مڪان مٿي جو نالو نهي ٿي
- ۲- عام عالم مون کي ڪين سڃاڻن
اهيان سورن جو سردار
- ۳- جائڻ لاڪون ڄاڻ پيو سي
ديدان ڪليان ديدار
- ۴- بيرنگ برقعو بشري پايڻ
سڀ ”چيزل“ سينگار

ڪلام: ۱۸۶

(سُر دَناسري)

- ٿله: دل اسان جي يار پيارا
- ۱- بيوس بيحد ماندي آ
راتيان ڏينهان نيشين نير وهن ٿا
- ۲- درد فراق وچوڙي ماريس
روڄ روئڻ ڪئون نه رهندي آ
- ۳- ڪيئن هت قسمت آندي آ
دم دم دل ۾ طلب توهان جي
- ۴- هڪ وقت نه ويلهو واندي آ
”چيزل“ سڪندي سال لنگهي ويا
- بره ڪئي هي باندي آ

ڪلام: ۱۸۷

(سر ڏناسري)

تلم: ڪهڙا سور ڪنهن کي ٻڌايان مان
قضا قلم لکي ڏهون پايان مان

۱- انگ ازل جو امر ائين هو
نيئن رت ٿي وهايان مان

۲- سرتيون ساعت سال لنگهن ٿا
ڏينهن ڏکيا ٿي گذاريان مان

۳- عشق اندر ۾ آتش ٻاري
جوشون جيئري ٿي جان جلايان مان

۴- ”چيزل“ سڪ ۾ ساه سڙي ويو
اهو لحم لڳن ڪئون ٿي لاهيان مان

ڪلام: ۱۸۸

(سو بسنت)

تله: يار اسان نون ڪيا ول ڪيتوئي
سد نه رهندي ڏوه ثواب

۱۔ نال نشي وچ مدهوش جو ٿيم
شوق شراب دا پيالا پيئم
هر دو جهان دي تعلق ڳيم
پڙهڻ نمازا ڪيها هي حساب

۲۔ لنگھ اٿان وچ لاحد اڙيان
حرف هڪو ڏس وحدت پڙهيان
غير گمان سڀ خطري سڙيان
ٿي ڳئي صفائي پڇ ڳيا حجاب

۳۔ نال اسا ڏي نيهرڙا لائي
بيوس دلڙي ڪيئن ڇا ڦسائي
عاشق اپنا قتل ڪرائي
درد لڳا تي سخت عذاب

۴۔ برقع پاڪي ڪيوبن هن لڪڏين
چوڙ اسان نون ڪٿان وت ٽڪڏين
بئي ته سينا ڪون سڀ ڪجه ڏسڏين
”چيزل“ ڪڏان ته ملئي مهتاب

ڪلام: ۱۸۹

(سر بسنت)

نال: ناهق نال اسان ڏي سڀان
ڪهڙا سيالين دا ساڙ ماهي

۱. مٿين رانجهن دي نال جو ويسان، وچ ماهي دا ملڪ مٿيسان
شاهي تخت هزار ماهي

۲. ڏيون ويٺ الاون جهيڙي، خوار خراب جو ٿيڙي ڪيڙي
اصل مٿين هان بيزار ماهي

۳. جيڏيان سينگيا ٿي ڳئي جدائي، خواري خلق ول ڪهي مچائي
توڪان طمني هزار ماهي

۴. چاڪ دي نال مٿين نينهن جو لاياءِ، جنيان جهيڙي لوڪ نپايا
جاڻي باغ بهار ماهي

۵. ”چيزل“ پيچ پرين مٿين پاياءِ، بيوس دل ميڏي ڪيئن چا ڦساياءِ
سر صدق سؤوار ماهي

ڪلام: ۱۹۰

(سر بسونت)

تلم: عشق اسان وٽ آيو آيو
خاص اها ئي خبر ڪئي

۱۔ ملڪن کي ڪل ڪانه جو پيڙي
گجه ۾ اها تو ڳالهه ڳئي

۲۔ اول مارين پوءِ ٿو جيئارين
وهوا اها توکي ڳالهه وڻي

۳۔ راتيان ڏينهان طلب هڪائي
چاڻي پرور پاڻ ڏئي

۴۔ ”چيزل“ بار بره جو آيو
جيڪا منهنجي باب ٻڻي

بسم الله الرحمن الرحيم

ڏوهيڙه شريف

بيت - ۱

آڏوتي الف کئون واندا کين ويهن
پهريون پنهنجي نفس کي ٿا پل پل پرزا ڪن
سامهون ٿيا صبحان کي ٿا ساري رات رڙن
اٿي اسر ويل ڇو ٿا سيني سوز سڙن
سهڻا "چيزل" ٿا پور پون
جو دم دم دونهان درد جا

بيت - ۲

رڙي رڙي راتيان ڏينهان نيٺين وهائيم نير
ڏکي پنهنجي ڏک جا ڇا ڪري باب نظير
سيني سور سنوان ٿيا ڇاڪ پون ٿا چير
سهڻا "چيزل" ڏس فقير جيڪي سورن منجه سڙي ويا

بيت-۳

دانهان ڪيون درد جون دل ۾ دڪائج دود
ٻڌي سورن سندرو جسم جلائج جود

فنا ٿي فراق ۾ نفي ۾ نابود
سهجئون سر پنهنجو ذاڪر ڏي تون زود

سـاڙي سـڀ سـجـ وـجـود
سهڻا "چيزل" ٻڌي نوبت نينهن جي

بيت-۴

گولا ڪرڇ ڳجه ۾ رکج طلب تمام
ماري نفي نفس کي چڏ وڃائج پاڻ

جاچي ڏس جيءَ اندر ۾ سارو ٿي سبحان
سهڻا "چيزل" سمجه پوئي تون ڄاڻ هر جاءِ حاضر هڪ ٿي

بيت-۵

هر جاءِ حاضر هڪ ٿي تون ڪه نه ڪائي بات
بي نه آڻج ٻولڙي نه ڪا وائي وات
ڪل پوندئي ڪين مئون ٿي نفي مئون اثبات
ظاهر ظهور ذات ٻي صورت سڀ صفات
سهڻا "چيزل" مشڪل بات
اڻي سڌ پردو ٿي سمجه جو

بيت-۶

هادي اسان نون حرف پڙهايا سڀ وجود وڃاوين
پن ڏي پيائي ڪون ذاتي ذڪر ڪماوين
ٿي شتاب شمع تي پتنگ جان پڇاوين
وڃ نفسي دي نابود ٿيون
سختي سار سهاوين
رهبر راه هڪايت والا سهڻا "چيزل" تون صحيح سر سڃاڻين

بيت-۷

راڳ ٻڌ ته رمز لڳئي صوفي ٿئين سچ
ڪنڌ رکي انهي ڪات تي ته عاشق اڏي تي اڇ
ڏسي شعاع شمع جو تون پرواني وانگي پڇ
سهڻا "چيزل" باري مڃ ته دونهان نڪرن درد جا

بيت-۸

راڳ سڄوهي راز آهي ڪي معنيٰ ڪن مهين
پرجهي ويهن پاڻ ۾ آه اندر تن اڪير
سمجهن سچ سلوڪ ڪون اهي نيشن وهائن نير
سهڻا "چيزل" چون فقير ته راڳ منجه به رمز ٿي

بيت-۹

راڳ منجه به رمز تي عام ليکي آ هل
سمجهن کين سلوڪ ڪئون آهي بيائي تن کي پل
عاشقن کي آواز ٿيا هو هو مچاين هل
سهڻا "چيزل" عين امل
وحيي عاشق اظهار ٿيا

بيت-۱۰

عاشق اظهار ٿيا ڪئن گلا سندو گانگهو
ڪنڌ رکي هن ڪات تي ڪن نا سر جو سانگو
جيڪي ايا عشق اوڙ ۾ تن موٽڻ مهانگو
سهڻا "چيزل" سودو سهانگو
سسوري جسڏهن سسر ڏين

بيت-۱۱

خدا کي ملڪ ۾ محفل جو مٿين ايسي بنايا ٿا
اسي کي نام ڪا نيزه جو جب سيني لگايا ٿا
مقدر مين نوي سد هئي جو ڪوئي رنجور آيا ٿا
بره کي باه ۾ "چيزل" جسم اپنا جلایا ٿا

بيت-۱۲

خدا ڪي نام ڪا صدا جو مجھ سي نينهن لايو هئي
 اسي سي هم پي ڦر ايسا حوالي جان ڪيا هئي
 موتو قبلل جو مرڪر ڪي بها ميري خون ديا هئي
 اسي ڪا هل هنگام هئي جو "چيزل" سمجھ ڪيا هئي

بيت-۱۳

خدا ڪي عشق مين اپنا جسم سارا جلایا هون
 اسي ڪي آگ مين يارو سر سارا گنوايا هون
 ومن يتو ڪل علي الله فهو حسب الايا هون
 نسنگ نروار چڙھ نيزي جو "چيزل" نينهن الايا هون

بيت-۱۴

نينان ميڪون نهوڙ گهتيا مئين چشم ماهي دي چٿيان
 رمزان غمزان يار ديان يار ڪرن تي دل لٿيان
 ترڪش تير چلاون قهري ڏيون سئي سئي جلوي جهٿيان
 منهن مهتاب پير پيمان دا سهڻا "چيزل" مئين ويڪ سينگار ڪو سٿيان

بيت-۱۵

رانجهن مئڪون رمز رلائي مئين ته رلندي رل ڳڻيان
 هير تتي نون يار نه ملدا مئين ته سڪندي سڙ ڳڻيان
 رانجهن تخت هزاري دا صاحب مئين ته ٿل وچ ڪلي پٿيان
 چاڪ جهڙا ماهي يار ملي سهڻا "چيزل" مئين ته رڙ رڙ بيوس ٿيان

بيت

(۱)

نھاري ناز سان نازڪ ڏٺائون
صدق قربان قربن سان ڪيائون

(۲)

پري پيالو ڏيئي پُر جام وحدت
خمر خاصو اٿاريائين ڪيف فرحت

(۳)

نه ڄاڻان شهد هو يا آب زم زم
پيئڻ سיתי اٿاريائين تیک دم دم

(۴)

رکيو هٿ جي مٿا تنهن دست دلبر
پائي برقعو آيو احدون بشر

(۵)

تنهن لاکون وٺي تهڊل ٿياسِي
سڀئي دنيا سندا تعلق چناسِي

(۶)

ڪريمن جي ڪريان ساراھ ٿنائي
ڏسيو جنهن ياد هڪ نالو بڻائي

(۷)

سڪونت صبر ڪر اختيار دلڙي
فنا دنيا اٿي هڪڙي گهڙي

(۸)

ڏسي ”چيزل“ فڪر ڪر تون سدا هي
فنا دنيا اٿي هڪ دم فنا هي

بيت

رڙي رڙي راتيان ڏينهان منهنجو هيٺو ٿيم حال
اهڙو درد دل ۾ نڪو- سڪ ٿيم قرار
ڏکي پنهنجي ڏوجهري- نڪو صحت جو سوال
باري بار بره جو، مٿي سر ٿيم بحال
”چيزل“ سور سنڀال ته سنڌو ساعت ڪينڪي

بيت سسئي جا

بيت-۱

سسئيءَ سڙي سورن جي اڳي ڏاڍي هئي ته ڏکي
هڪ ڏير ڏئي ويا ڏوجھرا ٻيو پنھل پياسي بکي
رند ڏسي راڙيون ڪري سسئي ڪن ٿڪي
وڃي تيزئون تيز ٿڪي ڏسو ”چيزل“ ڪيئن چري ٿي ا

بيت-۲

ڏس ”چيزل“ ڪيئن چري ٿي آ پنهنجي ور کان ويچاري
ڏئي باھ پنيور کي ڪيئن ترت سگهو تياري
واڪا ڪندي وڃي پئي هئي منزل جي ماري
ڪري ڪوڪان ڪوهياري سائين ”چيزل“ ڪڏهن ملندي ڪڇ کي

بيت-۳

ڏاڏا ڏکيا ڏونگر ڏوجھرا اٿي پاهڻ پيرين پند
سسئي روئي سڪي پئي ڏسي راهون نهاري رند
چري چاڪن چور ڪئي وڏيون چاڙهيون بيحد بند
پوءِ ته نهاري ڪند سسئي ملندي ساڻ سان

بيت-۴

سسئي ملندي سات سان چڙي پينگ پنيور
ڪيچي قهر ڪري ويا ٻيو پنهل نيائون زور
آيا ڏکيا ڏوجهارا ڏونگر ويئي ڏور
گهوري سر گهور سهڻا "چيزل" صدقي سسئي

بيت-۵

پهرين پهر پنهل لاءِ منهنجو سڪ ۾ ساھ ويو
اديون آريءَ ڄام جو مون کي پليل پور پيو
ويھڻ ڪاٺڻ وه ٿيو نڪي سمھڻ سڪ رھيو
ڏسان هوت اهو سهڻا "چيزل" پنهنجي يار پنهل کي

بيت-۶

ٻي پهر ٻڌي هيم هاڪ اها ته هڪل
پنهل ڪئي ويا پاڻ سان نڪي منهن ڪري موڪل
صبح جو اٿي سسئي ٻڌي تن اندر توڪل
موتي ملندي شل سهڻا "چيزل" پنهنجي يار پنهل سان

بيت-۷

ٽئين پهر ٽپي وئي ڏونگر واٽ ڏکي
لڪ اڳيون لاڙا لنگهي واري واٽ سڪي
جبل جهاڳي ڌار پئي هڪ پيرين پيادي بڪي
سسئي مٿي سڪي سهڻا "چيزل" پنهنجي يار پنهل کان

بيت-۸

چوئين پهر چري تي آ چڙي سسئي سڀ سينگار
تڌيون ساهون سڌڪا پري ويئي روئي زارئون زار
آيا پند ڏونگر جا پيو جبل جهاڳڻ ڌار
موتي ملند پنهل يار سهڻا "چيزل" سچي ٿيندي سسئي

بيت ڪربلا جا

بيت-۱

ڪربلا ۾ قهر ٿيو ڪيڏا هل حشر
ڪوفن ڪاغذ لکيا رکي ڊوه مڪر
شهزادا هليا شام ڏي سڀيئي ساڻ سفر
ڪٿا اهي ڪافر سهڻا "چيزل" سيد سان سامهون ٿيا

بيت-۲

ڪربلا ۾ قافلو آيا اڃ امام
سختي سنئون سر تي ڪٽي سورن جا سامان
ظاهر ظلم بيزيد جو اهي مخفي معنيٰ مام
پاندئون هيا پهلوان سهڻا "چيزل" شير شهيد ٿيا

بيت-۳

ڪربلا ۾ قافلو آيا اڃ ڪٿي
رايو هيو رب جو اهاوين ڳاله وڻي
ظاهر ظلم بيزيد جو هيو پرور پاڻ ڏٿي
اڃا اهي ڳاله گهڻي سهڻا "چيزل" شير شهيد ٿيا

بيت-۴

ڪربلا جي پڙ ۾ آيو حر ڪري هڪل
ڪٽڪ ڪارون پار مٿون آيو هڪ چٽو هيڪل
تنهن سورهي تئون صادق و جان آيو سختي مجم مهل
بدي تن اندر توڪل سهڻا "چيزل" شير شهيد ٿيو

بيت-5

ڪربلا جي قهر جو ٿو ماتم مڃ ٻري
ڪيئن ٻڌايان عام کي ظاهر ڳاله ڪري
ڌڙ جنهن جا ڌار ٿيا نيزي سر چڙهي
اهو اشارو عشق جو سمجهڻ مام پري
سهڻا "چيزل" جيءُ ڳسري
ماتم منجه مري وڃان

بيت-6

ماتم منجه مري وڃا مون کي سورن سمجهايو
هئي هئي قاسم گهوت کان جنهن جي ميندي جو سعيو
بيبي پنهنجي پاءُ کي ڏاڍي پيارئون پرڻايو
ڪسڻ کان ڇايو قاسم تون قربان ٿيان

بيت-7

قاسم تون قربان ٿيان صدقو ڪيان هي ساه
سهرامينديون سيڄ چڏي شهادت رسيو شاه
اهو جرجلو جيءُ اندر ۾ اٿو موت سندو ماه
سهڻا "چيزل" ڪيان آه ته جبل ڪل جلي وڃن

ڪلام سي حرفي (سرپيروي)

- ۱۔ الف عشق وارا پڙهي ويا نماز
دمن سان دوگانا سندا هي بياز
- ۲۔ پهريون باب بي جو تڪيو تي طمع جو
هو وڻ هستي پنهنجو ويا شي ثواز
- ۳۔ جيئون جن پيتو جي تن حق ڏٺو هي
خدا جي خبر جا کي ويا خطرا خاز
- ۴۔ دالئون ڌيان ڌر تون مڃتا ڪان نه مرتون
طمع ترڪ ڪر تون ڏالئون ڌڪر از
- ۵۔ ريتون رب جي رحمت لڳي تن تئون شامت
وئي دور ظلمت زيئون زهن ساز
- ۶۔ سينئون سڪ اوھان جي سمھڻ سڀج سنھنجي
نيئين ننڊ اسان جي شينئون وئي آ ساز
- ۷۔ صوادلون سڪ سمھڻ ويو لذت خوش گھمڻ ويو
روزئون روز روئڻ پيو ڏکي صوادلون صواد
- ۸۔ جن ط تڪيو آ انهن سچ ڏٺو آ
دنيا ڪم ڪچو آ ظيئو ظلم راز

۹۔ عینئون عشق عادت سچي سک سعادت
وئي غین غفلت غازي منجه غیاز

۱۰۔ فیئون فشم الله وجه حق تجلا
هر جاء نور الله نظرسان نیاز

۱۱۔ کافئون کین کمايم نکو پاڻ پايم
جڏهن عشق آيم قافئون کین قاز

۱۲۔ لامئون لک ٿيو سي دنيا هٿ کنيوسي
تتي کي تڙيو سي فائقي منجه فياض

۱۳۔ ميمئون نا مڙن ٿا سوري تي چڙهن ٿا
ملان سڀ سڙن ٿا ڏسي نينهن ناز

۱۴۔ نونئون نظر وارا نفل سنت سارا
دنیا جا ڏيکارا رکعتان رواز

۱۵۔ جنن وا وساري تنن ننڊ پياري
وئي عمر ساري اجائي اياز

۱۶۔ سڪي سڀ ڪئون شريعت تڪيو پنڌ طريقت
ڏسي هي حقيقت معرفت ملڪ معاز

۱۷۔ لامئون ڏس لاهوتي صبر چپ ٿابوتي
اهو حال هاهوتي ياهوتي غواز

۱۸۔ ع الف عشق آيم دنيا هٿ چڏايم
هڪو خيال لايم الف سان آواز

۱۹۔ پڪوي اڙيا سي پنجئي وقت پڙهياسي
چيزل سارا سڙيا سي عاشق کي آغاز

- ۹۔ عینئون عشقِ عادت سچی سکِ سعادت
وئي غین غفلت غازي منجه غیاز
- ۱۰۔ فیئون فشم الله وجه حق تجلا
هر جاء نور الله نظرسان نیاز
- ۱۱۔ کافئون کین کمایم نکو پاڻ پایم
جڏهن عشق آیم قافئون کین قاز
- ۱۲۔ لامئون لک ٿيو سي دنيا هٿ کنيوسي
تتي کي تريو سي فائقي منجه فياض
- ۱۳۔ میئون نا مڙن ٿا سوري تي چڙهن ٿا
ملان سڀ سڙن ٿا ڏسي نينهن ناز
- ۱۴۔ نونئون نظر وارا نفل سنت سارا
دنیا جا ڏيکارا رکعتان رواز
- ۱۵۔ جن وَا وساري تن نند پياري
وئي عمر ساري اجائي اياز
- ۱۶۔ سڀي سڀ کئون شريعت تڪيو پند طريقت
ڏسي هي حقيقت معرفت ملڪ معاز
- ۱۷۔ لامئون ڏس لاهوتي صبر چپ تابوتي
اهو حال هاهوتي ياهوتي غواز
- ۱۸۔ عِ الف عشق آيم دنيا هٿ چڏايم
هڪو خيال لايم الف سان آواز
- ۱۹۔ پڪوي اڙيا سي پنجئي وقت پڙهيا سي
چيزل سارا سڙيا سي عاشق کي آغاز

بسم الله الرحمن الرحيم

(۱) الف

الف عاشق پڙهي سامي لنگهي سڄ
نفي ڪري نفس کي ماري ڪيائون مڃ
ٻڌي سهجڻون سندرو سدا سورن ڄڃ
رکي فرض فهم وڃي هاديءَ سان هو رسيا

(۲) ب

باب بره جو بيشڪ ڪيائون بحال
هذيبون نهم في الظلمات ڏسي پنهنجو حال
سامي سڪائي تن کي پاڻ ڪيئون پئمال
رکي خاصو خيال وڃي هادي سان هو رسيا

(۳) ت

تپائي تن کي طالب ڏيا شام
باهيون ڏئي بره جون رهن عاشق مست مدام
من زلدي شفع عنده الا باذن ه آيت منجم قرآن
خطرا لاهي خام وڃي هادي سان هو رسيا

(۴) ث

سهجڻون سوز ۾ سامي ويا سڙي
ٻڌي ڳالهه ڳري ويا ماتر منجم مري
تن کي طلب تن ۾ لڳن ذوق ذري
گهوري سر گهري وڃي هادي سان هو رسيا

(۵) ج

جيئون هن جهان جا سانگا سڃاڻون
 قاتل نفس قريب کي هڻي کاتي ڪٽائون
 ان الذين امنوا اها آيت ڏٺائون
 مقصد سڀ مڻيائون وڃي هادي سان هو رسيا

(۶) ح

حيئون انهي حال ۾ ٿيس حيرت ۾ حيران
 عدم منجهئون آدمي تون ڪيئن ٿئين انسان
 مولا پنهنجي مهر سان توکي سائين ڏنو سڀ ڄاڻ
 تو ۾ تنهنجو ساڻ وڃي هادي سان هو رسيا

(۷) خ

حيئون خدا جي خوف ۾ عاشق منجه آزار
 سسيون چڙهيون سوريءَ تي ڌڙ ٿيا هن ڌار
 كل وهي من النساء و لبدي في الدجاء ڏسن دل
 اندر ڏيڍار
 صاحب رب ستار وڃي هادي سان هو رسيا

(۸) د

دائون انهي ديوان جو پهريون پڙهيم باب
 نقل نمازان نيتان ڇڏي سنت سڀ ثواب
 مرد انهي ملڪ ۾ ڄاڻي ڏوه نه حساب
 ننڊ وڃاڻي خواب وڃي هادي سان هو رسيا

(۹) ذ

ذالئون ظاهر ذات آ ڪو سمجهي مرد ڏسي
فڌڪروني اڌ ڪر ڪم پنهنجو پاڻ پسي
وشڪر ولي ولا ڪفرون وحدت سان وسي
گڏجي گر گسي وڃي هادي سان هو رسي

(۱۰) ر

ريئون رضا رهبر جي ڇڏي هليا پاڻ
حڪم هاديءَ جو مڃي امر سڀ فرمان
انهي نظر نور سان ڏسيو عرش لامڪان
هر جاءِ حق سڃاڻ وڃي هادي سان هو رسي

(۱۱) ز

زيئون تنهنجي ذوق ۾ منهنجو اهڙو حال ٿيو
ڪارا ڪپڙا ڪڙيون مون کئون سک جو سهج ويو
راتيان ڏينهان روز هت روئڻ روج رهيو
پرين پور پيو وڃي هادي سان هو رسي

(۱۲) س

سيئون سک گهڻي آ ڏاڍو اندر منجه آزار
اٿان ويهان سور سان نه ڪو سک وڻي سنسار
مڻي هي مرض ٿي وڻي روئي زارئون زار
واندي ناهين وار وڃي هادي سان هو رسي

(۱۳) ش

شيئون شهد شڪر مئون چڪي ٿيس چري

دمر دم کئون لذت لذیذ آ اچي باه پري
لهر مافي السوات و مافي الارض ساعت کين سري
ڳڻتي وئي ڳري وڃي هادي سان هو رسيا

(۱۴) ص

صوادئون دل صبر ڪر اڪڙين جهلج آب
ماتر سندي ملڪ ۾ اتي روئڻ روز ثواب
مئي هن مريض جو چڻڻ لاجواب
آهي ازل جو عذاب وڃي هادي سان هو رسيا

(۱۵) ض

صوادئون ڏک لڳو ٿم سک سڀوئي ويا
في ظلمات عذاب عليم بدم ڳالھ اها
تڏهن توبه ترڪ ٿيو جيڪو دمر جيا
موتو مار ميان وڃي هادي سان هو رسيا

(۱۶) ط

طئي هن طلسم ۾ نٿا عاشق بيهن اڙ
قصو سڄو قلم جو واعدو ڪيائون وڙ
لامقصود في الدارين الا هو سر جدا ڪردڙ
راتيان ڏينھان رڙ وڃي هاديءَ سان هو رسيا

(۱۷) ط

طئي ظالم نفس کي ماري ڪر ميد
تنبهان ڏيئي طلب جون هڻي ڪوئي قيد
بشيءَ من علم الا بما شا سجدتي منجه سجيد
نفي ٿي نااميد وڃي هادي سان هو رسيا

(۱۸) ع

عينئون عشق انهي ۾ جوڳي جوان جليا
عارف اهي اظهار هن مٿي ملڪ هليا
قالو بلي قول تي هڪو احد الله
بيشڪ بات بلي وڃي هادي سان هو رسيا

(۱۹) غ

عينئون اهي غرق هن غازي منجهه غزا
پنهنجو ڪهن پاڻ کي ڏيئي ساه سزا
مائن انهيءَ ملڪ جا محبت مرد مزا
جيئري جوان جزا وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۰) ف

فيئون فنا في الله ۾ اهي عاشق ٿيا اثبات
نينهن لڳو نظر کلي هي ظالم وئي ظلمات
لاشيءَ موجود غير الله سڀ ۾ سڄي ذات
طالبن کي تنهنجي تات وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۱) ڪ

ڪافئون پنهنجي قدرت سان هي جسم بنيو جهان
معراج سندي مرد ڪان جو اعليٰ تن جو شان
انا احمد بلا ميمي مٿي تن مڪان
اهو عاشقن کي عيان وڃي هاديءَ هو رسيا

(۲۲) ق

قافئون قلم لکيو آ عاشقن جي ازل

واهوا سختي صبر سان سٺيو مردن انهي مهل
هيو امتحان عشق جو ظاهر ظلم زل
عشق جي عين اچل وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۳) ل

لامعون لاغفار آه غرض ڪنهن نه گناه
وسيلن سندي واقعي ڏج پرور پاڻ پناه
ڪوڙن ڪنهن نه جهليو نه ڪنهن مالڪ لائي مٺاه
سورن جي ٺاه وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۴) م

ميمنون اهي منصور هن جو سوري سر چڙهن
نيزي لائن نينهن ٿا ٿا مست مٿن
سورهيه انهي سختي ۾ عاشق ڪين اڙن
ڪلمون پاڪ پڙهن وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۵) ن

نون ڇڏي ناسوت کي جوڳي هليا جبروت
معذن قربا ملڪوت ۾ لوچي لاحد لنگهي لاهوت
هاهوت ۽ باهوت ۾ صبر چپ سڪوت
خودي کائي قوت وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۶) و

واءُ انهي وصال جون حوران هت هيون
شرابن طهورا شوق جو ايون پاڻ ڪنيون
غرض انهي گهوت جي ڏنيون لال ويون
پوءِ مرڪي ايئن چيائون وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۷) هـ

هيئون انهي حال ۾ آ دي سي آهي
نانگا پنهنجي نفس کي ٿا ماري مٽائين
الحب الله والبغض الله خودي کي کائين
او سامي سڏائين وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۸) لا

لامئون لامقصود هن طالب طلب ترڪ
عاشق استغراق ۾ آهن اهي غرق
احد احمد هڪڙو آ ڪيهو ميم فرق
اها مردن مام مرڪ وڃي هادي سان هو رسيا

(۲۹) ع

الفئون انهي آزار ۾ اهي عاشق به آهن
جيئري پنهنجي جسم کي ٿا جوڳي جلائين
لم يلد ولم يولد اتي آئين
رازق رلائين وڃي هادي سان هو رسيا

(۳۰) ي

بيئون يد الله فوڪ ايديهم ڳولج ٻي نه ڳلي
مشڪل ڪشي مصطفىٰ حيدر هڪ علي
احد ڪم ايمانڪم واصل لعل ولي
سهڻا "چيزل" بات ڀلي وڃي هادي سان هو رسيا

پورو ٿيو

ڪلام جي تفصيلي فهرست

ڪلام جو عنوان	صفحو نمبر	سُر
الف		
اهڙو لوه لکئي انگ لايو آ	٦٥	شام ڪلياڻي
آئي آتش اندر ٻاري ڙي اديون	٦٦	شام ڪلياڻي
آرين سانگ اسان ڏي ليئا پايون وو يار	٦٧	شام ڪلياڻي
اچي عشق اٿاريو اندر منهنجي ۾	٨٤	تلنگ
اهن ناز تنهنجا تون نوان	٩١	تلنگ
اڳيون ڄاڻي نه ڄاڻي	١٠٣	پيلو
ايهو احوال اندر دا	١٠٧	ضلو
اچي سور ٿيم سنگت ساڻي	١١١	پيروي
ايها عيد اڃائي ارمان اٿم	١١٣	پيروي
اچي پرچي پرين مان سانيار	١١٤	پيروي
ايندم اوڏهون شال	١١٦	پيروي
الاڻي ڪڏهن ايندا	١٣٠	پيروي
آيا عشق حقيقي شاهي شور مڃايا	١٣١	جوڳ
او دلڙي ڪئي دلير يار ويو	١٤٢	وهاڳ
الف دا علم پڙهاوڻ سک	١٥١	سهڻي
اڪين ايندو انصاف ڪيو	١٦٢	سهڻي
اثبات ٿيم هاڻي ڪيئن نه چوان	١٦٥	سهڻي
اڻي اور اندر اٿت سان	١٦٦	ڪوهياري
او مان پنهنجو پاڻ ڦاسايو ڪوهياري	١٧٦	ڪوهياري
اسان مسڪينان تون مار سڻيوني	١٨٨	راڻو
اڄ ته اسان وٽ اهي پرين ايندا	١٩٩	لورائو
انهيءَ سير جا سونهان سوين	٢٠٣	مانجه
از حجر دوست در دل گريان زار زار	٢١٢	پهاڙي
اهي سامي سدا پيا سڻائين	٢٢٠	صبرحي
اديون جا ڳو جيئڻيون گهر	٢٢١	صبرحي
اهو حال اسان کي ڏس ته سهي	٢٢٨	ٽوڙي

ڪلام جو عنوان	صفحو نمبر	سر
ب		
بي رنگ برقرو پائي پائي بره اسان کي بيمار ڪيو آ بازر نرخ نون هي تيار بلاشڪ حسن سي هم هئي	٦٩ ٨٥ ١٧٧ ٢١٤	تلنگ تلنگ بالاولي پهاڙي
ب		
بدي توڪل سچا طالب بد سورن جي ته پڇار	٧٤ ١٨٣	تلنگ بالاولي
پ خالي		
ت		
تنهنجي درد دلبر ڪيا ڪيئي آزار تيري عجب اسرار ڪا مجھ ڪو تيري عشق ڪا افضل شان تنهنجي سهڻي صنم سينگار تنهنجي محبت ۾ ڏينھان رات تنهنجي درد وڇوڙي يار تنهنجي عشق ٻاريو آڙام تنهنجي عشق ڏنا آزار تن اميدان موڪليون	١٠٢ ١٣٥ ١٧٨ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ٢١٨	پيروي جوڳ بالاولي سورٺ سورٺ سورٺ سورٺ سورٺ اسا
ت خالي		
ت خالي		
پ		
پيتر جام تمام پل پل پوندي ني پور پند ائي ڏاڍو اوري اوري پلايا حوض ڪوثر ڪا پنهنجي پنھل ڪاڻ ميان پاڻ پنھل ڪيچ ويو پيالا مست پلايس نيتھن نشا نھين لھندا	٧٧ ٨٦ ٩٠ ٩٨ ١١٩ ١٢٧ ١٣٢	تلنگ تلنگ تلنگ پيلو پيروي پيروي جوڳ

ڪلام جو عنوان	صفحو نمبر	سُر
پاڻ الله آدم ٿي آيو پرچ پرين اچي پيارل مونسان پاڻ ڏاڍي سان دل ڦاسائي پون بره جي باه ۾ عاشق	۱۴۹ ۱۹۰ ۱۹۱ ۲۰۶	سهڻي راڻو راڻو مانجه
ج		
جڏان نينهن لائيم نڪو سک سهايم جس ٿي جلایا سجه ڪو جيڪي نينهن بنا نادان جان جلي وٺي جندڙي ساري	۱۰۵ ۱۷۹ ۱۸۲ ۱۸۹	ضلو بلاولي بلاولي راڻو
چ		
چشمن سان تير هڻن نيڻ ڪڻ چاڪ فراق وڇوڙي ماري	۱۰۹ ۲۱۷	پيروي اسا
ح خالي		
خ		
خاطر الف اسم بن آدم	۱۵۰	سهڻي
د		
دلبر دوست ٿي موڪئون دم تون پري دلڙي دست ڪڍي ويو دم ۾ وو يار دردن ۾ دل اهي اهي دوست اهي منهنجي دل وٺين سڄي ڪسي دم نه هٿڙي رهندس دلبر يار ڪا سينگار دور هئي يارو ديس همارا دم وسارو دل کان ناهي دل يار توڪئون ڏار دکن درد هزار درد ڪيو دلگير ڪونهي ڪو سرتيون ديدار خود دکايا	۶۷ ۶۸ ۸۷ ۹۳ ۹۵ ۱۰۲ ۱۰۸ ۱۴۴ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۷۱ ۱۷۳ ۱۷۹	شام ڪلياڻ شام ڪلياڻ تلنگ تلنگ تلنگ پيلو ڪلنگڙو سهڻي سهڻي سهڻي ڪوهياري ڪوهياري بلاولي

سُر	صفحو نمبر	ڪلام جو عنوان
بلاولي ڏناسري	۱۸۷ ۲۳۰	درد روني جسم ڪي بادشاهي دل اسان جي يار پيارا
		ڏ
تلنگ	۷۳	ڏسي اها موج مستي جي پيا وڃي بحر
پيروِي	۱۱۸	ڏسي هن ڏکي جي حال تي مٿي خيال ڪجي
پيروِي	۱۲۴	ڏونگر جا ڏاڪا رو يار
سهڻي	۱۴۸	ڏس مديني مرسل جو
سهڻي	۱۵۳	ڏس ري "ڪي" "ي" "لام" ميان
ڪوهياري	۱۶۷	ڏس تتي جا تال هي
ڪوهياري	۱۷۴	ڏاڍو غم جو گذارڻ آهي ڏکيو
ٿوري	۲۲۳	ڏس عاشقن جا آستانا ميان
		ذ خالي
		ر
مانجه	۲۰۸	روئيندي وتان پئي رڙان
ٿوري	۲۲۹	ري مارن لئي پل مول نه سري
		ز خالي
		س
تلنگ	۷۰	سمجھي ڏس تون چاهين چاهين
تلنگ	۹۲	سهڻي صورت جو ڪهڙو ڪيان
تلنگ	۹۴	سڪ سوز سهڻل دي ستايان
تلنگ	۹۶	ساعت هڪ نه ٿي سار ميان
پيري	۱۱۲	سهنڻ نند ويهر سڪ جي ساري
پيروِي	۱۱۸	سرتيون سڪ ويا چڪن پياڪ پيا
پيروِي	۱۱۹	سڌرا ڪيان ٿي ڪوڪان ڪوهيارل
جوڳ	۱۳۸	سمجھي سرت سان ٿيءَ
ڪوهياري	۱۷۰	سج ٻر سسئي سڌ ٿي ڪري
ڪوهياري	۱۷۱	سڪايل انهيءَ ساٿ سان
ڪوهياري	۱۷۴	سڀ ڪئون گهڻا مونڏي سمجها
مانجه	۲۰۷	سڙي سولان سڪ نه سنڀار

ڪلام جو عنوان	صفحو نمبر	سُر
ش		
شان تنهنجو آهي اعليٰ شاھ رکيل تہ فتح پور وارو	۱۰۱ ۱۵۶	پيلو سھڻي
ص خالي		
ض خالي		
ط خالي		
ظ خالي		
ع		
عشق بنايا ايسا عشق ڪيو آثبات عشق جو پيتر جام عشق جو پنڌ پري پري عشق عجب هت آيو آيو عالم اسي آراه سي عشق جون آئينون چاليون چاليون عاشقن الله کي لوجي لڏئون عاشق الف سان اکرڀون آرايون عاشق شعاع شمع تي آهن عجب عشق وارن جون ڳالهيون ڳايان عاشق ٽئين ستر عشق ۾ علم اسان نون عشق پڙهايا عشق اسان وٽ آيو آيو	۶۳ ۷۹ ۸۲ ۸۳ ۸۸ ۱۳۴ ۱۳۶ ۱۳۹ ۱۵۲ ۱۵۵ ۱۸۵ ۱۹۷ ۲۱۶ ۲۳۴	شام ڪلياڻ تلنگ تلنگ تلنگ تلنگ جوڳ جوڳ جوڳ سھڻي سھڻي بلاولي پوڙائو اسا بسونت
غ		
غريبن جو غور توکي	۲۱۵	بھاري
ف		
فنا دنيا گھڙي آهي فيض فتحپور ۾ فاقيو	۱۶۰ ۲۰۲	سھڻي مانجھ

ڪلام جو عنوان	صفحو نمبر	سُر
ق		
ڦاسائي ڇڏي ويڙا ڦاٽن ڦٽ ت فراق وو	۲۰۵ ۲۱۸	مانجه آسا
ق		
قلندر لعل اپني سي جلائي هون	۹۷	شام ڪلياڻ
ڪ		
ڪيويڻ ڪيٽي يار جدائي وو يار ڪون اسان نون لوڪ سمجهاوي ڪهڙيون ڪيان وو تنهنجون ڪنن جا ڪڙڪا وو بار ڪيئن سمهي گذاريم سيج تي ڇڏي ڪيچي مون سان قهر ڪري ويا ڪون هماري حال ڪا واقف ڪڏان ت ڪعبا مست قلندر ڪيئن مسافر ڪاڏهن آئين ڪعبو پاڻ ڪري ٿو طواف ڪنهن جي نه پئي آ ڪنهن کي نه وٽان ڪيويڻ ميم ڪا پرڏا پاڪي ڪڙا ڪيئن نفي مان نروار ٿي آيس ڪهڙا سور ڪنهن کي ٻڌايان مان	۶۸ ۷۸ ۸۱ ۱۲۰ ۱۲۳ ۱۳۷ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۵۹ ۱۸۴ ۲۲۲ ۲۲۵ ۲۳۰ ۲۳۱	پيلو تلنگ تلنگ پيروي پيروي جوڳ سهڻي سهڻي سهڻي سهڻي صبوحي ٿوڙي ڌناسري ڌناسري
ل		
لوڪ ڇا ڄاڻي عام لڳا سوز ڳيا سنسار لڪ ڪيان شڪران لڳو درد جدائي وارو ڪان ميان لتيل دل پئي ڦرجي لڳ ڳيا ترڪش تير حسن جا لڳم آڳ اندر وو يار لڌم پير ورنڌري اديون لهندو سڪ وارن جي سنيال اسان	۷۵ ۷۶ ۸۰ ۱۱۵ ۱۲۲ ۱۶۳ ۱۸۱ ۲۰۰ ۲۲۶	تلنگ تلنگ تلنگ پيروي پيروي سهڻي بلاولي لورائو ٿوڙي

ڪلام جو عنوان	صفحو نمبر	سُر
لڳا نينهن صنم بي پرواه دي نال	۲۲۷	ٿوري
م		
منجم ڪو ديا هئي ساقي	۶۴	شام ڪلياڻ
محبت موجدان لايون لايون	۸۹	تلنگ
مرنا هئي وه مرنا هئي	۱۰۰	پيلو
مشڪون رانجهن يار نه ملندا	۱۰۴	ضلو
منهنجي تون ڪئون سوا ڪان ٿي سري	۱۱۷	پيروي
مان ته سورن تئون صدقي	۱۲۰	پيروي
مون ۾ ٿي عيب هزار	۱۲۱	پيروي
مونجهي آهي ماندي	۱۲۳	پيروي
مون کي ماروئڙن جي	۱۲۴	پيروي
ملڪ مولا جي ۽ موجدان ٿا ماڻيون	۱۲۵	پيروي
مشڪل جيئري مرڻو آ	۱۲۶	پيروي
مون نه هتي رهندس وو يار	۱۲۸	پيروي
مارو ويا پنهنجي ملڪ تي	۱۲۹	پيروي
مرد ٿي منصور جان	۱۴۰	جوڳ
منهنجي دل جي خبر ڪنهن کي ڪانه پئي	۱۴۱	سروهاڳ
مئين هون ڪافر عشق سي عاشق	۱۴۷	سهڻي
منهنجي آهي سنگت سورن سان	۱۵۳	سهڻي
مستن واري ملڪ انهيءَ تي	۱۶۱	سهڻي
منجم دورولي درس ڪولي	۱۶۴	ڪوهياري
منهنجو نئون لڳو آهي نينهن	۱۶۹	ڪوهياري
ماءُ سورن ڪاڻ سسئي ڄڻي	۱۷۰	ڪوهياري
مون کي چو ته ڇڏي ويا	۱۷۲	ڪوهياري
مري ويندي سان	۱۷۵	ڪوهياري
منا ماروئڙا ڇاڪون ڇڏي ويڙا	۲۰۱	لورائو
مئين هون مست مولائي طالب تڪي	۲۰۴	مانجه
مارون مسافر ويڙا	۲۰۹	مانجه
مونکي ماروئڙن جا پل پل پور پون	۲۱۰	مانجه
مان ته ڪنهن کي ڪين ٻڌايان	۲۱۱	مانجه
مان غريب ڪس نه دانم	۲۱۳	پهاڙي
مان ڪاڏي ڳوليندس ڪيچ ڏي	۲۱۷	اسا

سُر	صفحو نمبر	ڪلام جو عنوان
صبحي	۲۱۹	ميري درد ڪي دوائي ديدار هئي صنم
		ن
تلنگ	۷۲	نانه جو نقطو سڃاڻ
ضلو	۱۰۶	نڪو ملڪ اتر مال سڀ پئي لٽايم
لوڙائو	۱۹۸	ناز نيشن جي مرڪن ماريو
بسونت	۲۳۳	ناحق نال اسان ڏي سڀيان
		و
پيلو	۹۹	وه واه مليا مرد حقاني
سهڻي	۱۵۸	يڪو اس نون ڪونه هئا هئي
ڪوهياري	۱۶۸	وڃي پنهنجي پنهل سان مون ملندس
ڪوهياري	۱۷۲	ويجهو ٿي پنڌ ته پٿر
مانجه	۲۱۰	ويندس ماڳ وري
ٿوڙي	۲۲۴	وه واه شان محمد ﷺ عربي تيرا
		ھ
جوڳ	۱۳۳	هم اسي اسرار سي هر وقت هر دم گم
ڪوسيو	۱۴۳	هل هوت ڏي تون هيڪلي
ڪوهياري	۱۶۸	هن پنيور ڪي ڇڏ رو
ڪوهياري	۱۶۹	هن ته مٺي سان مل ته اچي
ڪوهياري	۱۷۳	هن ڏکڻي ڪي ڏوجھرا
		ء خالي
		ي
بسونت	۲۳۲	يار اسان نون ڪيا ول ڪيتوئي
	۲۳۵	ڏوهيڙه شريف
	۲۴۰	بيت
	۲۴۷	ڪلام سي حرفي

روضو مبارک حضرت سید رکیل شاہ صوفی قادری
حضرت سید چیزل شاہ صوفی قادری
درگاہ فتح پور شریف